

Kárpátaljai Hírmondó

XVI. évfolyam 1. (59.) szám, 2020. Tavasz

A badalói református
templom

Tóth Árpád

Isten oltó-kése

Pénzt, egészséget és sikert
Másoknak, Uram, többet adtál,
Nem kezdek érte mégse pert,
És nem mondom, hogy adósom maradtál.

Nem én vagyok az első mostohád;
Bordáim közt próbáid éles kését
Megáldom, s mosolygom az ostobák
Dühödt jaját és hiú mellverését.

Tudom és érzem, hogy szeretsz:
Próbáid áldott oltó-kése bennem
Téged szolgál, mert míg szívembe metsz,
Új szépséget teremni sebez engem.

Összeszorítom ajkam, ha nehéz
A kín, mert tudom, tied az én harcom,
És győztes távolokba néz
Könnyekkel szépült, orcád-fényű arcom.

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XVI. évfolyam, 1. (59.) szám
2020. Tavasz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaishozvetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvassuk együtt!</i> Kosztolányi Dezső: Homérosz	
<i>Vers mindenkinek.</i> Szabó Lőrinc: Nyitnikék	3
<i>Szervezeti élet.</i> 30 éves a Kárpátaljai Szövetség. Kárpátaljai Esték Budapesten	4
Az Antal Péter-ösztöndíjről	5
<i>Aktuális.</i> Gondolatok a kárpátaljai szőlészet és borászat jövőjével kapcsolatban	6
Megállítható-e az elvándorlás a kárpátaljai magyar falvakból?	7
<i>Közös dolgaink.</i> Nők a környezettudatos életért	8
<i>Örök tél:</i> Filmbemutató a Rákóczi-főiskolán	9
<i>Hitélet.</i> Menő dolog a jövőt építeni. Interjú Margitics Jánossal,	
a FRIGY lelkipásztorával	10
Ami üdvös, és ami hasznos. Görögkatolikus jótékonyági bál	11
<i>Évforduló.</i> 100 éves a Kárpáti Igaz Szó	12
20 éves a KMDFKSZ	13
<i>Határok nélkül.</i> Testvértelepülési kapcsolat	14
Hívj, hogy segíthessünk! Lelki elsősegély telefon	15
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> A salánki hordó reneszánsza	16
Beszélgetés a Szinyica házaspárral	17
<i>Anno.</i> Közös lónak túros a háta. Strommer Benjamin írása	18
<i>Gratulálunk.</i> Elismerések	20
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Itthoni perspektívák	21
Beszélgetés Dorohovics Mihály hegymászóval	22
<i>Kopogtató.</i> Látogatás a Szelid Lovasközpontban	24
<i>Örökségünk.</i> Magyarok a Kárpátok alján	25
<i>Ezt olvastuk.</i> Szegediekéről mesélnek a forrásvidékek	26
<i>Közelkép.</i> Sikerfilmek Beregszászból és ami mögöttük van...	28
<i>Irodalom.</i> Úton a nemléte. Weinrauh Katalin írása	30
Az áras kisüsti. Szöllősy Tibor kisnovellája	31
<i>Múltidéző.</i> Elveszett Ungvár: A Samudovszki- és a Bárdos-házak,	
amelyek helyén a megyei színház épült	32
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> A természet szeretete – Kopriva Attila egyéni tárlata	
Izzó és vibráló tájak. Erfán Ferenc-kiállítás a beregszászi konzulátuson	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Cserniga Gyula festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit

*A Kárpátaljai Szövetség elnöksége
és a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége
áldott húsvéti ünnepeket kíván
a Szövetség tagjainak
és a lap minden kedves
olvasójának!*

Kosztolányi Dezső

(1885. március 29., Szabadka – 1936. november 3., Budapest)

Homérosz

Homérosz 1906-ban született Athénben egy magas, sárga falú bérház negyedik emeletén, hol állandóan két felhúzó lift közlekedett. A kisdedit annak rendje és módja szerint megkeresztelték, s a keresztségben Fülöp nevet nyert.

Érette nem versengett hét város, de az apja és az anyja igen. Az apja fizetőpincér volt Athénnek egyik legforgalmasabb kávéházában, anyja pedig egy végtelenül bájos divatárú lány, ki különös tehetséggel tudta rásózni az athéni hölgyekre Párizs legmodernebb és legdrágább kalapjait. A szegény leány maga nevelte fel Fülöpöt. Beíratta az iskolába, a zenedébe és több táncanfolyamra, a vívóiskolába adta, és zongorázni is taníttatta. A kisfiú fényes tehetségűnek mutatkozott, mindenütt kivált társai közül.

Szerette a magányt. Illatos alkonyatokon gyakran elbolyongott a főváros füstjétől és porától futva a szelíd lankákon, s bámulva nézte, mint ölelkezik a fekete éjszaka és a piros alkonyat, mint kavarnak a távolság gőzében a hamvas, lila és kék árnyak, s a lehunyo nap fénykódében szélesre nyílt, lázas szeme önkéntelenül is a régi istenek elmosódott alakját vélte felfedezni: Pallasz Athénét, a mennydörgő Kronidész, Íriszt és Hérát.

A langyos levegőben fehér felhők úsznak. Csodálatos álom szállt a lelkére. Véres háborúkról, meztelen, fehér testű istenasszonyokról álmodott és ajkán öntudatlanul csendültek meg az első édes daktilusok.

Homérosz költő lett. A görögök és trójaiak nagyszerű háborúját akarta megírni, mely éppen szemei előtt folyt le.

Időközben azonban változtak az események. Szegény Homérosznak meghalt az anyja, s ő már nem volt képes fenntartani magát azokból a szűkös fillérekből, miket a tanítással keresett. Egyet gondolt, s beállt a szerkesztőségbe. Újságírónak csapott fel, de azzal a tervvel, hogy a hőskölteményét azért meg fogja írni.

Homérosznak először tetszett a lázas szerkesztőségi hajsza, a pazar fényt szétszóró villanyoskörték, a csörömpölő telefonok, a frissen nyomtatott lapok, melyekben tisztán és rendszeren olvashatta mindazt, mit alig egy félórával előbb kuszán

papírra vetett. A kávéházba járt, délig aludt, bohémkedett, de a lelke tele volt még szűztiszta naivsággal és poézissal. A marólugot ivott cseléd lányokat érzékenyen búcsúztatta el az árnyékvilágtól, s ha egy tűzről kellett beszámolni a hírovtatban, valóságos böcklini színekkel festette le a romboló vörös elem garázdálkodását.

Idővel azonban megtanulta a lelketlen, fás stílust, s eszébe sem jutott, hogy költői képekkel okvetetlenkedjék. Megtudta, hogy minden színész bármint hasogtja is a színpalakat, „jeles”, minden unalmas felolvasás „kiváló érdekességű”, s minden félkegyelmű csúszómászó „társadalmunk illusztris tagja”. Homérosz már villámgyorsan írt, s egyik legtalentusabb újságíróvá küzdötte fel magát. A szedőgyereknek hanyagul szólt oda:

– Ciceró! Garmond! Nonpareille!...

– Tördelni!...

Egy év múlva főszerkesztője lett az *Athéni Hírlap*nak.

Ekkor már eszébe sem jutott, hogy a bolond istenek és véres lándzsájú hősök perpatvaráról és csetepatéiról írjon érdektelen, patogó ritmusú költeményt. Minden hexameternél többre becsülte a szenzációt. Csodálatosan finom szimatja bámulatosan kifejlődött, s senki sem volt ügyesebb az államélet pikantériáinak felhajszolásában és kiszínezésében, mint ő. A politika különben is végtelenül érdekes volt. A görögök súlyos politikai komplikációk előtt állottak. Trója még mindig keményen tartotta magát. A görög államférfiak személyeskedés és okatlan egyéni hiúsága a helyzetet valóban válságossá és bonyolítottá tette.

A homloktérben Akhilleusz, egy kövér nyakú athéni ügyvéd állott, ki sértett önértében „teljesen visszavonult a politikai élettől”. Visszavonulásának igazi okát mély homály borította.

Homérosz azonban, mint igazi, vérbeli újságíró ennek is végére járt. Kipuhította, hogy Akhilleusz úr haragjának oka nem más, mint Briszeisz, az athéni opera bájos dívája, kit Agamemnon úr, régi vetélytársa elhódított tőle.

Ezt a kulisszatitkot Homérosz természetesen kellő tapintattal és gráciával szellőztette is becses lap-

jában, az *Athéni Hírlap* előfizetői pedig napról napra szaporodtak. A nyomdában alig győzték a munkát.

A követések, az ünnepi küldöttek egymásnak adogatták Akhilleusz fogadószobájának kilincset. A nagy államférfiú azonban hajthatatlan maradt. Homérosznak, ki többször bátorzkodott meginterjúvolni a kiváló politikust, mindig csak azt felelte, hogy „a helyzet komoly, de kulcsa egyáltalán nincs az ő kezében”.

Egy alkalommal azonban, midőn Akhilleusz reggeli kávéjával a harctéri tudósítást olvasta, az elesettek között találta Patroklosznak, az ő kedves, pezsgőző cimborájának nevét is. Olthatatlan haragra gyulladt. Homéroszt magához hívatta, s bizalmasan közölte vele, hogy a megváltozott idők sürgető szózatának engedve újra kilép a politika küzdőporondjára.

Másnap Homérosz fényes lapot adott ki. A vezércikkben ragyogó dialektikával kifejtette, mily jelentős változásokat hoz Akhilleusz közbelépése a görög politikára, s talán egész Görögország jövőjére. A politikai hírovtatnak ezt a szenzációs címet adta: *A militarizmus garázdálkodása*. Therszitészt, a folyton locsogó és obstruáló politikust egy pompás krokiban gúnyolta ki. A lapot természetesen pár óra alatt elkapkodták.

Egy este Homérosz mint őrült rontott a nyomdába. A harctérről végtelenül izgalmas híreket hozott.

– Akhilleusz megölte Hektort... Külön kiadást adunk! Holnap húsz oldalon jelenünk meg, gyerekek.

Egy óra múlva az athéni rikancsok hanyat-homlok rohantak szét az utcákon.

– Rendkívüli kiadás! Hektor halála!!

A főváros közönsége lázas izgalommal olvasta a friss újságot.

Homérosz híre így napról napra nőtt. Lassan-lassan beválasztották az újságírók szövetkezetébe, a hírlapírók országos egyesületébe, sőt, pár év múlva az újságírók nemzetközi egyesületének tiszteltbeli elnöke lett.

Késő agg korában halt meg.

A hivatalos szónokok megindultan búcsúztatták el „a talentus, vérbeli, színes tollú hírlapíró, az újságírás atyamesterét”.

A koporsónál azonban senki sem emlékezett meg egy félbemaradt, nagyszerű költeményről, melyet egy ábrándos ifjú tervezett szívárványos, aranyfényű alkonyaton, Attikának egy szagos, virágillatos völgyében.

(1906)

Szabó Lőrinc (1900–1957)

Nyitnikék

(Részlet)

Alszik a hóban
a hegy, a völgy,
hallgat az erdő,
hallgat a föld.

Egyszerre mégis
rezzen a táj:
hármát fűtül
egy kis madár.

Nyitni kék, fűtülí,
nyitni kék,
szívnek és tavasznak
nyílni kék!

Nyitni, de – nyitni, de –
nyitni kék!
Fűtülöm én is
énekét.

Nyitni kék, fűtülí,
nyitni kék,
a telet bírni
illenék!

Bírni és bízni
illenék!
Fűtül és elszáll
a Nyitnikék.

Nyitni kék! – fűtülök
utána
s nézek az eltűnő
madárra.

Nyitni kék, fűtülöm,
nyitni kék,
hinni és bízni
kellenék,

mint az a fázó
kis madár,
aki sírja, de bírja,
ami fáj,

akinek tele rosszabb,
mint az enyém,
és aki mégis
csupa remény.

Nyitni kék, indulok,
nyitni kék,
fog az én szívem is
nyitni még.

Nyitni kék! Ébred
a hegy, a völgy,
tudom, mire gondol
a néma föld.

Ő volt a szája,
a Nyitnikék,
elmondta a holnap
üzenetét:

a hitet, a vágyat
fűtülte szét,
kinyitotta a föld
örök szívét:

fűtül-fűtül-fűtül, nyitni kék,
nyitni kék –
Nyisd ki, te, versem,
az emberekét!

30 éves a Kárpátaljai Szövetség

A Kárpátaljai Szövetség 2019-ben ünnepelte megalakulásának 30. évfordulóját. Ebből az alkalomból decemberben ünnepséget tartottak a szövetség Városligeti fasori székházában. Az adventi időszakra való tekintettel a gyülekező vendégeket Farkas Sándor zongoraművész karácsonyi dallamokkal szórakoztatta. Benza György elnök köszöntőjében röviden vázolta a Kárpátaljai Szövetség 2019. évi rendezvényeit, majd felolvasta Grezsa István miniszteri biztos üdvözlő levelét.

Ezután Lovas Ilona, a beszélgetés moderátora színpadra szólította Kutlán András festőművészt és Papp Magdolnát, akik a szövetség alapításánál bábáskodtak. Együtt idézték fel a kezdeteket. A 93 esztendőes Lator László Kossuth-díjas, kárpátaljai születésű költővel készített interjút videofelvételről tekintették meg az egybegyűltek.

Az est második felében Munkácsról érkezett vendégek, a Brevis Vocal Group tagjai adtak ízelítőt a kárpátaljai ukrán-ruszin karácsonyi népi énekekből, a koncert végén pedig néhány világszerte ismert karácsonyi dal is felcsendült. Az énekegyüttes

2012-ben alakult, Yaroslav Bilichko és felesége, Magdalena alapították. Mostanra Munkács igazi kuriózumává váltak. A csoport repertoárja magába foglalja az ukrán népdalokat, a spirituális, a klasszikus zenét, valamint a világ különböző országaiból származó műveket.

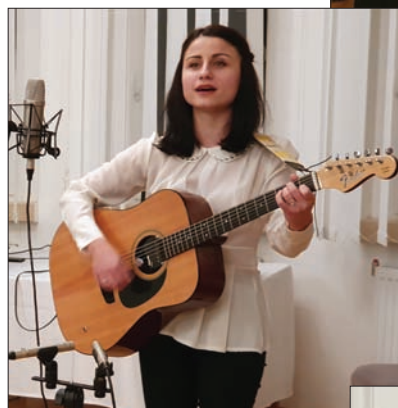
Az ünnepség állófogadással ért véget, amihez a zenei aláfestést Szakács István zongorista és Matuz Gergő fuvolaművész szolgáltatta.

Tudósítónk

Kárpátaljai esték

A Kárpátaljai Szövetség székházában 2020-ban is megrendezésre kerülnek a *Kárpátaljai Esték*. Az évadnyitó rendezvényt a magyar kultúrának szenteltük. Az est háziasszonya, Lovas Ilona üdvözlözte a résztvevőket, akik együtt énekelték el a *Himnusz*t. Ezután Ilona röviden ismertette nemzeti imádságunk megírásának történetét, ezzel méltatva a magyar kultúra napját.

Gyertyagyújtással emlékeztünk meg a 93 éves korában elhunyt dr. Báthory Katalinról, a Kárpátaljai Szö-

vetség alapító tagjáról, aki január ötödikén hagyott itt bennünket. Ugyancsak néma főhajtással tisztelegtünk Csuprik Etelka, Ukrajna érdemes művésznének emléke előtt. Izsák József hegedűművész jóvoltából hangfelvételtől meghallgathat-

tunk egy Csuprik-interjút, majd a zongoraművész CD-jéről felhangzott Debussy *Holdfény* c. darabja, amelyhez Izsák József játszotta a hegedűszólamot.

Az est következő előadóművésze a csapi születésű Tegze (Filep) Anita énekes volt,

aki megzenésített verseket adott elő gitárkísérettel.

Gönczy Zsuzsanna Anna három éve kezdett költészettel foglalkozni. Eddig csaknem kétszáz műve született. Ezek közül hárommat hozott el nekünk, amelyek

a szülőföld szeretetéről, a Kárpátok szépségéről szólnak (*a Szülőföldem Kárpátalja* címűt Szerkesztőségünk postájából rovatunkban olvashatják – a szerk.).

Izsák József újabb két keringővel, Fritz Kreisler *Szerelmi*

bánat és Szép rozmaring című műveivel szórakoztatta a közönséget.

Végezetül az Aknaszlatináról származó Donyec István virtuóz xilofonjátékával kápráztatta el közönséget. A budapesti zenetanár előadásában a *Moszkva környéki esték* című dalt, Gusztav Peter *Cirkusz* és Grigoras Dinicu *Pacsirta* című darabját hallhattuk.

* * *

A Kárpátaljai Esték februári alkalmán Kosztyó Gyula történész doktorjelölt, a CLIO Intézet kutatója tartott előadást.

Mivel február 25-én van a kommunizmus áldozatainak emléknapja, így a beregszászi történész Kárpátalja szovjetizálása: a magyar községek kolhozosítása (1945–1949-ben) címmel tartott ismeretterjesztő előadást azokról a megpróbáltatásokról, amelyeket a kárpátaljaiak szenvedtek el az újabb impériumváltás után. Az előadást rövid vita követte.

Az est második részében könyvbemutatóra került sor: az egybegyűlteket Balogh József *Kárpátalja nagyságai* című kétnyelvű kötetével ismerkedhettek meg, amely a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat égisze alatt készült. A kiadás költségét Magyarország Kormányja és Miniszterelnöksége pályázata fedezte.

A válogatás 64 művelődéstörténeti írást tartalmaz. A szerző büszkeségeinkről, a Kárpátaljáról származó magyar-ruszin személyekről közöl rövid életrajzokat, akik kiemelkedő szerepet játszottak a történelmi, művészeti, néprajzi, tudományos, kulturális és sportéletben.

A magyarul írt cikkeket dr. Lyavinecz Marianna elnök asszony fordította ruszin nyelvre. Magát a kiadványt is ő mutatta be. Az előszót Ortutay Mária irodalomtörténész írta.

Ezután a szerző ismertette a könyv megírásának hátterét. Többek között elmondta, hogy Facebook-profilján öt évvel ezelőtt indította el a *Büszkék vagyunk rá!* című sorozatot, és a mai napig 1647 ilyen írása jelent meg.

A magyarul írt cikkeket dr. Lyavinecz Marianna elnök asszony fordította ruszin nyelvre. Magát a kiadványt is ő mutatta be. Az előszót Ortutay Mária irodalomtörténész írta.

Ezután a szerző ismertette a könyv megírásának hátterét. Többek között elmondta, hogy Facebook-profilján öt évvel ezelőtt indította el a *Büszkék vagyunk rá!* című sorozatot, és a mai napig 1647 ilyen írása jelent meg.

Ezután a szerző ismertette a könyv megírásának hátterét. Többek között elmondta, hogy Facebook-profilján öt évvel ezelőtt indította el a *Büszkék vagyunk rá!* című sorozatot, és a mai napig 1647 ilyen írása jelent meg.

Tudósítónk

Fotó: Pókos István

Az Antal Péter-ösztöndíjről

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége 2018 őszén sajnálatosul értesült a kárpátaljai születésű Antal Péter, Szövetségünk Ausztráliában élő barátja haláláról. Antal Péter életében támogatta a Kárpátaljai Szövetség törekvéseit, végrendeletében vagyonát Szövetségünknek ajánlotta fel, amely a megfelelő jogi eljárást követően rendelkezésünkre áll. Híve, Antal-Jakab Ilona, levelezésünk során kérdésünkre, hogy miként látja a hagyaték megfelelő célokra történő felhasználását, csak ennyit írt: „*En a magam részéről kívánom, hogy a jó Isten adjon hozzá sok bölcsességet, hogy a pénz Isten által kijelölt helyre kerüljön.*” Ilonka néni intelmeit követve, közel egy év, különböző felmérések és egyeztetések után a Kárpátaljai Szövetség elnöksége az Antal Péter-ösztöndíj megalapítása mellett döntött, amely keretén belül művészjelölteket és teológusokat támogatunk. A pályázatban olyan kárpátaljai származású fiatalok vehetnek részt, akik nappali tagozaton, államilag elismert diplomát biztosító oktatási intézményekben tanulnak valamilyen művészi pályán, vagy papi/teológusi képzésben vesznek részt a világ bármely intézményében. A 2019/2020-as tanévben összesen 16 fiatal részesül támogatásban, közülük heten református teológushallgatók, négyen egyetemisták, akik színművészet, festő, zene, illetve grafika szakon, három művészeti szakközépiskolában zongora, néptánc, illetve színművészet szakon tanulnak, valamint két különdíjas fiatal zenész. Ösztöndíjasaink Magyarországon, Ukrajnában, Romániában és Oroszországban tanulnak. A különdíj megítélésére abból a megfontolásból került sor, hogy a két pályázó közül az egyik általános líceumban, tehát középiskolában tanul, a másik pedig ugyan szakiskolában, de korából kifolyólag még nem érte el a közép/szakiskolai szintet. Ennek ellenére mindkét pályázó kiemelkedő művészi teljesítményt mutatott fel, több regionális, országos és nemzetközi versenyen és fesztiválon léptek fel és értek el kimagasló eredményeket.

Az elnökség döntése alapján az ösztöndíjat 10 hónapra számoltuk ki, azt két részletben folyósítjuk az ösztöndíjasoknak (az egyetemisták 700 000 forintot, a teológusok 450 000 forintot, a szakiskolások és különdíjasok 400 000 forintot kapnak).

Reméljük, hogy jól döntöttünk az adomány felhasználásáról azáltal, hogy azt az arra méltóknak, a jövő reménységeinek adtuk tovább, olyanoknak, akik már most, de felnőtt korukban még inkább növelik Kárpátalja pozitív megítélését, jó hírnevét, nem feledkezve meg a gyökereikről, az összetartozásról és annak erejéről.

Név	Tevékenység
Beregszászi-Fábián Boglárka	néptáncos
Galgóczy Martin	zenész (hegedű)
Halász Teodóra	teológus
Hájas István	teológus
Himinec Nándor	teológus
Kapincu László	zenész (zongora)
Kondracsin Tímea	grafikus
Kováts Dániel	teológus
Kukri Zoltán	teológus
Kutasi Csaba	festő
Molnár Zsolt	teológus
Paládi Máté (különdíjas)	zenész (zongora)
Ratykó Makszim (különdíjas)	zenész (fúvós)
Szilágyi Teodóra	színművész
Tóth Ádám	teológus
Trill Helga	színművész

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Gondolatok a kárpátaljai szőlészet és borászat jövőjével kapcsolatban

Lehetünk ugyan elfogultak, de be kell vallanunk, hogy a szépen alliteráló újrakezdésben – Bort, bűzát, békességet! – messze nem a bor a legfontosabb. Hirtelen ötlettől vezérelve próbáltam felcserélni a szavakat, ám jól sejtettem, a többi variáció nem azt adja, amit vártam. Maradjunk tehát a szőlőnél és a bornál. Ezek Kárpátalján egyre jelentősebb szerephez jutnak. A csemegeszőlő termesztése és értékesítése látszólag megoldott, azzal nem is nagyon kell foglalkoznunk. Am a borral, mégpedig az igénytelen Izabella fajtával, meg a

nálunk Kadarkának mondott Bakonyi1-es néven jegyzett, ugyancsak magántermő fajtával igencsak komoly gondok vannak. Mélyrepülésük tovább tart: még a 2018-as készletekből is van bőven a pincék mélyén. Annak ellenére, hogy a megyénkben egyre élénkebb turistaforgalomnak köszönhetően ezekből a fajtákból is jelentős tételeket sikerült eladni. A túlermelés jelei a magántermő fajtákból továbbra is szemmel láthatók. Am ha így megy még néhány évig, akkor a nálunk számon tartott mintegy 8-10 Izabella fajta – Bányai, Nádor, Rózsaszín stb. – szintén keresett terméké válik azon egyszerű oknál fogva, hogy senki sem lesz hajlandó azokat megtermelni poton áron. Igencsak jól jellemzi az egész helyzetet, hogy az ősszel több porta tulajdonosa is felajánlotta rokonainak, barátainak, ismerőseinek, hogy szedjék le az udvaron álló lugas termését, vigyék haza – természetesen ingyen – és használják azt belátásuk szerint. Mert azzal ezen a vidéken mindenki tisztában van, hogy a szőlő és a bor – még az Izabellából készült is – kényes portéka, igényli a megfelelő feldolgozást, tárolást és a további gondoskodást.

Érdekes, hogy a grúzok, akik legalább háromezer éve készítenek bort, mit tartanak minderről. A legfinomabb bor természetes módon készül, állítják a büszke kaukázusi nép fiai. Ők a kipréselt mustot a hatalmas fedett présházban az erre a célra kiastott

gödörökben álló óriási cserép amforákba öntik, azt lefedik, az edény száját sárral bekenik, s majd csak tavasszal bontják fel. Mert, mint mondtuk, a legfinomabb bor természetes módon készül... De mára megszületett a bölcs megállapítás folytatása is. Tehát a teljes mondat most már így hangzik: a legfinomabb bor természetes módon készül – ám így készül a legrondább itóka is...

Ha a XXI. század harmadik évtizedének elején kellene megfogalmazni a borászokkal szembeni legfontosabb elvárásokat, az valószínűleg így hangzana: a tudatosság mindenekelőtt. Sem a napsugár, sem a szél, sem a talaj, de még a szőlőtőke sem tudja, hogy milyen termést akar, állítja egy bölcs mondás. Ezzel csak a gazda van tisztában. De ő aztán nagyon! Éppen ezért metszi úgy a bokrokat, végzi a hajtás- és fűrtválogatást, határozza meg a permetezések, majd a szüret időpontját, hogy az elképzelése szerinti bor elkészítését ily sokoldalú-

an megalapozza. Mint mondtuk, a szőlőtermesztésben és a borkészítésben egyre inkább a konkrét elképzelések határozzák meg a termelő döntéseit.

A Krím elcsatolása után Kárpátalja turisztikai szerepe felértékelődött, szoktuk mondani. Pedig nekünk nincs is tengerünk, csak néhány termálfürdővel rendelkezünk, igaz, azok egész évben üzemelnek. De tévedés lenne azt hinni, hogy a Krím elvesztésével megyénk szőlészeti-borászati nagyhatalommá vált. Nézzük, valójában mi is a helyzet. Az elcsatolt félszigeten több mint 44 ezer hektáron termesztnek szőlőt, míg Odessza megyében ennél jóval kisebb területen, 27 ezer hektáron. Nagyságrendben Herszon megye folytatja a sort a maga 5,8 ezer hektárjával, őt követi Mikolajiv megye ötezerrel. Az utolsó helyen áll Kárpátalja, ahol

3,7 ezer hektár szőlőültetvényt jegyeznek. A legnagyobb optimizmussal mondhatjuk, hogy meglehetősen, a magántermő fajtákkal együtt van is ennyi, ám jól tájékozott szőlész-borász kollégáinkkal végzett felmérés szerint az európai fajtákkal beültetett terület nagysága nálunk összességében sem éri el az ezer hektárt. Hatvan mázsájával számolva ez még mindig tetemes mennyiséget, nagyjából 450–500 ezer liter bort jelent évente.

De talán nem is a számok a leglényegesebbek. Hanem az, hogy van egy 45–50 fős, főleg magyarokból álló csapat, amelynek tagjai keményen dolgoznak azon, hogy a kárpátaljai boroknak ismét komoly nevet szerezzenek.

Tanfolyamok, tanulmányutak, képzések és természetesen különböző megmérettetések – ezek jelzik a borászcsoport tevékenységét, amely jelentős részben olyan kreatív fiatalokból áll, akik nyitottak minden újdonságra, amit a szőlész-borász szakma Európában és azon túl felmutat. Am hogy kiélezett versenyhelyzetben kell helytállniuk és bizonyítaniuk, azt mi sem jelzi jobban, mint hogy a három évvel ezelőtt elfogadott új ukrán bortörvény alapján engedélyezett egyéni borászatok közül az első hivatalosan bejegyzett ilyen vállalkozás nem Kárpátalján, hanem Herszon környékén jött létre. Merthogy a szőlőtermesztésben és a borkészítésben már azokon a helyeken is látnak fantáziát, ahol eddig családi ültetvények és pincészetek sohasem léteztek.

Persze tudjuk, ahhoz, hogy valaki kiváló bort készítsen, rengeteg tapasztalatra, hosszú évek munkájára van szükség. Ez a mi versenylőnyünk, meg az, hogy a kárpátaljai boroknak Ukrajnában meglehetősen jó a hírnök.

Arra van szükség tehát, hogy szőlészeinkben, borászainkban legyen elegendő elszántság, hit, kreativitás és tudásvágy. A többit remélhetően a Mindenható megadja.

Kovács Elemér

Megállítható-e az elvándorlás a kárpátaljai magyar falvakból?

Az emberek többsége szerint gyakorlatilag megállíthatatlan az elvándorlás a kárpátaljai magyar falvakból – legalábbis ez derült ki a Kárpáti Igaz Szó Facebook-oldalán készített felmérésből, ahol a válaszadóknak csak 29 százaléka vélekedett úgy, hogy gátat lehet szabni az elvándorlásnak. A munkaképes lakosság elvándorlása és a csökkenő gyermekvállalás az elkövetkező időszakban lehet csak igazán aggasztó – nyilatkozta dr. Zubánics László, az UMDSZ elnöke a KISZó-nak adott exkluzív interjújában.

A témával kapcsolatban megkerestük Kolozsvári Katalint, az MTA CSFK Földrajztudományi Intézet fiatal kutatóját, aki tagja volt a SUMMA 2017 kutatócsapatnak, amely tizenöt év után felmérte a kárpátaljai magyarság számát, lakhely szerinti megoszlását, ideiglenes migrációjának arányait, illetve a közösségünk más népesedési jellemzőit.

– Nem véletlen, hogy a szavazók pesszimistán állnak e kérdéshez – kezdte a szakember. – Habár Kárpátalja mindig is aktív migrációs mutatókkal rendelkezett az ukrainai megyék sorában, az utóbbi évek geopolitikai eseményei jelentősen felgyorsították a migrációs tendéket. A 2014-ben lezajló euromajdani események és a nyomában kibontakozó kelet-ukrajnai fegyveres konfliktus hatására a gazdaság összeomlott, az emberek pedig elvesztették biztonságérzetüket is (emlékezzünk csak vissza a kényszerű sorozásokra, a kárpátaljai magyarság körében uralkodó pánikhangulatra).

Noha Kárpátalja több száz kilométerre fekszik Donbásztól, a megye társadalmi-gazdasági életére is jelentősen rányomta bélyegét a háború: a katonai behívásoktól való félelem mellett az ukrán hrivnya devalvációjával a bérek is elértéktelenedtek, miközben a közüzemi díjak és az élelmiszerárak megsokszorozódtak.

A kutató kiemelte, a migráció nem csak a magyar közösséget érinti, megérezte (sőt, országszerte) fokozódik az elvándorlás, a külföldi munkavállalás.

– Kis túlzással azt is mondhatjuk, hogy szinte nincs olyan kárpátaljai család, melynek rokonai vagy ismerősei köréből ne dolgozna valaki külföldön, vagy ne telepedett volna át egy másik (általában nyugat-európai) országba – fogalmazott. – Az elvándorlás mértékéről pontos adatokkal sajnos nem tudunk szolgálni, ami jelentős kihívás elé állítja a kutatókat is. Ez egyrészt azzal függ össze, hogy Ukrajnában lassan húsz éve tartottak utoljára népszámlálást, a migrációs statisztikák pedig rendkívül pontatlanok, így a magyarok valós számáról, az elvándorlás mértékéről is csak becslések léteznek.

Kolozsvári Katalin kitért arra, hogy a 2001-es ukrán népszámlálás szerint Kárpátalján élt az ukrainai magyar nemzetiségű lakosság 96,8 százaléka, azaz 151,5 ezer fő. Ugyanakkor a magát magyar anyanyelvűnek vallók száma 158,7 ezer fő volt. Ez a kerekítve 152 ezer fő – a becslések szerint – 2010-re minimum 7 ezer fővel csökkent, de a magyarországi bevándorlási statisztikákra alapozva akár 15–20 ezer fős fogyást is elképzelhetőnek tartottak a szakértők. A 2010 óta eltelt időszakban azonban több körülmény jelentős hatást gyakorolt a kárpátaljai magyarok „vándormozgalmára”. Egyrészt 2011-ben lépett életbe Magyarországon az egyszerűsített honosítás intézménye, amely nagyban megkönnyíti a Magyarországra – illetve az egyéb EU-tagországokba – történő áttelepedést. Másrészt a már fent is említett geopolitikai események következtében újabb lendületet kapott a kárpátaljai magyarok kivándorlása. A trendek tehát egyértelműek voltak, a kivándorlás mértékéről azonban nem léteztek megalapozott becslések. Éppen ezért kutatótársaimmal úgy döntöttünk, hogy elvégezzük a SUMMA 2017 kutatást, melynek célja a kárpátaljai magyar közösség számának, települési megoszlásának, egyes fontosabb demográfiai jellemzőinek, valamint külföldi munkaes tanulási célú migrációjának a felmérése volt.

Az eredmények azt mutatják, hogy a magyarok száma – a várakozásnak megfelelően – csökkent, de a csökkenés mértéke kisebb, mint az a pesszimista forgatókönyvekből következne. Becslésünk szerint 2017-ben a magyarok – a 2001-es népszámlálással összehasonlítható – száma 125 és 135 ezer fő között lehetett, legvalószínűbben 130

ezer fő körüli volt. Ugyanakkor a terepi adatgyűjtés alapján egyértelműen leszögezhető, hogy e szám sokkal alacsonyabb is lehet, ha a huzamosabban távol levőket (külföldön dolgozókat, tanulókat) immár nem kárpátaljai lakosként vesszük figyelembe.

A kárpátaljai magyarok létszámának változását az elmúlt évtizedekben leginkább a migráció határozta meg. Vizsgálatunk során a településekenként meghatározott migrációs ráták összesítésével azt az eredményt kaptuk, hogy bő 15 év alatt 14,5 ezer magyar költözött külföldre, továbbá hatszáz Ukrajna belső részeire, miközben a bevándorlás a nevezett irányokból csupán háromszáz, illetve száz fő körül alakult.

Az emigráció időbeli dinamikája igazodik a geopolitikai változásokhoz: 2014-től kezdődően jelentősen megemelkedett a kivándorlók száma. Míg a 2002–2013 közötti időszakban évi átlag 900–950 fő költözött külföldre, addig a 2014-es geopolitikai változásokat követően ez a szám átlagosan 1200–1300 főre ugrott. A kárpátaljai magyarok körében a migráció elsődleges célországa évek óta Magyarország, de egyre erősödik Csehország vagy Nagy-Britannia szerepe is.

Az állandó migráció mellett a kutatás vizsgálta az ideiglenes migrációt is. Az eredményekből az derül ki, hogy a teljes magyar népesség 22 százaléka (az aktív népesség 30 százaléka) legalább egy hónapot töltött külföldön 2016-ban, azaz a különböző célú ideiglenes kint-tartózkodás mintegy 27–28 ezer magyart tart mozgásban.

A külföldre járók kétharmada (ami 18–19 ezer főt jelent) hosszabb időt (legalább 3 hónapot) töltött külföldön; jellemzően ők azok, akik dolgoznak, illetve tanulnak a célországokban. Az évnek legalább a felét 11–12 ezer ember töltötte külföldön.

A kárpátaljai magyarok körében a külföldi munkavégzés – és egyéb célú tartózkodás – legnépszerűbb célországa továbbra is Magyarország. A külföldön legalább egy hónapot tartózkodók közel kétharmada Magyarországot preferálja, amit Csehország és Németország követ. A többi ország részesedése jóval alacsonyabb, közülük csak Nagy-Britannia, Hollandia és Szlovákia részesedése éri el az 1 százalékot. Azonban, ha a hosszabb távú (3 hónapot elérő) külföldi tartózkodást vizsgáljuk, Magyarország népszerűsége csökken (50 százalék), míg a távolabbi desztinációk (elsősorban Csehország) szerepe nő. Az ideiglenes migrációban elsősorban az aktív korú férfi népesség vesz részt, kiemelkedő mértékben a 20–24 évesek, de általában az 50 év alattiak a leginkább érintettek.

Minél hosszabb az ideiglenes távollét, annál nagyobb a férfiak aránya: míg a legalább egy hónapot külföldön töltők között 100 nőre 146 férfi jut, addig a legalább 9 hónapot külföldön tartózkodók között ez az arány 100 nő és 245 férfi. Mindez jól mutatja, hogy a hosszabb távú külföldön tartózkodás elsősorban a munka célú migrációt jelenti, amiben túlnyomórészt férfiak vesznek részt. Az aktuális kutatások eredményeire alapozva az elvándorlási folyamatok továbbra is égető társadalmi-gazdasági problémát jelentenek a megye és az ország egészét tekintve, a jövőt illetően pedig nehéz megjósolni e trendek alakulását.

Arra a kérdésünkre, milyen okokból vándorolnak el az emberek, a szakértő kifejtette, az Euromajdan eseményei előtt a migrációs szándékok okaiként az ukrainai felmérések elsősorban az élet-színvonallal kapcsolatos elégedetlenséget, a munkanélküliséget, a kedvezőtlen politikai klímát és az egészségügyi ellátás alacsony színvonalát jelölték meg.

– A Nemzetpolitikai Kutatóintézet által végzett TANDEM kutatás, melyet először 2016-ban, majd 2019-ben ismételt elvégeztek kárpátaljai magyarok és ukránok körében, hasonló eredményre jutott.

2016-ban a magyarok körében a vezető ok a kelet-ukrajnai konfliktus volt (31,5 százalék), ezt követték a családi, párkapcsolati szempontok (20,4 százalék) és a munkanélküliség (18,5 százalék). A 2019-es felmérés eredményei alapján az első három indok megmaradt, csupán a sorrend változott – magyarázta a szakember.

Szabó Sándor
(Forrás: KISZó)

Nők a környezettudatos életért

A nőnaphoz igazodva tartotta meg negyedik konferenciáját a Nő a Siker Alapítvány (NAS) *Nő a partnerség* címmel Lillafüreden. A festői szépségű környezetben, az illusztris Palota Szállóban legalább kétszáz sikeres hölgy gyűlt össze határon innen és túlról, hogy meghallgassák az előadókat, tapasztalatokat cseréljenek, s nem utolsósorban ismerkedjenek, kapcsolatokat teremtsenek egymással. A március 4–6 között tartó rendezvénysorozaton a kárpátaljai résztvevők között a Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága is képviseltette magát két fővel (Csizmadia Alexandra, a beregszászi konzulátus gazdasági attaséja és jómagam voltunk jelen).

Az ünnepélyes megnyitóra a Miskolci

beszélgetésünk a nők szerepéről a világban, a társadalomban, a gazdaságban, a munkahelyen, a családban. Remélem, az itt töltött idő alatt ismeretségek, barátságok kötődnek – hangsúlyozta a képviselő.

Köszöntötte továbbá a jelenlévőket

Matiscsák Éva, a NAS kuratóriumi elnöke, Demeter Ervin kormány megbízott, dr. Wégner Krisztina, a MÁV Zrt. környezetvédelmi vezetője. A megnyitó után a résztvevők a Herman Ottó Múzeumba tettek látogatást, az intézményt dr. Szörényi Gábor András, a múzeum régészeti igazgató-helyettese mutatta be.

A konferenciára és a workshopokra a Palota Szállóban került sor. Elsőként Tóth Edina európai parlamenti képviselő, a rendezvény fővédnöke tartott előadást. A címben szereplő tematikához kapcsolódva a politikus kihangsúlyozta: Magyarország polgárai számára az egészség és a környezettudatosság fontos alapértékek. Épp ezért kell, hogy már gyermekkorban megkezdődjön az egészségtudatos életre nevelés, hiszen az ilyen gyermekekből válnak hasonló gondolkodású felnőttek. Kifejtette, a konferencia kiváló lehetőség arra, hogy többek között ez is megvitatásra kerüljön. A politikus beszélt az új európai uniós környezetvédelmi programról is, s mint mondta, az a cél, hogy gazdaságunkat összhangba hozzuk bolygónk érdekeivel, hiszen mindannyiunk felelőssége, hogy egy jobb, élhetőbb világot teremtsünk.

A témánál maradva tartott előadást dr. habil. Boros Anita építésgazdaságról, az ilyen gyermekekből válnak hasonló gondolkodású felnőttek. Kifejtette, a konferencia kiváló lehetőség arra, hogy többek között ez is megvitatásra kerüljön. A politikus beszélt az új európai uniós környezetvédelmi programról is, s mint mondta, az a cél, hogy gazdaságunkat összhangba hozzuk bolygónk érdekeivel, hiszen mindannyiunk felelőssége, hogy egy jobb, élhetőbb világot teremtsünk.

A témánál maradva tartott előadást dr. habil. Boros Anita építésgazdaságról,

infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkár, Bánné dr. Gál Boglárka, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnöke, Mészárosné Kelemen Beatrix Csilla, a Life Tv és Ozone Tv elnöke, valamint Elisabeth Ellison Kramer, az Osztrák Köztársaság nagykövete, Joerg Bauer, a Tungsram Csoport elnök vezérigazgatója, illetve Juhász Bence közgazdász.

– Négy évvel ezelőtt, az első konferencia megszervezésekor milyen feladatokat, célokat tűztek ki maguk elé? – kérdeztük Matiscsák Évát, a NAS kuratóriumi elnökét.

– Számunkra nagyon fontos, hogy nőként, amellyel, hogy mi biztosítjuk a családi tűzhely melegét, merjük megvalósítani önmagunkat, mert ha ott vagyunk a közéletben, több a tudásunk, ezáltal többet tudunk tenni nemcsak a szűk környezetünkért, hanem egy kicsit távolabb is. Hisszük, hogy együtt erősebbek vagyunk, és sokkal többre vagyunk képesek, tehát ha mi, nők, összetartunk, akkor sokkal több mindent tudunk megvalósítani.

– Magyarország mellett az elszakított területekről is érkeztek különböző szervezetek, társaságok képviselői...

– Igen, egy szív dobog bennünk, de látjuk, hogy mindenhol más tapasztalatok vannak, és egymástól nagyon sokat tanulhatunk. Fontos célunk az alapítványnál, hogy értékes kapcsolatokat tudjunk egymással teremteni, határon átnyúló kapcsolatokat, ezáltal még jobban tudjuk egymást segíteni.

– Az idei találkozó témája nők az egészségért és a környezettudatos világért. Most miért éppen erre a témára esett a választás?

– Mindannyian, akik az alapítványnál dolgozunk, fontosnak tartjuk a saját háztartásunkban is azt, hogy egyre kevesebbet szemeteljünk, hogy természetes dolgokat használjunk. Innen jött az ötlet, hogy ezt a konferencián bővebben is kifejtjük, hogy a tematikus rendezvényen közösen tudjunk gondolkodni.

A háromnapos, programokban gazdag rendezvénysorozat a Miskolci Nemzeti Színház látogatásával zárult, ahol pódiumbeszélgetésen és rendhagyó, kulisszák mögötti sétán is részt vehettek az érdeklődők.

Hegedűs Csilla

Galériában került sor, ahol elsőként Csöbör Katalin, a NAS alapítója, országgyűlési képviselő köszöntötte az egybegyűlteket. Kifejtette, a 21. század kihívásainak, feladatainak, megoldásainak, lehetőségeinek a megvitatása az, amiért immár negyedszer gyűlnek össze a találkozóra a résztvevők. – Úgy gondolom, hogy a nők általában hamarabb alkalmazkodnak a körülményekhez, a nehézségekhez, hamarabb meg tudjuk oldani a problémáinkat. Ezért is fontos, hogy a konferencia keretében

Örök tél: filmbemutató a Rákóczi-főiskolán

Gulág – a túlélés stratégiája

A túlélők elmondása szerint a lágerekbe hurcoltak jelentős része azért adta fel az életért való mindennapi küzdelmet, mivel megbénította az a tudat, hogy nem volt tisztában vele, mikor szabadul. Ezek az emberek egy idő után a kétségbeesés és a kilátástalanság lett úrrá.

De vajon létezik-e recept a túlélésre akkor, amikor a fogva tartók azt sem közlik, hogy meddig tart a szenvedés? A sztálini önkényi ördögien felépített rendszerének pedig az volt az alapja, hogy az egyszerű rabtartó maga sem tudta, mikor jön el a fogságba kényszerítettek szabadulásának az órája.

Mibe lehet ilyenkor kapaszkodni? Placid atya, aki éveket töltött a Gulágon, az egyik Beregszászon tartott emlékeztető előadása során így fogalmazta meg a túlélés néhány alapszabályát: dolgozz becsületesen, hogy érezd, erkölcsi vonatkozásban különb vagy rabtartóidnál! Tanulj meg az élet nagyon apró dolgainak is örülni! Végül légy mélyen istenhívő, mert Jézus szenvedéseiből mindig erőt meríthetsz, akárcsak abból, hogy szeretteid odahaza hűségesen várnak.

Ezzel szemben az *Örök tél* című televíziós filmben Rajmund, az egyik főszereplő teljesen más alapelveket fogalmaz meg: ne gondold az otthonmaradottakra, és sírni sem szabad, álmodni meg végképp, s nem lehet tépelődni azon, mit hoz a holnap. Továbbá csak magaddal törődj, ne cipeld mások terhére, mert az legyengít. S mintha a férfinak lenne igaza, hisz azzal, hogy megtanulta, miként kell a bonyolult úton-módon beszerzett kapadohányból cigarettát készíteni, szinte mindenhez hozzájut, amihez a Donyec-medence szénbányáiban lágeri körülmények között hozzáférhet az ember.

De kikről is szól a Havasi János novellája alapján készült történelmi filmdráma, amelyet mostanáig tizenhat nyelvre szink-

ronizáltak, s számos díjat nyert? (2018-ban Európa legjobb televíziós filmje lett, ugyanebben az évben a montreali filmfesztiválon a legjobb rendező díját Szász Attila érdemelte ki, a női főszereplő, Gera Marina pedig 2019-ben Nemzetközi Emmy-díjat kapott a legjobb színésznő kategóriában.)

A legtöbb kárpátaljai magyar számon tartja, hogy mi történt a vidék magyar és német férfijaival 1944 gyászos őszén. Am arról jóval kevesebben hallottak, hogy ugyanezen év decemberében Magyarországról, így Kárpátaljáról is jóvátételi munkára 18 és 35 év közötti német származású nőket százszámra vittek többek között

Donbászra. Egy lassan bontakozó szerelem kapcsán nekik állít emléket ez a nagyszerű alkotás, bemutatva azt a mérhetetlen kiszolgáltatottságot, bánásmódot és embertelen körülményeket, amelyeket ezeknek a fiatal nőknek kellett elszenvedniük. Aki nekik a lelkében csak azért nem hunyt ki a remény utolsó szikrája, mivel tudták, hogy odahaza várják őket a szeretteik.

A filmből végül kiderül: az a helyes magatartás, ha még ilyen lehetetlen körülmények között is megpróbálunk segíteni másokon, legyőzve a mindannyiunkban

ott lappangó önzést. Ahogy túlélni, úgy a másikon segíteni – mindkettő a legfőbb parancsok egyike.

A vetítés után pódiumbeszélgetésre került sor Havasi Jánossal, aki, mint mondtuk, a film alapötletétől szolgáló *Lánykák, az idő eljárt* című könyv szerzője. A moderátor szerepét vállalta Debreceni Mihály ismert televíziós szakember beszélgetőtársával visszaemlékezett azokra a tanulmányutakra, amelyek során hol csak néhányan, hol pedig csoportosan felkeresték a magyarországi német nők rabságának helyszínét. Mint megtudtuk, Havasi János édesanyja és falubelije csak öt év múlva, 1949-ben térhettek haza. A túlélők a későbbiek során is csak keveset beszéltek családtagjaiknak a Donyec-medencében töltött évekről, ám az ilyen kivételes alkalmakkor mindig hangsúlyozták a következőket: a helyi lakosság, amely az első időkben kimutatta ellenszenvét a „fasisztákkal” szemben, a későbbiek során nagyfokú együttérzésről tett tanúbizonyságot.

A film érdekessége, de ez bizonyosan több is annál, hogy benne több kárpátaljai színész – Kacsur András, Szabó Imre, Melnyicsuk Oleg – is szerepet kapott.

-ardai-

Dióhéjban

Magyar támogatással lett közvilágítás a Vereckei-hágó melletti településeken

A Volóci járásban található Verebes (Верб'язь), Rákóczi szállás (Завадка), Újrosztoka (Нова Розтока) és Petruszovica (Петрусовиця) településeken Magyarország Külügyminisztériumának támogatásával épült ki modern közvilágítási hálózat. A magyar finanszírozásból létrejött projekt keretében mintegy 17 km hosszú szakaszon közel 200 darab energiatakarékos világítótestet szereltek fel. Ennek köszönhetően egyrészt lényegesen megváltozott a Vereckei-hágóhoz vezető út és a települések látképe, másrészt ezáltal jelentősen javult a több száz helyi ukrán nemzetiségű lakos életkörülménye. Egyébként az idős lakosok elmondása szerint két faluban korábban még soha nem volt közvilágítás.

Újabb magyar támogatás a kárpátaljai fiataloknak

Schanda Tamás, az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) parlamenti államtitkára Brenzovics Lászlóval, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnökével tárgyalt. A megbeszélés utáni sajtótájékoztatón az államtitkár elmondta, hogy a magyar kormány támogatja a kárpátaljai fiatalok robotikai képzését. Tízmillió forintos támogatás keretében Lego robotépítő készleteket, tableteket, valamint okostáblát kap öt iskola, az intézmények tanárai pedig robotikai tanfolyamon vehetnek részt. A készletek legkésőbb húsvétig megérkeznek.

Kárpátaljai magyar iskoláknak szervez gyűjtést a Fidelitas

„Fogjunk össze Kárpátaljáért!” – ez a jelmondat szerepel a Fidelitas kárpátaljai iskolák számára szervezett adománygyűjtő honlapján, a karpataljaert.hu-n.

„2020-ban Mezőgecse és Tiszasalamon magyar iskoláit szeretnénk segíteni” – jelentette be Illés Boglárka, a szervezet elnöke a budapesti sajtótájékoztatóján.

„A Fidelitas már 24 éve kiemelt figyelmet fordít a határon túli magyarokra. Fontosnak tartjuk, hogy egy magyar fiatal, bárhol is éljen a világon, érezze, mi összetartozunk, és felelősek vagyunk egymásért” – mondta az elnök asszony. Hangsúlyozta: az adománygyűjtési mozgalom célja, hogy az iskolák tudjanak fejlődni, továbbá minél több fiatal részesüljön megfelelő oktatásban.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete és a Fidelitas között az elmúlt években nagyon jól működő baráti kapcsolat alakult ki. Az egyetértés egyik gyümölcse az a „Fogjunk össze Kárpátaljáért!” mozgalom, amelynek már négy sikeres adománygyűjtő akciója volt, ezek révén eddig megközelítőleg 6 millió forinttal tudták segíteni a kárpátaljai magyar ifjúságot.

Menő dolog a jövőt építeni

Interjú Margitics Jánossal, a FRIGY lelkipásztorával

Margitics János Mezőváriban született, a teológia elvégzése után az Ungvári Református Ifjúsági Gyülekezet (UREGY) lelkipásztora volt. Szeptembertől Beregszászon, a Főiskolai Református Gyülekezetben (FRIGY) látja el lelkipásztori szolgálatot feleségével, Margitics-Sánta Erikával együtt. A tiszteletes urat szolgálati köréről és a FRIGY életéről kérdeztük.

lálni. Az alkalmazás, illetve az, hogy miként fordítom le a fiatalok számára az Isten igéjét, működik másképp. Tisztában kell lennem az aktuális trendekkel, mint például videojátékok vagy a különböző közösségi oldalak. Ez egy nagyon jó közös pont, mert ezen keresztül is tudok kapukat nyitogatni a fiatalság felé.

– *Mi inspirálja?*

– Amikor a fiatalokkal foglalkozom, akkor valahol a jövőt építem, és szerintem

elkészítése. A FRIGY Band gondoskodik a zenéről, dicsőítésről, különböző hangszerekkel és énekvezetőkkel. A 4 érzék színház társulata pedig a legfőbb érzékszervet, a látást kikapcsolva mutat be egy történetet, amit olyan közelségből tapasztalhatnak meg az érdeklődők, mintha maguk is részesei lennének azoknak az eseményeknek. Végül, de nem utolsósorban pedig a presbitérium, akikkel együtt döntünk fontos kérdésekről a gyülekezetet illetően, ők szervezik és vezetik a FRIGY életét. Ők a bázis, de emellett persze vannak még kisebb-nagyobb szolgálatok, feladatok, amibe egy-egy diák a lehetősége szerint besegít. Jomagam is nagyon sokat meríték ezeknek a fiatal főiskolásoknak az életéből, akik szabadidejüket nem sajnálva, önkéntesen jönnek és szolgálnak az Úrnak. Úgy gondolom, ez a FRIGY összetartó ereje és alapja.

– *Hogyan épül fel egy istentisztelet a FRIGY-ben?*

– A FRIGY istentiszteletnek van egy nagyon fontos célja: az igét eljuttatni a fiatalokhoz. Ennek a kerete több éve változatlan. Az alkalom általában dicsőítéssel kezdődik és fejeződik be, a FRIGY Band vezetésével. Aztán van egy igehirdetés, vagy egy előadás, attól függően, mit kíván meg az éppen soron következő téma. Az egyik nagyon szép és kedves dolog, hogy az adott hét születésnaposait felköszöntjük. Ez olyan nekem, mint egy kis gyöngyszem ott a sok arany között. A legvégén pedig részt lehet venni egy szeretetvendégségen, ahol finom falatok mellett, minden kötöttség nélkül tudunk beszélgetni egymással, akár az istentiszteleten hallottakról, de bármilyen más témáról is.

– *Mi alapján választanak témát?*

– Nem egyedül választom ki. A presbitérium méri fel, hogy mik azok a témák,

– *Mindig is fiatalokkal szeretett volna foglalkozni, vagy ez csak időközben alakult így?*

– Annak idején, amikor elkezdtem az egyházba egyre mélyebben bekerülni, a megtérésem után ez a terület volt az, ahol otthonosan mozogtam. A sok-sok év alatt mindig találtam tennivalót a fiatalok között. Nagyon megtetszett. Úgy éreztem, hogy van ezen a területen feladatom, hogy Isten is erre hívott el, és ez az én helyem.

– *Mi az, amiért esetlegesen könnyebb, és mi az, amiért nehezebb a fiatalok közötti szolgálat?*

– Nagyon nehéz hitelesnek lenni előttük, nagyon résen kell lenni bizonyos területein az életnek. A jelenléte nagyon fontos kérdés, tehát nem lehet „egynapos ifjúsági lelkésznek lenni”, hanem majdhogynem 0–24 órás ez a szolgálat. Könnyebbé mondandó, hogy számomra fesztelenebb a fiatalok között lenni, mert nincsenek olyan nagy elvárásokkal, mint egy tapasztaltabb gyülekezeti közösség. Szívesen fogadják azt, aki vagyok, ezért őszintén, hitelesen tudom hirdetni közöttük Isten igéjét. Nagyon nagy áldás, hogy jó visszacsatolásokat kapok tőlük.

– *Miben más az igehirdetés egy ifjúsági gyülekezetben?*

– Semmiben és mindenben. Az előkészületeket ugyanúgy végzem el, tanulmányozom az igét, próbálom az összefüggéseket megta-

menő dolog a jövőt építeni. A munkám, szolgálatom eredményességét azonban csak évekkel később láthatom.

– *Szeptembertől feleségével a FRIGY lelkipásztora. Sikertől-e már beilleszkedni?*

– Ez egy hosszú folyamat. Minden közösségben kialakulnak bizalmi körök, és nekem egy ilyen körbe kellett most bekapcsolódnom, ami természetesen kihívást jelent számomra, de úgy érzem, már vannak fiatalok, akikkel jóban vagyunk, akik felől érzek bizalmat. Persze mindig van hová fejlődni.

– *Mit tudhatunk a gyülekezetéről?*

– A FRIGY egy nagyon jól összekovácsolt csapat, akik nem csak szervezettel vannak jól összerakva, hanem az Isten különös áldása kíséri szolgálatukat. Eddig négy szolgálócsoportunk van. A konyhatündérek feladata az alkalmak utáni szeretetvendégség

melyek érdeklik a fiatalokat. Az ötleteiket elének tárják, és aztán összeállítunk egy fél éves tervezetet.

– *A fiatalokat egyre inkább érdeklik az alkalmak, mit jelent ez számokban?*

– Ez nagyban függ attól, hogy éppen mennyire leterhelt időszakuk van a diákoknak, gondolok itt a zh-kra vagy beadandókra, de általában kb. 50–70 főre kell számolni, viszont előfordul, hogy 90-en is vagyunk. Annak különösen örülünk, hogy nem csak fiatalok, főiskolások érkeznek, hanem nagyon sokszor meglátogatnak bennünket a tanárok is.

– *Milyen más programokra van lehetőség az istentiszteleteken kívül?*

– Vannak kirándulások, amiken részt veszünk, például a Kárpát-medencei Református Egyetemi Gyülekezetek Találkozásán belül Krakkóba látogattunk el ősszel. Hála Istennek gyönyörű időnk volt, így közösen bebarangolhattuk a várost és találkozhattunk más egyetemi gyülekezetek fiataljaival.

Az adventi időszakban jótékonyági mézeskalács sütést szerveztünk, amit árverésre bocsátottunk, és a befolyt összegből rászoruló embereket támogattunk.

Szervezünk évkezdő, évzáró alkalmakat, ahol kicsit kötetlenebbül, nyitottabban vagyunk jelen, persze egy átlagos FRIGY istentisztelet sem mondható nagyon korlátok közé szorított eseménynek. Ami az egyik nagyon fontos és hasznos része a gyülekezeti életünknek – a lelki gondozás. Mindenkinek van lehetősége bizalommal fordulni kedves feleségemhez, Erikához ezzel kapcsolatban, aki a szolgálatain és egyéb más feladatain kívül közösségünk lelki gondozója is.

– *Itt egy újabb félév. Mik a tervek a jövőre nézve?*

– Tervbe van a szolgálócsoportoknak egyedi pólót készíttetni, hogy ez még jobban megerősítse őket abban, hogy hová tartoznak. Aztán szerintem az interneten elterjedt „#tetrishchallenge” nevű kihívást is érdemes lenne megcsinálni. Van néhány megtervezett fix programunk, mint például a Hitmélyítő esték, aminek az idei témája „Evezz a mélyre”. Itt Péter életét fogjuk estéről estére feldolgozni. A következő Budapesten tartandó Egyetemi Gyülekezetek Találkozásán is tervezünk részt venni. Szeretnénk szervezni egy évzáró bográcsosztást, ahol a gyalogtúra és a finom bográcsos mellett különböző érdekes programok várják majd a diákokat. Ez csak néhány olyan esemény, amit előre látunk, de szeretjük a spontán dolgokat is. Dolgozunk a közösségi médiában való intenzív megjelenésünkön. Most egy új csapat szerveződik annak érdekében, hogy az életünkből minél több fényképet, szöveges anyagot ütemezett módon tudjunk a többiek elé tární. Ezzel azt szeretnénk kifelé kommunikálni, hogy mi van itt nálunk, hogy az információk által a FRIGY ne egy távoli dolog legyen a főiskola számára, hanem minél inkább közelítsünk egymáshoz. Idén is folytatjuk az előző év programját. Próbálunk minél inkább segítséget és jelenléteket biztosítani azok felé, akik ránk vannak bízva. Nyilván ehhez még kell a bizalom, ami nem egyszerű téma. Úgy gondolom, hogy a kiépítés fázisában vagyunk. Igyekszünk majd ezt a félévet is abba az irányba terelni, hogy mindenki számára világos legyen, hogy a főiskolai gyülekezet az a hely, ahova van lehetőség bekapcsolódni, ahol megértenek, szeretnek, ahol mindenkinek helye van és ahol elsősorban kapcsolatba lehet lépni Istennel.

Seres Johanna

Forrás: Kárpátalja.ma

Görögkatolikus jótékonyági bál

Ami üdvös, és ami hasznos

A beregszászi Arany Páva étteremben szervezte meg nyolcadik jótékonyági bálját a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ) február 8-án.

A GISZ mára hagyományossá vált jótékonyági bálján gyűjtött már többek között gyermekek táboroztatására, a Ráti Szent Mihály Gyermekek otthon és az „Elfelejtett” gyermekek javára is. Ebben az évben a belépőjegyek, tombolajegyek és az árverésre

„A kereszténység az az alap, melyre bátran építhetjük közösségeinket” – emelte ki Lődár Jenő, a GISZ elnöke. Sokan felismerik, hogy vannak a környezetükben nehéz helyzetben lévő családok, gyerekek. Ez a helyzet szülte a Szent Margit-programot is, melynek keretében ebben az évben jó szándékú adakozóknak köszönhetően több mint 140 gyereket sikerül támogatni egy kisebb összeggel. A

szánt tárgyak megvásárlásával a Szent Margit-program bővítéséhez járultak hozzá a résztvevők.

A bál a Miatyánk elimádkozásával vette kezdetét Luscsák Nilus, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye segédpüspöke vezetésével. A segédpüspök atya köszöntőjében hangsúlyozta: ez az esemény az egyház életében is fontos, hiszen azt mutatja, hogy a keresztény ember egy mulatság keretein belül is tud értéket közvetíteni.

Szilágyi Mátyás, Magyarország beregszászi főkonzulja köszöntőjében az ez év szeptemberében Budapesten megrendezésre kerülő Eucharisztikus Világkongresszusra emlékeztetett, mely összefogja Európa katolikusait. Mint fogalmazott: az egyháznak különösen fontos szerepe van abban, hogy megtartsuk a keresztény Európát lelki, kulturális, nemzeti és történelmi szempontból egyaránt. Ezt a célt szolgálja a bál és a Szent Margit-program is. A főkonzul úr köszöntője zárásaként kiemelte: ha mi nem teszünk a keresztény Európáért, semmilyen külső erő nem fogja ezt megtenni helyettünk.

bál célja, hogy bővítsük a támogatottak körét. „Amit megtehetünk, s ami üdvös és hasznos, azt tegyük meg!” – zárta köszöntőjét a szervezet elnöke. Harangozó Miklós görögkatolikus áldozópap pedig a közelgő böjtre, és lelkünk formálásának fontosságára hívta fel a figyelmet pohárköszöntőjében.

Az idei bálon 80 magánszemély, szervezet, intézmény, üzlet járult hozzá adományaival a nyereményekhez vagy az árveréshez. Az est jó hangulatáról a Beregszász Dixieland Band és a Fortuna együttes gondoskodott, a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceum diákjai pedig keringőjükkel emelték az est hangulatát. A tombolán több száz tárgy talált új gazdára, az árverésen pedig 10 tételre, köztük biotermékekből összeállított ajándékkosárra, festményekre, faragott címerre licitálhattak a résztvevők.

A bál során közel 30 ezer hrivnyát sikerült gyűjteni a Szent Margit-program számára.

Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet

Értékeset, fontosat, igazat szólni – 100 éves a Kárpáti Igaz Szó

„Kárpátaljai magyarnak lenni annyit jelent, hogy bármilyen nagyhatalmi vonalzó és toll rajzolhatja át a régiót, a magyarság állandó. Ez ugyanígy igaz a Kárpáti Igaz Szó sajtóorgánumra is. A száz esztendővel ezelőtti megjelent újság, átvészelve számos rendszert, diktatúrát, ideológiát, ma már saját lábán állva, önálló magyar lapként online és papír változatban megjelenve, egy modern szerkesztőséggel és valódi, összetartó közösséggel szólítja meg olvasóit az egész országban” – hangsúlyozta Szili Katalin miniszterelnöki megbízott Ungváron a Kárpáti Igaz Szó centenáriumi ünnepségén, amelyre az Ilko Galériában került sor.

A szép számban megjelent vendégek elismerő szavakkal méltatták a jubiláló lapot, amely hosszú évtizedeken át az ÚJSÁGOT jelentette a kárpátaljai magyarok számára.

Dunda György vázolta a legrégebbi kárpátaljai periodika kalandos történetét, szólt az újság „életének” legfontosabb állomásairól. A lapigazgató a mindenkori megújulás fontosságát emelte ki beszédében, ez segítette elő az 1967-es önállósodását, a „kárpátaljai médiaháború”, a kettészakítás túlélését stb. A KISZÓ történetének legújabb fejezete, az ún. „új kezdet” pedig 2018 tavaszára esik. „Ezen év januárjától megújult a KISZÓ online, 2019-től végre színesben jelenik meg a legrégebbi kárpátaljai magyar újság, tavaly májusban beindult az ukrán nyelvű online tartalomszolgáltatás is, amire, hála Istennek, nem a jogszerűítő ukrán törvények vittek rá, sokkal inkább az a szándék és felismerés, hogy magyar érzellemmel, magyar gondolkodásmóddal próbáljuk meg hallatni hangunkat, érvelni igazunk mellett az ukrán nyelvű médiatérben, hogy elmondhassuk a többségi társadalomnak aggályainkat, féltreimeinket, hogy árkok helyett hidakat építsünk, uszítás helyett a toleranciát és a nemzeti-ségi békét propagáljuk” – hangsúlyozta Dunda György.

A Kárpáti Igaz Szó századik születésnapja egyben a régió magyar újságírásának is az ünnepe, hiszen születésétől kezdve jelen van szinte mindig, megjelenítve a magyarságot az országban – fogalmazott köszöntőjében

Szili Katalin miniszterelnöki megbízott, kiemelve a kárpátaljai magyar sajtónak a nemzeti összetartozásban játszott szerepét. „A nemzet semmivel nem helyettesíthető érték, a közösségi összetartozásunk lényege, amelyhez elengedhetetlen a média mint a nemzeti önismeret eszköze, amely erősíti a jelent, megalapozza a jövőt” – mondta. A politikus hangsúlyozta, hogy a magyar kormány kiemelt célja a külföldi magyar közösségek szülőföldön való boldogulásának segítése, ezért idén is folytatja a határon túli családok támogatását és a magyar közösségek gazdasági megerősítését. Végezetül Szili Katalin megköszönte az újságírók elhivatottságát, szakmaiságát, majd átadta a nemzetpolitikai államtitkárság oklevelét a jubiláló lapnak a kárpátaljai magyar média megmaradásáért végzett elvülhetetlen érdemei elismeréseként, azt kívánva a kárpátaljai közösségnek, hogy száz év múlva is legyen magyar szó ezen a vidéken.

Az újságírás felelősségére hívta fel a figyelmet Kalmár Ferenc, a külgazdasági és külügyminisztérium Magyarország szomszedságpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri biztosa, aki beszédében köszönetet mondott a lap munkatársainak azért az áldozatos munkáért, amelyet a magyar identitás megőrzése érdekében végeznek. A magyar nemzetpolitika gyökeresen megváltozott, mondta a politikus. Az egyik legfontosabb elv, hogy minden magyar fontos. A másik pedig, hogy a magyar kormány támogatja a szülőföldön való boldogulást.

Buhajla József, Magyarország ungvári külképviseletének főkonzulja köszönetet mondott a KISZÓ munkatársainak a gyors,

hiteles, elfogulatlan tájékoztatásért. Az írott sajtó huszadik századi szerepének fontosságáról szólt Szilágyi Mátyas beregszászi magyar főkonzul, aki megköszönte, hogy a Kárpáti Igaz Szó mindenkor képes volt arra, hogy Kárpátalja egész népe problémáiról szóljon, megfogalmazza és erősítse ennek a közösségnek a hitét.

Száz év küzdelme és helytállása révén lett ez a nap a nemzeti szétszakítatás szomorú emléknapja helyett az újrakezdés, a megmaradás lélekemelő ünnepe – fogalmazott köszöntőjében Szöllősi György, a Nemzetközi Sportújságíró Szövetség európai tagszövetségének alelnöke.

Az újságírás feladatáról szólva Barta József, a megyei tanács és a KMKSZ alelnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy nem érdekeset, hanem igazat kell írni. Azt kérte az újságíróktól, hogy írásaik szolgálják mindenkor Kárpátalja népeinek, az itteni magyarságnak az érdekeit, s ne engedjenek a provokációknak.

Zubánics László, az UMDSZ elnöke felidézte a lap történetének viszontagságosabb időszakait, köszönetet mondott azoknak, akik megőrizték a kárpátaljai magyarság legelső szöcsövét. Köszönetet mondott az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar kara munkatársainak is, akik kinevelték az újságírók következő generációit, s megköszönte a magyar kormányt, hogy immáron egy jól felszerelt székházal, „műhelyel” rendelkezik a KISZÓ. ➡

Jubileumi találkozó

20 éves a KMDFKSZ

2019. december 29-én rendezték meg a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetségének (KMDFKSZ) I. Alumni Találkozóját Szűrtében az Italia Crystal étteremben. A találkozót a KMDFKSZ 20. évfordulójának tiszteletére szervezte Bence Norbert és Bogáthy Boglárka a diákszervezet jelenlegi elnökségének közreműködésével, azzal a céllal, hogy méltóképp megünnepelhessék az elmúlt két évtized eseményeit és emlékeit.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dr. Kóros Attila, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Dr. Lizanec Péter, a Hungarológiai Központ nyelvészprofesszora és a KMDFKSZ alapító elnöke, dr. Spenik Sándor, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézet igazgatója, Rezes József, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatás nemzetiségi és vallásügyi főosztályának vezetője, Menyhárt Barbara, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferencia Külhoni Régiójának vezetője, Sipos József, a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet elnöke, Kosztur András, a Momentum Doctorandus kárpátaljai magyar doktoranduszok szervezetének elnöke, Czaboczy Szabolcs és Csobády Csilla, a felvidéki Diákhálózat elnökségi tagjai, Gyöngyössi Tibor, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kölcsey Ferenc Szakkollégium Hallgatói Önkormányzatának elnöke, Kádas Krisztián, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hallgatói Önkormányzatának elnöke, valamint a helyi sajtó képviselői.

A találkozó keretein belül a résztvevők betekintést nyerhettek a KMDFKSZ 20 éves munkájába, annak eddigi fejlődésébe, előrelépéseibe és tapasztalataiba. Az ünnepséget 10 diákszervezeti elnök és több mint 60 elnökségi tag tisztelte meg jelenlétével. A program hivatalos részében szó esett a megalakulás nehézségeiről,

az elindulás folyamatáról, a kezdetekről, majd mindazon eseményekről, amelyeknek köszönhetően a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége ma egy virágzó, egyedülálló ifjúsági szervezet, melynek tartalmas múltja és élő, pezsgő jelene van. Dr. Lizanec Péter nyelvészprofesszor, a KMDFKSZ alapító elnöke, Kudlotyák Krisztina, a KMDFKSZ negyedik elnöke, dr. Csarnovics István, a KMDFKSZ ötödik elnöke, dr. Seremet Sándor, a KMDFKSZ hatodik elnöke, Turányi Tatjana, a KMDFKSZ hetedik elnöke, Horváth Attila, a KMDFKSZ

kilencedik elnöke, Bogáthy Boglárka, a KMDFKSZ tizedik elnöke, Bence Norbert, a KMDFKSZ tizenegyedik elnöke, valamint Lőrinc Ingrid, a KMDFKSZ jelenlegi elnöke is megosztották emlékeiket, legemlékezetesebb pillanataikat, személyes élményeiket, s mindazt, amit a diákszervezetnek köszönhetnek. Szó esett arról is, amit az elmúlt 20 év során áldozatos munkájukkal létrehoztak, megalkottak, arról, hogy évről évre színesebbé tették, s identitásukban megerősítő életet leheltek az ungvári magyar fiatalok mindennapjaiba.

Nekik köszönhető a diákszervezet programjainak színes palettája, többek között a kéthavonta megrendezett közösségi, egyben tematikus magyar estek, a kollégiumi szabad programok, a diáknapi s a gólyabál. A palettát színesíti a Tudomá-

nyos Diákköri Konferencia és tanulmányi vetélkedő életre hívása dr. Seremet Sándornak köszönhetően, a *Scientia Denique* (Tudományok Dióhéjban) c. publikációs kötet, amely Turányi Tatjana lelkes munkájának eredményeként idén már 11. alkalommal fog megjelenni, a Diákfesztivál és Kárpátaljai Magyar Diáktábor Horváth Attila kezdeményezésének köszönhetően, a Kiskalácsom-Nagykarácsony Jótékony-sági Cipősdoboz akció Bogáthy Boglárka kezdeményezésére, s Bence Norbert és Kosztur András szervezésének köszönhető az idén augusztusban, 11 év kihagyás után, a Momentum Doctorandusszal közösen újra életre hívott Kárpátaljai Nyári Egyetem (amely program megvalósításának ötlete Fazekas Andrea, a KMDFKSZ tiszteletbeli alelnökének nevéhez köthető). Magyarország Ungvári Főkonzulátusa

nevében dr. Kóros Attila konzul úr köszöntötte a résztvevőket és tolmácsolta Buhajla József főkonzul szavait. Rezes József, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatás nemzetiségi és vallásügyi főosztályának vezetője hálafejezte ki, hogy napjainkban is egy aktív és élettel teli diákszervezet képviseli az ungvári magyar egyetemistákat.

A diákszervezet mai sikerei, elismertsége, rendezvényei nem jöhettek volna létre annak a 18 elnökségnek, 13 elnöknek és a partnerszervezeteknek a munkája nélkül, akik éppúgy szívügyüknek tekintették a KMDFKSZ sorsát, mint a jelenlegi elnökség.

A hivatalos rész lezárása után a résztvevőket közös vacsora várta, amely kötetlen beszélgetéssel indult, s éjfélig tartó mulatsággal zárult. Hiszen múlt nélkül nincs jelen, s jelen nélkül pedig nem lehet jövő.

Köszönettel tartozunk a rendezvény támogatóinak: a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nek, az Emberi Erőforrások Minisztériumának, Pásztornyicki Lászlónak – az Italia Crystal étterem vezetőjének, Parászka Lászlónak és Gazdag Mihálynak, hogy színvonalas keretek között valósulhatott meg az I. KMDFKSZ Alumni Találkozó.

Katona Veronika,
a KMDFKSZ alelnöke

■ Az elszakított régiókban az értelmiség szerepvállalása hasonló, ezért értjük egymást fél szavakból is, fogalmazott Simonfi Katalin, az Erdélyi Újságírók Szövetségének elnöke, aki felidézte azokat az élményeket, amelyeket a kárpátaljai és más elszakított régióban működő újságírókkal történt találkozások alkalmával szerzett.

A köszöntések sorát Horváth Sándor zárta, aki köszönetet mondott mindazoknak, akiket a „kárpáti igaz szós szív hazahozott” erre az ünnepségre. A megbízott főszerkesztő felidézte azt az 1989-es történetet, amikor

Fodó Sándornak, a KMKSZ elnökének az akkori hatalom vezetése azt mondta, hogy mindent csinálhatnak, csak ne politizáljanak. Akkor ő azt válaszolta: azt nem lehet, mert ha magyarul megszólalunk, már az is politizálás... Ugy látszik, 30 éve semmi nem változott – zárta gondolatát a főszerkesztő.

Mintegy erre válaszul a Nagydobronyi Református Gyermekeknek előadta az *Örökségünk* című dalt. A fiatalok hitvallása – „Megtanulom, megőrzöm, tanítom, továbbadom, a szüleim nyelvét a gyerekeim

hangján elkopni nem hagyom” – reménységre ad okot.

Az ünnepséget – amelyen számos elismerést nyújtottak át a jubiláló lap munkatársainak – a már említett dobronyi emlékar mellett a Magyar Melódiák együttese és Varga Katika énekes lélekmelengető előadása színesítette.

Mit kívánhatunk egy centenáriumnak ünnepelő lapnak? További száz sikeres évet. A kollégáknak pedig, hogy legyen erejük, tartásuk és kitartásuk, hogy mindenkor az értékeset, a fontosat, az igazat szólják.

Kovács Erzsébet

Testvértelepülési kapcsolat

A világon csak két Som nevű település létezik: az egyik Somogy megye névadója, a 700 fős Balaton-melléki község, a másik a kárpátaljai Beregszászi járás 1400 lelkes települése. A két azonos nevű falu évek óta szoros baráti kapcsolatokat ápol.

Som testvére Som

Az anyaországból már 2002-ben levelet írtunk a kárpátaljai Som község vezetőinek, de semmi válasz nem érkezett, valószínű, nem az ő hibájukból. 2003-ban viszont érkezett hozzánk egy levél magyarországi feladással, de tartalmából kiderült, hogy a kárpátaljai Som községből, a Tóth családtól küldték, akik örömmel állapították meg, hogy rajtuk kívül van még az anyaországban egy hasonló nevű település! E levelet nagy örömmel ismertettem képviselőtestü-

tudomásunk szerint nincs a világon több Som nevű település!

Az elhatározást tett követte, és el is érkezett az alkalom, mégpedig 2017-ben a mi, anyaországi Som településünk nagy szülöttje, Iványi-Grünwald Béla (1867–1940) festőművész születésének 150. évfordulója. A testvértelepülési megállapodás aláírására meghívtuk kárpátaljai magyar testvéreink 5 fős delegációját 2017.

szeptember 24-re, mivel e napon avattuk fel a község központjában, a közösségi ház kertjében nagy festőnk bronz mellszobrát, és hajtottunk fejet halálának 77. évfordulóján.

Arra is volt gondunk, hogy szűkebb környezetünk, a Balaton és néhány nevezetes helyét is bemutassuk. Igyekeztünk lehetőségeinkhez

letünk tagjaival és községünk lakosságával legnagyobb nemzeti ünnepünkön, a március 15-i ünnepségen.

Az évek során mind a Tóth családdal, mind a Somi Községi Tanács vezetőivel folyamatos levelezésben álltunk, s rendszeresen tájékoztattuk egymást életünkről, munkánkról, rendezvényeinkről. Eljuttottunk oda, hogy jó lenne e kapcsolatot írásban is rögzíteni, mert így jobban tudunk egymásnak, egymáson segíteni, hisz

mértén elsősorban könyvekkel segíteni a kinti oktatást és nevelést. Azóta tart a hivatalos kapcsolaton túl nem csak a községek vezetői, hanem civil szervezeteink és több családunk részéről is a barátkozás, ami céljainkkal egybeesik, nagy örömünkre szolgál! Lehetőségünk volt 2018 őszén kilátogatni és megismerni a kinti Som

kedves, vendégszerető lakóit, illetve járhattunk a nekünk nagyon fontos helyeken, például a vereckei emlékműnél is, és testvértelepülésünk református temploma előtt koszorút helyeztünk el a „málenyikij robot” áldozatai emlékére.

2019. június 29-én ünnepeltük itt az

anyaországban Som község első írásos említésének 790. évfordulóját. A rendezvényre testvéreinktől 10 fős delegáció érkezett. Ópusztaszeren fogadtuk őket, majd az elkövetkező napokban Sümeg,

Keszthely, Balatonszentgyörgy és Siófok nevezetességeivel ismerkedtek meg, de jutott idő a balatoni fürdésre is. Ezen falunapi ünnepségünkön „Som község barátja” kitüntetésben részesítettük a kárpátaljai Somi Községi Tanácsot, valamint Tóth Margit és Tóth Béla családját kapcsolatunk létrehozásáért és elmélyítéséért.

Élményekkel telve, újabb barátságokat kötve búcsúztunk el egymástól. Azóta is tartjuk a kapcsolatot, levelezünk, telefonálunk, segítjük egymást, nekünk ez így természetes.

Som, 2019. december 30.

Lenkey Tibor
címzetes polgármester, helytörténész

A képeken: a testvértelepülési megállapodás aláírása; somiak baráti beszélgetése; a vereckei emlékműnél; Iványi-Grünwald Béla mellszobra.

Lelki elsősegély telefonon

Hívj, hogy segíthessünk!

Kárpátalján 5. születésnapját ünnepli a lelki elsősegély telefonszolgálat, amely a nap 24 órájában hívható, magyar nyelven. Török Orsolya szolgálatvezetőt arról kérdeztük, hogy mit tud nyújtani egy ismeretlenlennel való beszélgetés, amikor krízisben, válságban vagyunk, s kik azok, akik még az ünnepek alatt is szolgálatban vannak, s önkéntesen segítik az arra rászorulókat.

– *Miért jó az, ha valaki egy külső, számára teljesen ismeretlen embertől kér segítséget?*

– Talán előfordult már mindenkivel, hogy buszon, vonaton, egy váróteremben beszédbe elegyedett a mellette ülővel, és olyan dolgokat is feltárt előtte, amit talán a legközelebbieknél sem mondott el. Jólesett, felszabadító volt, s egy kicsit könnyebben mentünk tovább. Ilyen alkalomra esetleg hosszasan várhatunk, nem akkor sikerül egy ilyen beszélgetés, amikor szeretnénk, vagy éppen szükség van rá. Viszont, ha mi tudjuk ezt kezdeményezni, akkor akár mindjárt megtörténhet. A telefonos szolgálatok azért jöttek létre, hogy ha valamilyen problémával nagyon egyedül maradtunk, ha nem tudjuk megoldani, ha elakadtunk, akkor hívható legyen egy másik ember, aki meghallgat, nem ítélkezik, aki nem megoldással, hanem visszajelzésekkel, kérdésekkel terel bennünket. A környezet sokszor „jó tanácsokkal” lát el minket, ha gondunk van, ám ez legtöbbször nem húz ki minket a bajból. Nekünk a saját megoldásunkat kell megtalálnunk, s ebben segíthet egy szakmailag felkészült segítő.

– *Milyen problémákkal, kérdésekkel keresik meg a szolgálatot?*

– Ez nagyon változó. Hívnak bennünket párkapcsolati, családi és munkahelyi, gyermeknevelési problémákkal, vagy te-

lefonálnak magányosok (ez akár családon belül is előfordul), betegségben szenvedők, gyászolók, de a külföldi munkavállalás is vezet olyan helyzethez, amikor az érintettek hozzánk fordulnak. Gyakorlatilag bárki bármilyen jellegű lelki teherrel fordulhat a szolgálathoz. Nem is a téma számít, hanem az, mennyire érzi magát erősnek, képesnek arra a hívó, hogy megbirkózzon mindezekkel.

– *Hogyan tudják a betelefonálót segíteni ebben?*

– Az ügyelők együtt próbálják megkeresni a hívóval a hívó erőforrásait, a kapcsolati hálóját feltérképezve kutatják, kivel, hogyan tudná megoldani az adott nehézséget. Az ügyelő tudja, hogy a megoldás a hívónál van, ő a saját problémájának a legnagyobb ismerője, s abban kell segíteni, hogy erőt kapjon a megoldás megtalálásához. Ebben a keresésben támogatják, biztatják a hívót. Mert mindig van megoldás, csak sokszor nem látjuk. Előfordulhat az is, hogy krízisben van a betelefonáló (például több veszteség érte, kirúgták a munkahelyéről, megcsalta a párja stb.), és nem tanácsra, hanem együttérzésre, meghallgatásra van szüksége. S amikor ez megtörténik, megérzi a hívó a vonal végén azt az igazán emberi, empatikus hangot, hozzáállást, megnyugszik, és tud egyet lépni a saját útján. El kell mondanom azt is, hogy a telefonszolgálat elsődleges célja az életvédelem, az öngyilkosság-megelőzés. Ha valakiben ilyen gondolatok merülnek fel, azok is felkészült segítőre találnak a telefonvonal túloldalán.

– *Segítséget kérni nem is mindig könnyű...*

– Pedig nagyon fontos, hogy megtanuljunk segítséget kérni, hogy keressük a megoldást. Így tudunk változni, fejlődni és továbbadni a jó példát. Persze nem köny-

nyű segítséget kérni, hisz ezzel bevallom, hogy nem tudok egyedül túljutni valamin, s ehhez nagy bátorság kell. Ezért szoktuk mondani, hogy az az igazán bátor ember, aki tud segítséget kérni. Ha sikerül megoldani egy problémát, akkor a család, a környezet is sikerként éli meg, és erősebben, edzettebben megy tovább.

– *Hogyan győzi mindezt a kis kárpátaljai ügyelőcsapat?*

– Hála Istennek, nagyon jó csapatunk van, akik odaadással és szeretettel végzik az önkéntes szolgálatukat. És nincsenek egyedül! A telefonos rendszer úgy van kialakítva, hogy magyarországi és felvidéki szolgálatokkal közösen végzik a feladatot. Így lehetséges a 24 órás ügyelet a hét minden napján. Nagyon hálásak vagyunk a Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetségének (LESZ), akik szakmailag és emberileg is mellénk álltak, valamint a felvidéki és erdélyi kollégáknak, akikkel együtt gondolkodhatunk, beszélgethetünk a közös problémákról. Köszönettel tartozunk továbbá a magyar kormányának a szolgálat működésének támogatásáért, valamint az anyaországi és a kárpátaljai médiának a telefonszámok hirdetéséért.

– *Úgy tudom, egy lépéssel közelebb került a Kárpátaljai Lelki Elsősegély Telefonszolgálat a magyarországi LESZ-hez.*

– Tavalay augusztustól társszolgálatá lettünk a Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetségének (LESZ), amely egy szorosabb szakmai együttműködést jelent. Különböző képzésekben tudunk így részt venni, és továbbra is segítenek új ügyelők képzésében.

– *Kik lehetnek ügyelők?*

– Ügyelőnek olyan 21-60 év közötti személy jelentkezhet, aki nyitott mások segítségére, tanulásra, önismereti munkára, aki jó magyar kommunikációs képességekkel rendelkezik, és stabil értékrenddel, lelki állóképességgel van felvértezve. A jelentkezéseket az sos.karpatalja@gmail.com címre várjuk.

–kósa-

095-600-8005 / 097-600-8005
Bizalommal hívhat minket!

A salánki hordó reneszánsza

Vajon a bodnárok mikor, az év melyik szakában lélegezhetnek fel, ha csak egy rövid időre is? Van-e egyáltalán ebben a szakmában holt szezon? Vagy modern világunkban az egész mesterség lassú halálra van ítélve, mivel már a falusi háztartásokban használatos csaknem valamennyi edény is műanyagból meg fémből készül? Azt tudjuk, hogy nagyobb borászatokban szinte minden folyamat irányítottan, a hűthető-fűthető acéltartályokban zajlik.

László Árpád bodnarmester a szülőfalujától, Salánktól mintegy nyolc kilométerre fekvő Sárosorosiban találta meg élete párját, oda ment vőnek. Am tizenöt év után is ezer szállal kötődik a kuruc hagyományaira oly büszke Salánkhoz. Ott, a híres Hömlöc-hegyen terül el másfél hektáros szőlőbirtoka, melyet testvéreivel, Attilával közösen gondoz. Most is onnan érkezik a megbeszélte kora esti időpontra, friss forrásvízzel kínál, melyet a Gálok kútjából mert. Ez a kút, mondja, akárcsak a másik, amelyet Mikes Kelemenről, a nagyságos fejedelem hűséges apródjáról neveztek el, megvan már vagy négyszáz éves. Mint ahogy ezen a tölgyerdőkkel borított tájon legalább ennyi időre nyúlik vissza a szőlőtermesztés és a hordókészítés hagyománya. Pontosabban félezer esztendővel ezelőtt már igen sok itt élőknek jelentett komoly bevételi forrást az itt termelt bor és az itt készített hordó.

– Maga a pince, a hordó, és természetesen a bor Rákóczi visszaemlékezésében

többször felvillant már ez a jelenet, magam előtt látom ezeket a hordókat, melyeket vasabroncs helyett akkor még hajlékony mogyoróvesszők fogtak össze. A természet rendje szerint a mogyoróvessző a vizes pincékben két-három év alatt elkorhadt, újra kellett fonni. Az értékekre ügyelő szorgos és takarékos eleink nem várták meg, míg a mogyoróvessző teljesen tönkremegy, s az újrakonással a velünk rokon szakma képviselőit, a pintéreteket bízták meg. Tudni kell azt is, hogy akkoriban minden hordó alá egy hasonló nagyságú félfenekű faedényt

helyeztek el, ha netán mégis megtörténne a baj, ez volt a kármentő.

– Azóta sokat változott a világ, ám a műhelyben szétnézve azt látom, hogy rengeteg a régi szerszám, és sokuk éle szépen csillog, ami azt jelzi, hogy használatban vannak.

– A nagyobb hordógyárakban ma már szinte minden munkafolyamatot gépesítettek. Nálunk ez nem lehet cél, mert nincs értelme olyan hatalmas műhelyt építeni, ahol 10–12 nagyméretű gépet elhelyezhetnénk. Aztán az öcsémrel ketten szaladgálnánk egyiktől a másikig. Nálunk a szakma továbbra is komoly fizikai munkát igényel.

– Mégis van, aki a mesterséget tovább vigye?

– Örömmel mondhatom, hogy Salánkon közel egy évtizede nem csökkent az aktív bodnárok száma. Úgy látom, az a tizenöt fő, amelynek jelentős része középkorú, már nem fog váltani, nem néz más munka után. Mindez elsősorban annak köszönhető, hogy nyitottak vagyunk a világra, gyorsan

reagálunk arra, hogy mit igényel a piac.

– Én meg idáig azt hittem, hogy ebben a felgyorsult világban a bodnárok testesítik meg az örök állandóságot. Akik időnként százhusz éves szerszámokkal, és még a nagyapától ellesett mozdulatokkal dolgoznak.

– Mielőtt erre a felvetésre válaszolnék, hadd mondjam el, hogy a salánki bodnárok közül tizenhárom fő – velem, illetve testvéremmel, Attilával együtt – régi bodnárinasztiák leszármazottja. Am ketten, úgymond, nemrég csatlakoztak hozzánk. Talán nem véletlen, hogy ők igencsak nyitottak és befogadók minden új iránt, amellyel, hogy a régi eljárásokat és szakmai fogásokat is nagyon jól ismerik. Az is könnyen előfordulhat, hogy a bodnár szakma iránti vonzalom, vagy inkább szenvedély lappang egy ideig, hogy aztán két-három generáció múlva ismét a felszínre törjön. Nem véletlen, hogy a múlt század közepén, a mi akkor még háromezer lelket számláló településünkön egy olyan jelentős hordógyár működött, amelyik 260–270 embernek adott munkát. Az ott dolgozók közül közel száznak otthon is volt műhelye, tehát

egyedül, minden segítség nélkül el tudta készíteni a különböző úrtartalmú boroshordókat éppúgy, mint a szőzöt, a présből kifolyó mustot felfogó metszést, a káposztásdészát stb.

– Most már értem: ki tudja melyik felmenője üzte ezt a szakmát a szóban forgó két új bodnárlegénynek?!

– Én meg azt nem hittem volna, hogy huszonkét éves koromban elkészítem az első whiskys hordót, aztán meg a barrique hordók tucatjait. Mert ezekre erőfelé egyre nagyobb az igény. Ha azt mondjuk, hogy Európa nyugati és déli részén mostanság divat a borokhoz érteni, akkor azt is látnunk kell, hogy Ukrajnában egyre több biztos egzisztenciájú egyén – főleg kedvtelésből – szívesen készít jóízű gyümölcspárlatot, például almából calvadost, míg mások mind finomabb whisky előállításával próbálkoznak. De ott, ahol nagy a baráti kör és a rokonság, évente több hordónyi égetett szeszes ital is elfogy, illetve elajándékozik. Nálam például többnyire öt-hat hordót rendelnek a hágón túli kuncsaftjaim. Az is megfigyelhető, hogy Ukrajnában az az étterem, amelyik ad valamit magára, rendelkezik valamilyen italkülönlegességgel, amelyik többnyire tömény szeszből készül. A barrique hordókat pedig itteni gazdatársaim is szívesen vásárolják, hisz ne feledkezzünk meg arról sem, hogy hódít egy másik

is többször megjelenik – mondja a fiatal gazda. – Amikor a szabadságharc elején a fejedelem szerencsésen elfoglalja Munkács várát, katonái bizony a győzelmet úgy ünnepelték meg, hogy három napon át az itteni kocsmákban, pincékben tivornyáztak. Rákóczinak végül is elege lett az egészségből, s a krónikák szerint a „hordók fenekét mind beverette”. Képzetelemben

divat is. Errefelé is mind többen szeretnének minőségi borokat készíteni. Barátaimtól hallok, hogy a tavalyi borszőlő egy része valószínűleg a Kárpátok túloldalára kerül, mivel azt az ott élők vásárolják fel, azzal a céllal, hogy maguk készítsenek bort belőle. Remélem, előbb-utóbb ez sikerülni is fog nekik, hisz ambiciózus egyénekről van szó, s az internet korában minden fontos információhoz könnyen hozzá lehet jutni, így a világhálón a borkészítésről is rengeteg anyagot találunk. Pár év alatt pedig némi tapasztalatra is szert tudnak tenni. Amúgy pedig mind a whisks, mind a barrique hordók készítését a magyarországi kollégáktól sajátítottam el. Az utóbbi években több tanulmányúton is részt vettünk. Jártunk Szigetváron, Erdőbényén, Sárospatakon stb. Bizony fontos tudni, látni, milyen újdonságok honosodtak meg a szakmában, egyáltalán érezni, hogy merre tart a világ.

– Végül is mikor lazíthat egy keveset a bodnármeister?

– Nálunk igazából nincs holtidény. Annak nagyon örülünk, ha az előrelátó gazda még a nyár elején közli velünk, hogy szüretkor milyen hordó(k)ra lesz szüksége. Így aztán a megrendelés teljesítése akár október közepéig is elhúzódhat. De akkor már a káposztás dézsák szezonja is beköszönt, és nyakunkon a disznóvágás is. A szózó továbbra is megtalálható csaknem minden olyan falusi háztartásban, ahol egyedül nevelik fel a téli hízót. Télen aztán a kisebb ürtartalmú edények – putnyok, tölcsérek stb. – kerülnek sorra. No és a hidegek beálltával készítjük elő az alapanyagot, szerezzük be a rönkfát, azt hasogatjuk, fűrészeljük. Hordót csak olyan anyagból szabad készíteni, amelyiket kint, a szabadban két éven át szárították a nap, verte a hó és az eső, szikkasztotta a szél, így edződött. Ma már a dongának való anyag többségét ugyan fűrészelik, ám ha a rönk között akad arra érdemes, akkor vesszük a fáradságot, és a régi módszerrel felhasználjuk. Ebből lesz a prémium minőségű hordó.

– Szerencsére a külhoni magyar értéktár összeállítóinak figyelmét nem kerülte el a salánki hordó, mely végül is a beregi szóttessel, a vereckei emlékművel, s a Kárpátalján tovább élő Rákóczi-kultusszal együtt ebben a lajstromban vidékünket képviseli.

– Évszázados hagyományról van szó, mely feltétlenül érdemes arra, hogy megőrizzük és továbbörökítsük. Ez részünkről tudatosan vállalt feladat. Minden nagyobb népünnepélyen ott vagyunk, s ezeken az alkalmakon az érdeklődők szeme láttára készítjük el a hordót. Nagy öröömre szolgál, hogy ilyenkor többnyire népes közönség vesz körül bennünket.

Kovács Elemér

Beszélgetés a Szinyica házaspárral

Itthon is lehet boldogulni

Egy ízlésesen összeállított virágcsokor az ajándékozás és megemlékezés egyedi formája. Születésnapok, esküvők, diplomaátadók során kedveskedhetünk vele. A színes csokrok asztali dekorációként is jól szolgálhatnak. És természetesen a nők azt is nagyra értékelik, ha párjuk egy szép virágcsokorral lepi meg őket egy-egy fáradságos munkanap után.

Beregszászon egyre több virágbolt működik, ami jól szemlélteti ennek az üzletágnak a sikerét. Ilyen vállalkozás a város központjában található Irénke virágüzlet is. A bolt vezetőivel, Szinyica Irénkével és Andrással beszélgettünk sikerekről, nehézségekről.

– Mikor indult a vállalkozásuk?

– A virágboltunkat 2006-ban nyitottuk, emellett tíz éve van temetkezési üzletünk, és öt éve egy kis ábécét és kávézót is üzemeltetünk – kezdi beszélgetésünket Irénke. – A virágboltunk Beregszászon található, a többi üzletünk pedig Beregújfaluban, ahol élünk. A virágkiosztást önrőből, könyvekből kellett megtanulnunk, és tanulunk állandóan, hogy haladjunk a korrallal, megfeleljünk a legújabb trendeknek.

– Milyen kezdeti nehézségekkel kellett megküzdeni? Önök szerint könnyű vállalkozást indítani Ukrajnában?

– Nem volt könnyű a kezdet, s ma is keményen meg kell dolgoznunk a talpon maradásért – veszi át a szót András. – Vállalkozást nyitni könnyű, csak aztán jól működtetni nehéz. Mindennap újabb kihívásokkal kell szembenézni, újabb feladatokkal kell megbirkózni. De hiszem, hogy aki kitartó, kreatív és bátor, az legyőzi a nehézségeket, és előre tud lépni.

– Milyen kérésekkel keresik, kereshetik meg önöket az ügyfelek?

– Nagyon sokan keresnek meg bennünket esküvők alkalmával – válaszol Irénke. – Ilyenkor természetesen tudásunk legjavát adjuk, hogy az emlékezetes eseményt igazán széppé tegyük. Az ara elképzeléseit, álmait próbáljuk valóra váltani nem csupán a menyasszonyi csokor, de az étterem dekorációjának elkészítésével, illetve az ifjú párt szállító személygépkocsi díszítésével is. És az emberi élet más fontos eseményeit is igyekszünk szebbé tenni, így a keresztelők, ballagások, szalagavatók, születésnapok stb. alkalmával is jelen vagyunk virágkompozícióinkkal. Persze az életnek vannak szomorúbb pillanatai is, mint például a temetés. Alkalmához illő

virágcsokrainkkal, koszorúinkkal ilyenkor is igyekszünk kielégíteni az igényeket.

– Mi a véleményük arról a gyakran emlegetett mondásról, miszerint folyamatosan szükséges fejleszteni, mert különben gyorsan lemaradunk?

– Mindig fejleszteni kell, de az ehhez szükséges anyagi feltételek megteremtése

nem mindig egyszerű dolog – mondja a férj. – A külföldre kivándorló emberek miatt egyfajta vásárlóhiány lépett fel, amit sajnos sok vállalkozó érezhet meg. Most elsősorban az ABC-t és a kávézót szeretnénk tovább fejleszteni, hogy a faluban a fiatalok tudjanak hová eljárni beszélgetni, kellemes környezetben szórakozni.

– Hogy érzik, mi az önök sikerének a kulcsa?

– Úgy gondolom, hogy az odaadó munkánknak meglett a gyümölcse, mert bizalommal fordulnak hozzánk a vásárlóink – mondja Irénke. – Persze ez lemondásokkal, áldozathozattal is jár. Sajnos sokszor ezt a család bánja, igen keveset vagyunk a gyerekekkel. Hála Istennek, hogy a nagyszülők besegítenek, így nem „üres házbá” mennek haza az iskolából.

– A jelenlegi ukrainai helyzetben fontos-e több lábon állni, azaz egyszerre több mindennel foglalkozni?

– Fontos bizony – erősíti meg a férj. – Hisz, ha az egyik vállalkozás kevésbé sikeres, a másik pótolhatja azt. Az üzleteink mellett még földünk is van. Így egyik viszi a másikat.

– Gondoltak-e arra, hogy más országban próbálnak szerencsét?

– Ezen soha nem gondolkodtunk – mondják szinte egyszerre. – Itt születünk, itt szeretünk élni, a gyermekeinket is arra neveljük, hogy itthon tudjanak boldogulni. Már a nagyobbik lányunk is besegít, ami örömmel tölt el bennünket. Látja, hogy ha kemény munka árán is, de lehet itthon boldogulni.

Kurmay Anita

Közös lónak túros a háta

Az emberiségnek már az ókorban voltak kiváló gondolkodói, akik szerették volna a társadalmat megjavítani. Az újkorban is feltűntek messzire látó gondolkodók, akiket utólag utópista szocialistáknak neveztek el. Majd jött a marxizmus, végül Lenin eszméi, amelyek a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal arattak diadalt. Megszületett a kommunista állam, a Szovjetunió.

A sorozat előző része felidézte, hogyan kebelezte be a világhatalom az apró Kárpátalját, és erőltette a lenini elveket az újra idegenbe szakadt magyarokra. Megtörtént, hogy a Bibliával propagálták a kommunista eszméket, ahogyan az is, hogy államkölcson címen gyűjtötték be a falusiak összekuporgatott rubeljeit. A történet a föld államosításával, a kolhozosítással folytatódott. Nagyapám így mesélt az annyi keserűséget tartogató '40-es évek újabb megpróbáltatásairól.

A háború okozta nagy felfordulás után az élőknek élniük kellett, gondoskodni a maguk és a családjuk jövőjéről. Akkor még nem tudták, hogy a hazájuktól való elszakadás után újabb megrázkódtatásokkal kell szembenéznük. A propaganda ugyan azt harsogta, hogy a Szovjetunióban sokkal jobb lesz az élet, mint a felszabadulás előtt volt, de ezt csak az új hatalom szolgálatába szegődők hitték el, vagy talán ők sem. Egy kolhozgyűlésen az egyik gazda bekiabált, hogy számára az nem felszabadítás, hanem megszabadítás volt a földjétől, a jószágaitól és minden vagyonától. El is vitték két évre.

A kételkedőknek igazuk lett, mert jött az államosítás. A földet is állami tulajdonba vették, de úgymond örökös használatra „visszaadták” azoknak, akik ott éltek és dolgoztak. A föld mindenkié, mondták, ezért azt közösen kell megművelni, de új keretek között. És elkezdődött a jól hangzó kollektivizáció.

A kolhozról (kollektivnoje hozjásztvo) egyesek már hallottak az orosz fogságból szabadult katonáktól, de nem sok jót. Hivatalosan úgy tüntették fel, hogy a kolhoz önkéntes társulása lesz azoknak, akik beadják a gazdálkodáshoz szükséges eszközeiket, igavonó és haszonállataikat, mezőgazdasági építményeiket, és termé-

szetesen legdrágább vagyoniukat, a földjüket. Hírdették, hogy a kolhozban nem lesznek gazdagok és szegények, mindenki egyforma lesz, és egyformán részesül majd a megtermelt javakból. A munka is könnyebbé válik, mert gépesítenek mindent, már megszervezték a gépállomásokat, ahonnan érkeznek majd traktorok, később kombájnok is az aratáshoz. Nem kell majd látástól vakulásig dolgozni a mezőn, otthon bíbelődni a jószággal.

A kolhoz szervezése nehezen ment, de ígérgetésekkel és főleg fenyegetésekkel csak rá tudták kényszeríteni a gazdákat, hogy írjanak alá és lépjenek be. Akinek nem volt semmije, azt nem kellett agitálni,

magától is belépett. A szegényebbek, alacsonyabb iskolázottságúak, lusták eleinte örültek, hogy már nincs szegény és gazdag, mindenki egyenlő lett. El lehet képzelni, hogy a korábban jól gazdálkodó embert mennyire lesújtotta, megviselte vagyonának elvesztése. Így indult falunkban a kolhoz 1948-ban.

Az emberek egy tehenet és egy disznót tarthattak meg, valamint a házhoz tartozó konyhakertet 50 árig. Akinek egyáltalán nem volt kertje, vagy csak kisebb, annak adtak, illetve kipótolták 25 árra. Attól viszont, aki nem lépett be a kolhozba, elvették az összes földet, csak az udvara maradt meg. Ezek leginkább olyanok voltak, akik már a háború előtt is városi munkahelyen dolgoztak. A cél az volt, hogy minden falusi a mezőgazdaságban dolgozzon. Az én apám nem gazdálkodó volt, hanem mesterember, így csupán nem egészen három hektár földet birtokoltunk, amelyen megtermelt a jószágnak való takarmány, a krumpli, a kukorica, a napraforgó és ne-

künk a kenyérnek való. A mi családukban hatan voltunk, de nálunk laktak a segítők és az inasok is, így édesanyám naponta nyolc-tíz emberre főzött.

A kolhozban egy férfinak 160, egy nőnek 120 munkaegységet kellett ledolgozni az év során, ez volt a minimum. A mezei munkákkal, a kapálással általában napi egy munkaegységet lehetett keresni. Szabályozott, pontos munkaidő nem volt: ha hajnalban kellett menni, akkor mentek, ha estig kellett maradni, addig maradtak. Aki az állattenyésztésben dolgozott, többet kapott, például azok az asszonyok, akik naponta háromszor fejték a teheneket. Hajnalban már 3 órakor kelniük kellett, hogy kiérjenek a farmra. Hat-hét tehen megfejtése bizony nagyon megerőltető volt, nem is bírták sokáig az asszonyok.

A kolhozban először elnököt választottak, pontosabban jelölték ki a járási mezőgazdasági osztályon. A dilettáns hivatalnokok olyanokat tettek meg kolhozelnököknek, akiknek a háború előtt alig, vagy egyáltalán nem volt földjük, nem értettek komolyabb szinten a mezőgazdasághoz. De nem is lehetett volna beleszólásuk, hogy mit és mennyit termeljenek a falu határában, ugyanis nem helyben döntöttek, hanem a tervgazdálkodás alapján egyszerűen kiadták a kolhozoknak, miből mennyit kell beszolgáltatni az államnak. Az utasítás úgy szólt, hogy ennyi hektáron ezt, annyi hektáron azt kell termelni, ha pedig kevés volt a hozam, nagyobb területet vetettek be, fel-

szántva az évszázados gyepeket, kaszálókat. Emiatt nem jutott elég takarmány a jószágnak, előfordult, hogy a teheneknek és a lovaknak már csak szalmát tudtak adni, amit az állat kínjában evett meg. El lehet képzelni, hogy az így tartott tehen mennyi tejet adott, a ló milyen erőben volt, amikor jöttek a tavaszi munkák. Némelyik igásló reggel fel sem bírt állni, kötéllel emelték fel, de azért be kellett fogni a szerencsétlen jószágot.

Akik a háború előtt jól gazdálkodtak, rögtön látták a hozzá nem értést, a felülről érkező utasítás szerint azonban ők semmilyen vezető pozíciót nem kaphattak a kolhozban. Később, ha kolhozelnök nem is lehetett ilyen ember – általában máshonnan hozták –, de brigádvezetővé, ilyen-olyan alsóbb szintű vezetővé megtették őket, mert felismerték, hogy aki a saját gazdaságát sikeresen vezette, az valószínűleg jól tud gazdálkodni. A későbbiekben egy-egy mezőgazdasági szakembert is küldtek a kolhozokba, például, zootechnikust, ►

gépésztechnikust, agronómust, azonban a bajokat, ha csökkentették is, megszüntetni nem tudták, mert a felépítményben volt a hiba.

A fentebb leírtak alapján érthető, hogy a kolhoz miért indult be nagyon nehezen. Az első évben a kollektív gazdaság nem fizetett semmit a tagoknak, és később is mindössze egy vagy másfél kiló búzát egy munkaegységre, ha pedig jutott, egy-két kiló tengerit mellé. Ebből a „jövedelemből” messze nem lehetett megélni, ezért az emberek kénytelenek voltak lopni. Van egy magyar közmondás, ami úgy szól, hogy közös lónak túros a háta. A kolhoz is ilyen közös ló volt. Az emberek nem tekintették sajátjuknak, úgy álltak hozzá, mint a rossz napszámosok. Ahogy mondták akkoriban, ami mindenkié, az senkié.

A háború előtt a faluban elszigetelt jelenség volt a lopás, legfeljebb a cigányok, esetleg a cselédek próbálkoztak vele. Lopni bűn volt és szegény. A kolhoz létrejöttével azonban megváltozott a helyzet. Ki mivel dolgozott, hazavitt belőle minden nap egy keveset, a fejőnő egy-egy üveg tejet, az állatgondozó némi takarmányt, de olykor egy-egy baromfit, kismalacot is. Az ellenőrzés nem volt komoly, így, ha fel is tűnt az ottani vezetőnek, azt mondták neki, hogy megdöglött a jószág, el kellett ásní. Aki éppen kukoricát tört, vitt haza egy kosárral, aki krumplit szedett, egy vödörrel, a sofőr, a traktoros benzint, alkatrészt lopott, és elemelt abból, amit éppen fuvarozott. Az egyszerű munkás csak annyit vitt, amennyi a kezében, kosarában, zsákjában elfért, de a vezetőség sokkal többet lopott. Nagy házakat építettek a kolhoz anyagából, a családjuk jobban élt, jó kapcsolatokkal tudtak maguknak kiépíteni a városban. Mert a kolhozból kapott a járási, a megyei főnökség, a rendőr, az orvos, néha a pedagógus is, érvényesült a kéz kezét mos elve.

Miután kiderült, hogy mit jelent a közös gazdálkodás, a kolhoz, amit senki nem tekintett magáénak, az emberek igyekeztek eljönni, és városi munkahelyet keresni, akármilyen csekély fizetésért, de pénzért dolgozni. Ezt megakadályozandó a falusi lakosságnak nem adtak személyi igazolványt és munkakönyvet sem. Aki mégis talált a városban munkát, elintézte, amint már említettem, azzal büntették, hogy elvették a kertjét. A későbbiekben már elnézték, ha az egyik családtag maradt a kolhozban, a másik pedig a városban dolgozott.

Miközben a kollektivizálás felforgatta a falu életét, én az iskolapadban ültem. Az embereknek sok bajuk, sérelmük közepette gondjuk volt arra, hogy 1945. szeptember 1-jén a megfelelő korú gyerekeket iskolába küldjék, miután a bíró kidöböltatta, hogy ősszel újraindul a tanítás. Édesanyám engem is útnak indított, sőt el is kísért a kapuig. Visszaemlékezve a tanévkezdésre, ha meg nem is rettentem, de egy kicsit félttem, mert a terem teljesen megtelt, nemcsak első osztályosokkal – köztük azokkal, akik az

előző évben már elkezdtek az iskolát, de a front érkezése miatt félbeszakították –, hanem rajtunk kívül másodikosokkal, harmadikosokkal és negyedikesekkel is. Annyan voltunk, hogy egy-egy padban többen is ültek. Az első napon nem volt még tanítás, hanem a tanítónő különválogatta az egyes évfolyamokat, és a négy padosorba terelte őket. Fiatal, kedves helybeli nő volt, akit mindenki személyesen ismert, akárcsak ő az egész iskolát.

Az első osztályosok kicsit megszeppenve keresték a helyüket. Mikor aztán mindenki leült, és elcsitult a zsvaj, a tanító néni néhány kedves mondattal, mosolyogva köszöntött bennünk. Elmondta nekünk, hogy ez a ház, ahova eljöttünk, a tudás háza. Ebből a tudásból mindenkinek annyit kell hazavinnie magával, amennyit csak tud. Akik sokat visznek haza, azokból lesznek az okos emberek, akik keveset visznek, buták maradnak. Aztán megkérdezte tőlünk, elsősöktől, hogy szeretjük-e a mesét. Azt hittük, hogy ő fog nekünk mesélni, de helyette azt kérdezte, ki ismer közülünk mesét. Én rögtön feleltem a kezem, és mivel rajtam kívül más jelentkező nem volt, engem szólított fel, hogy menjek ki a dobogóra, ott pedig mondjam el a mesémet. Én nagy bátran kiálltam, és előadtam *A rátóti csikótojás* címűt. A későbbiekben én lettem az osztály mesemondója, mert több hasonló történetet is tudtam.

Eltelet már több mint két hónap, amikor a tanítónő rájött, hogy én még nem töltöttem be az iskolaköteles kort, a hetedik éve met, mikor elkezdődött a tanítás (október 29-én születtem), ezért nekem még nem is kellene járnom. Ezt megmondta édesanyámnak is, de hozzátette, hogy a fia a legügyesebb gyerek az elsősök között, nem adná az egész osztályért, úgyhogy járhatok továbbra is az iskolába.

Iskolánk elemi iskola volt, mind a négy osztály egy teremben tanult. Hogy ne legyen nagy felfordulás, ne zavarja egyik osztály a másikat, a tanítónő először a negyedikeseknek adott valamilyen feladatot, aztán sorban a többieknek. A legnagyobbak közül kiemelt három jó tanulót, akik úgynevezett felvigyázók lettek. Ők járkáltak a padosorok között és rendet tartottak. Utoljára foglalkozott velünk, elsősökkel, akiket olvasni tanított. Miután nem volt tankönyvünk, a táblára felírta az ábécé első betűit, és a pálcával rájuk mutatva többször elismételte őket. Nem tudom pontosan, mennyi idő alatt tanultuk meg az ábécét, de a tanév végére az értelmesebb gyerekek közül mindenki tudott olvasni, úgy-ahogy írni is. A gyengébb képességűek persze lemaradoztak, és még másodikban, harmadikban is a betűkkel bíbelődtek. A számokat aránylag mindenki ismerte.

Első évben még nem voltak tankönyveink, de füzetek is csak keveseknek. Édesanyám megkereste a padlason a saját iskoláskori palatábláját, és én azt vittem magammal. A gyerekek között egyesek

az első időben egy darab csomagolópapírt hoztak, mások könyvből kitépett lapokat, amikre a sorok közé írtak, csak néhány gyerek szülei találtak otthon már használt, félig teleírt füzetet. A legtöbb iskolásnak táskája sem volt, még a negyedikesek között is többen a hónuk alatt hurcolták a könyveiket, füzeteket. Tollal és tintával írtunk, de aki nem tudta beszerezni, használhatott ceruzát is.

A kréta szintén hiánycikk volt, a tanítónő a táblára egy széttört gipszangyalka darabjaival írta fel a betűket, számokat. Nem volt órarendünk, még egy óra sem a falon, találmomra tartott szünetet a tanítónő, amit kis kézi csengettyűjével jelzett. Magam sem értem, hogyan tanultunk meg jól olvasni, számolni, írni, amikor egy tanteremben legalább harmincan, negyvenen voltunk.

Az osztályban óra alatt rendnek, fegyelemnek kellett lenni, és aki rendetlenkedett, azt büntették. Az első osztályosokat, ha rosszkodtak, kiállították a sarokba. Ott kellett maradniuk a fal felé fordulva tíz percig, és ha nem forgolódtak, nem nevetették az osztályt, akkor a helyükre mehettek. Aki viszont ott is rosszkodott, azt a másik sarokba állították, kukoricaszemekre térdepelve.

A büntetési módszerek között volt még a gyerekek hajának és fülének meghúzgálása. Ez nem volt túl fájdalmas, a nagyobb gyerekeknek viszont, ha rendetlenkedtek, kijárt a tenyeres és a körmös, amit pálcával bonyolítottak le. Három-négy tenyeres, hacsak nem ütöttek nagyot, még kibíráható volt, de nyolc-tíz csapás már fáj. Én nem emlékszem rá, hogy engem bármikor is a sarokba állítottak volna, jó magaviseletű gyerekként tenyereset és körmöst pedig pláne nem kaptam.

Ha valaki rendszeresen nem tanulta meg a leckét, nem írta meg a házi feladatot, azt órák után ott marasztalták az iskolában, úgymond „becsukták”. Ez másodiktól negyedik osztályig volt szokásban. Akkor érkezett egy szigorú férfi tanító, aki az iskolában lakott, így felügyelte a becsukott gyerekeket. Volt olyan gyerek, aki még délután 4 óra tájban is az osztályban ült, és az anyja jött érte. A fegyelmezési módszerek nemzedékről nemzedékre öröklődtek az iskolában, így a szülők nem tiltakoztak ellene, sőt egyetértettek vele, hisz otthon is megverték a gyereket, ha rossz volt.

Elemi iskolai tanítónőmre és tanítómra ma is jó szívvel emlékszem vissza. Negyedik osztályig kitűnő tanuló voltam: az ő nevelésük indított el azon a rögzös úton, amelynek a végén az értelmiségi pályán kötöttem ki. Eközben édesanyám csodálatos lelkierejének, kitartásának és gondoskodásának köszönhetően nem mentünk tönkre azokban a gondterhes időkben, hanem lassan elindultunk felfelé.

Strommer Benjamin

A képen: A homoki iskola negyedik osztályos tanulói 1949-ben, közöttük nagyapám.

ELISMERÉSEK

* December 5-én Budapesten, az MTA székházában ünnepség keretében felavatták a Magyar Tudományos Akadémia új doktoraikat: 73 kiváló kutató kapta meg a tudományos teljesítmény egyik legnagyobb elismerését, köztük **Csernicskó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpontjának vezetője, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanácsa alelnöke.

* Átadták a színházi háttér- és kiszolgálószakmák képviselőit elismerő Magyar Teátrum Díjakat a Fővárosi Nagycirkuszban. A *Határon túli különdíjat Főris Csaba* világosítónak, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház munkatársának ítélték oda.

* **Marcsák Gergely Fekete-Tisza** című kötete elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) Irodalmi Tagozatának a *2019-es Könyv Nívódíját*. A könyvet Füzesi Magda József Attila-díjas költő és Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író, az MMA rendes tagjai méltatták.

* Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc 172. évfordulója alkalmából Ader János köztársasági elnök magyar állami kitüntetésekkel adományozott több kárpátaljai honfitársunknak. Az elismeréseket Magyarország Ungvári Főkonzulátusán és Beregszászi Konzulátusán adták át.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült **Horváth Sándor** költő, író, a *Kárpáti Igaz Szó* megbízott főszerkesztője, a József Attila Alkotókörösség alapító tagja. Magyar Arany Érdemkereszt elismerést kapott **Géczi Tihamér**, a Nagyberegi Középiskola igazgatója, a messze földön ismert helyi művészakrobatikus kerékpárosok patronálója.

Március 15. a magyar sajtó napja is. Ebből az alkalomból Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Beregszászi Konzulátusa 2011 óta minden évben sajtódíjjal ismeri el a kárpátaljai média munkatársainak tevékenységét. A két kárpátaljai magyar külképviselet közös sajtódíját vehette át **Dunda György**, a *Kárpáti Igaz Szó* lapigazgatója a kárpátaljai magyar közösség hiteles tájékoztatása érdekében végzett kimagasló újságírói és sajtószervezői tevékenységéért. Szintén sajtódíjjal jutalmazták **Kopinec Viktória**, a *Karpatzkij Objektív* című kiadvány újságírójának a munkáját.

Beregszászon a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét vehette át **Vári Fábián László** József Attila-díjas költő. Magyar Arany Érdemkeresztrel tüntették ki **Molnár János** beregszászi római katolikus esperes-plébánost a magyar katolikus közösségekért végzett szolgálataért. A kárpátaljai magyar kulturális élet szervezésében betöltött szerepéért Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehetett

át **Molnár László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkára. Elhivatott pedagógiai munkásságáért Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetést kapott **Czigler Tibor** pedagógus, módszerész.

Sajtódíjat kapott a kárpátaljai magyar televízió, a **TV21 Ungvár** szerkesztősége, a díjat Kulin Zoltán, a csatorna igazgatója vette át.

* A Magyarok Kijevi Egyesülete *Etelköz-díjjal* tüntetett ki két meghatározó személyiséget: **Vigh János**, az egyesület első elnöke és **Szentpéteri Bertalan**, a kijevi magyarság barátja és önzetlen támogatója részesült elismerésben.

* Az Eszenyben élő **Varga Béla** 25 éven át tudósította Kárpátaljáról a Magyar Távirati Irodát (MTI), ezzel együtt 33 éven át dolgozott az ungvári magyar tankönyvszerkesztőségben, amelynek 20 évig volt a vezetője. Január elsején ment nyugdíjba, ebből az alkalomból Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és a Kárpátaljával foglalkozó magyar kormánybiztosság emléklappal ismerte el munkásságát.

* A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) évzáró kiállításán átadták a *Révész Imre-díjakat*. Az elismerést **Erfán Ferenc** grafikus-festő és iparművész, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatója, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, valamint **Brenzovics László**, a KMKSZ elnöke vehette át.

* A magyar kultúra napja alkalmából a *Kultúra Lovagja* címetek adtak át a budapesti Honvéd Kulturális Központban, ahol nyolc országból érkezett 36 lovagot avattak, köztük van mások mellett **Joszif Bozsuk**, Nagybocksó polgármestere, valamint **Nagy György**, Csetfalva nyugalmazott polgármestere.

* *Együtt Nívódíjat* kapott **Szöllősy Tibor** író.

Itthoni perspektívák

■ * A magyar társadalmi és kulturális élet fejlesztése érdekében kifejtett eredményes tevékenységük elismeréseként a *Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága* – Anyanyelvi Konferencia díszoklevelét vehették át **Moritz László** alelnöktől **Dr. Nagy Natália**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet Magyar Filológiai Tanszéke docense; **Király András**, a Tiszapéterfalvai Ifjúsági Művészeti Iskola igazgatója; **Matl Árpád**, a Pro Arte – Munkács civil szervezet vezetője; **Popovics Nikolett**, a somi községi könyvtár és a Soma Irodalmárok Emlekműzeuma vezetője; **Sz. Kárpáthy Kata**, a KVTI tagja, a Kárpátalja.ma hírportál munkatársa, a Beregszászi 7. Számú Általános Iskola szervezőpedagógusa; **Horváth Sándor** író, költő, újságíró, a Kárpáti Igaz Szó megbízott főszerkesztője; **Kulin Zoltán** televíziós újságíró, szerkesztő, a TV21 Ungvár tévécsatorna igazgatója; **Lajos Mihály**, a Kárpátalja hetilap munkatársa.

* A Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) Nemzetközi NOE-díjat adományozott **Makuk Jánosnak**, a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat elnökének a családokért végzett áldozatos munkájáért. A kitüntetést Brüsszelben, az Európai Parlamentben vehette át.

* A kárpátaljai magyarság történetének feltárása területén végzett kutatómunkája elismeréseként **Dupka György**, az 1956-os forradalom és szabadságharc kárpátaljai eseményeinek kutatása területén végzett feltáró kutatásai, valamint a tudományos utánpótlás nevelése és támogatása érdekében kifejtett áldozatos munkája elismeréseként **Váradi Natália** vehette át a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) elismerő oklevelét.

* A KMAT által alapított tudományos díjakat idén hat kárpátaljai magyar tudós vehette át: **Ivancsó Ernő**, **Szembrád Emil**, **Hulpa Diána**, **Molnár Ferenc**, **Hadnagy István** és **Gál Dávid**. A díjazottak rövid tudományos szimpózium keretében mutatták be kutatásaik legfőbb eredményeit.

Szidor Oszkár otthon, Kárpátalján képzelel a jövőjét, aminek érdekében minden tőle telhetőt meg is tesz. A B terve is van, egyszerre tanul és dolgozik. Társadalmi aktivista is, tagja a főiskola hallgatói önkormányzatának, illetve a Görögkör szervező csapatának.

– *Hogyan jött a tanári pálya?*

– A pedagóguspálya iránti vonzalmam váratlanul alakult ki – kezdi beszélgetésünket a huszonhárom éves verbóci fiú. – Jó biológiatanárom volt a suliban, és eldöntöttem, hogy biológia szakra megyek a főiskolára. Abban nem voltam biztos, hogy tanár leszek, de tanulni akartam, semmiképp sem gyárban dolgozni. Nem nekem való a monoton munka. A szüleim is támogattak. Annak ellenére, hogy anyanyelvi szinten beszélek ukránul, nem sikerült az ukrán nyelv és irodalom vizsga a külső független tesztelésen (ZNO). Egy évet kénytelen voltam halasztani. Édesanyám rábeszélte, hogy addig jelentkezzem az állattenyésztő-mérnöki szakra. A következő évben a magas biológia pontszámomnak köszönhetően sikerült a felvételi a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola biológia szakára, így párhuzamosan vittem a biológia alapképzést a másik szakkal. Nem volt könnyű, mivel így hétfőtől szombatig tanulnom kellett.

– *Mikor álltál munkába?*

– Miután befejeztem az alapképzést. Szerencsére nagyon rugalmasak a főiskolán, és a munkahelyen is megértőek. A Salánki Mikes Kelemen Középiskolában helyezkedtem el. Kémiát és egészségtant tanítottam eleinte, most pedig még elvállaltam a természetrajzot is az ukrán osztályban. Többet kell rá készülni, de önképzésnek kiváló. Ezzel egyidejűleg belekezdtem a mesterképzésbe is. Nyáron szerzek diplomát, ha Isten is úgy akarja. Ezt követően számvetel és adóügyre szeretnék jelentkezni.

– *Mi célból?*

– Több oka van. Nem szeretnék örökre tanár maradni, mivel egy bizonyos idő után kiéghetünk, ezért B tervet is készítek, illetve egyedüli jövedelemforrásnak sem a legjobb. A számvetel pedig tetszik, szeretek számolni, az ehhez való affinitásomat már többen is észrevették. Érdekel a vállalkozás világa is, a későbbiekben szeretnék majd egy sajátba belefogni. Már körvonalazódik a dolog, de még nem publikus. Harmadikos koromban csatlakoztam a hallgatói önkormányzathoz, ott is ilyen gazdasági feladatokkal kapcsolatos teendőket bíztak rám, mert látták, hogy értek hozzá. Ráadásul, amíg tanulok, addig van hallgatói jogviszonyom, ami biztosíték arra, hogy nem visznek el katonának. Nem akarok bujkálni vagy külföldre szökni miatta...

– *Hogyan jellemeznéd magad oktatóként?*

– Már az elején leszögeztem: ahogy a ta-

nulók viszonyulnak hozzám, úgy fogok én is hozzájuk. Ez működik. Nem szoktam kivételezni, mert a diákok rögtön észreveszik, és nem akarom, hogy igazságtalannak tartsanak. Az az osztály, amelyre sokan panaszkodnak, nálam csendben ül. Az óra megzavarásáért az önálló munka a büntetés, ha kell, minden órán íratok velük egyet. Ha jól viselkednek, akkor használ-

hatnak füzetet vagy esetleg könyvet is, de meg szoktam engedni, hogy az interneten is keressenek. Ez azért szükséges, hogy megtanulják, hogyan kell jól, hasznos információkat keresni, nem pedig minden butaságot átírni az internetről vagy elhinni, amit ott írnak...

– *Mi volt a legnehezebb?*

– A gyerekek tiszteletét volt a legnehezebb kiharcolni, a fegyelmezés nem kis munka, valamint az sem, hogy ne nézzenek havernek. De a tiszteltettség viselkedés neveltetés kérdése. Nagyon sok gyerek szülője külföldön van, így nincs is akitől tartson. Ha beírom a rossz jegyet, néhány tanuló azzal vág vissza, hogy nem érdekli, mivel úgy sincs, aki megnézzé a naplóját... Ezért más megoldáshoz kellett folyamodnom. Fegyelmezési módszerként most már a közösségi oldalt alkalmazom. Felhívom a figyelmüket, hogy ismerősök vagyunk a szüleivel, így bármikor írhatok nekik, elmondom, hogyan viselkednek. Ez még valamennyire viszatartja őket.

– *Látom, nem bánsz kesztyűs kézzel a diákokkal, szerinted mégis mit szeretnek benned?*

– Mondták már, hogy én vagyok a második kedvenc tanáruk az osztályfőnökük után. Izgalom nélkül jönnek be az órára. Nem szoktam senkire sem csúnyán nézni, csak akkor, ha szükséges, és nem jellemző rám, hogy az egyik gyerek viselkedése miatt a másikat büntetném. Pozitív visszajelzésekkel biztatom őket, ez motiválóan hat. Ha az órán elhangzottakat kiegészítik valamivel, azt értékelem, és ezt tudják.

– *Úgy veszem ki a szavaidból, hogy itthon képzeld el a jövődet. Mi tart a szülőföldeden?*

– A kárpátaljai „rendszerhez” vagyok hozzászokva. Beszélek ukránul, az orosz is értem, ezzel nincs gond. Ide kötnék a barátok, a család, nem akarok tőlük elszakadni. Az itteni barátokkal együtt akarunk haladni, azon vagyunk, hogy támogassuk egymást, ők sem szeretnék kimenni. Anyukám és a testvérem külföldön dolgozik, de tudják, hogy nekem az a monoton munka nem nyerné el a tetszésemet, egy idő után kiégnék. Ők is haza szeretnének jönni.

Simon Rita

Többre vagyunk képesek, mint gondolnánk

Beszélgetés Dorohovics Mihály hegymászóval

Dorohovics Mihály egymaga hódítja meg a hegycsúcsokat. Az ungvári fiatal-ember került már olyan helyzetbe, ahol majdnem „otthagya a fogát”, ennek ellenére mindig visszavágyik a számára nyugalmat jelentő, leírhatatlan szépségű hegyekbe, ami szerinte varázserővel bír, átváltoztatja az embereket.

– Tíz évvel ezelőtt, amikor először beszélgettünk, a Pamír-hegység még csak álom volt. Azóta sikerült eljutnod oda, sőt a Krími-hegységet, a Kaukázust és Kamcsatkát is megjártad, legutóbb az Alpokban barangoltál.

– Tavasszal fundáltam ki, hogy elme-gyek, mivel minden feltétel adott volt. Elkerültek a betegségek, ami rendkívül fontos – kezdi beszélgetésünket Misi. – Egy influenza, és egy évre elbúcsúzhatsz a túrázástól. Hatezer méter magasan már akkora nyomás nehezedik a szervezetre, amit csak egy teljesen egészséges ember bír el.

– *Hogyan edzed magad?*

– Már egy évvel előtte megkezdtem az erőnléti felkészülést, és mindenre odafigyelek. Télen jéghideg vízben mosakszom, futok, húzódkodom, fekvőtámaszokat végzek. Ez jobb, mint a konditerem, ez életforma. Ha nem vonzanának a hegyek, sokkal többet ülnék a gép előtt. De így tudom, hogy vár a magaslát, ez motivál. Ha nem adok bele mindent, akkor nem sikerül, és még baj is érhet.

– *Van, hogy hetekig egyedül barangolsz. Annyi idő alatt be is lehet csavarodni. Hogyan sikerül megőrizni a szellemi frissességet?*

– Veszélyes csapat nélkül, de én más-képp fogom fel. Ha egyedül megyek, tisztában vagyok azzal, mire számíthatok, milyen lehetőségeim vannak és mennyit bírok. Az biztos, aki először vág így neki, teljesen kikészül. A kazahsztáni Altájon két hétig egy árva lelket sem láttam. Egy hónap alatt 260 kilométert tettem meg gyalog. Elhagyatott, kihalt, vad terület az. Néha éreztem, hogy hiányzik a civilizáció, vágytam arra, hogy beszélgessek valakivel, de idővel megszokja az ember. Térérő nincs, a legközelebbi kis falu 150 kilométerre van. Nincsenek kiépített túrautak, sem menedékházak. Gyönyörű a hegylánc, már kétszer is jártam ott, az az enyém. Azt szerettem benne, hogy még nincs meghódítva a hely, nincs olyan zavaró infrastruktúra, mint például az Alpokban. Ott rengeteg ember van mondhatni kéznél, a túrázóknak. Akár tolószékkal is feljuthatsz 3000 méter magasra, megihatsz egy kávét és gyönyörködhet a gleccserekben. Az nem kihívás.

Hozzá lehet szokni az ilyen túrákhoz, ha gyerekkorunkban kezdjük. De fontos,

hogy lehetőleg nyáron vagy ősszel induljunk neki. Rájövünk, nem bántanak az állatok és nincs mitől félnünk a sötétben, így egyre jobban fogjuk érezni magunkat.

Többre vagyunk képesek, mint gondolnánk. Egy hét után a szabadban már érzem a köveket, két hét múlva már úgy lépsz, mintha ott született volna. Ahol korábban kitérted volna a lábadat, immár otthonosan mozogsz. Napról napra jobb vagy, kevésbé fázol, hozzászoksz a nedvességhez, a hideghez, az éhséghez.

– *Te hogyan kezdted?*

– A Kárpátokban. Húsz éve. Az sem volt könnyű, de ezt a terepet ajánlom mindenkinek, aki meg akar tanulni túrázni. Mindig több élelmet vittem magammal, mint amennyi szükséges volt. Most már szárított ételeket viszek, nem izletes, de pehelykönnyű és tápláló. Rengeteg étrendkiegészítő vitamintablettát kell még mellé szednem, hogy a szervezetem megfelelően működjön, izotópokat, mert ezek nélkül nem bírnám. 6000 méter fölött, ha egy vihar miatt például nem tudtam volna

lejönni, nagy bajban lettem volna. Ilyen magasságban legfeljebb három éjszakát tölthetek, amit még bír a szervezetem. Tudniillik minél közelebb található a hegylánc a sarkkörhöz, annál kevesebb az oxigén. A Himalája épp ezért nem olyan veszélyes.

– *Gondoltál valamikor arra, hogy visszafordulsz?*

– Sokszor. Többször mondtam már, hogy soha többé nem indulok el, aztán amikor otthon vagyok, eszembe jut, milyen gyönyörű volt, és visszavágyom. Legutóbb, amikor már 6150 méteren jártam, és láttam magam előtt a Lenin-csúcsot... tudtam, még 12 óra és ott vagyok... A nehezén már túl voltam, de ahhoz, hogy meghódítsam, vissza kellett ereszkednem 3000 méterre, hogy akklimatizálódjak. Éjszaka még felmentem 6400-ig, aztán lassan lementem, és inkább Kirgizisztán legmagasabb pontját vettem célba. A Tien-san teljesen más világ volt, erdős részek, vízesések, míg a Pamír-hegységben a vad pusztaság fogadott.

– *Télen és éjszaka szeretsz túrázni.*

– A Kárpátokba kifejezetten télen megyek, olyankor senki sem jár arra. Éjszaka pedig biztonságosabb közlekedni. A gleccserek nappal megolvadnak, nagyon veszélyesek. Este a -20 fokban kővé változnak és gyorsan áthaladok rajtuk. A sötétben a lámpa és a GPS segít tájékozódni. A nagy hidegben sokkal jobb gyalogolni, mint egy helyben vacogni. Nappal pihenek, mert akkor amúgy is csak szédelegnék a melegtől és vakítana a fehér hó.

Dorohovics Mihály reklámfotózással keresi meg a pénzt egy-egy túrájára, ami olykor több ezer dollárba is kerülhet. A repülőjegyek és a komoly felszerelés

Az Alpokban

beszerzése költséges. De még így is olcsóbb, mint ha egy túrávezetővel megszervezett útra iratkozna be – mondja beszélgetőtársam. Járt már csoporttal a hegyekben, de mint mondja, nehéz összehangolni, és olykor hátráltatják. Túrávezetőnek azért nem állt még be, mert akkor nem az útra, hanem

■ a társaira kellene koncentrálnia. Sokan pánikba esnek, ingerültté válnak, és még a lábukon kijött vízhólyag miatt is a vezetőt hibáztatják.

– Azt mondd, a hegyek megváltoztatják az embert. Téged átformáltak?

– Természetesen. Ha elmész valakivel a hegyekbe, ott megláthatod az igazi arcát a nyomás alatt, és azt is megtapasztalhatod, milyen felfogással rendelkezik. Szerintem a materialista felfogás a porba hull, amikor meglátod a hegyeket, és belegondolsz, hogy több millió éve így állnak, és te csak egy parányi porszem vagy... Olyankor nem akarsz hatalmat, pénzt...

Előfordul, hogy Misi egy évből több hónapot is távol tölt a családjától. Mint mondja, nagyon jól kezelik, a felesége érzi, hogy erre szüksége van.

– Számomra ez olyan, mint a drog. Volt, hogy minden pénzem ráköltöttem. Ha nem kapom meg az „adagomat”, más emberré változom. Az ott töltött idő után viszont sokáig nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb vagyok. A következő úti cél az Andok-hegység, Patagónia. Még nem tudom, hogyan és mikor jutok el oda, de hiszem, ha nagyon akarunk valamit, sikerül.

– Arra is volt már példa, hogy a kislányodat a nyakadba kaptad, és megmászad vele a Hoverlát.

– Már kétszer felvittem. Egyszer egy-éves korában, és az idén háromévesen. Érdekes volt, tetszett neki, és nekem is nagy élmény volt. Egyébként is általában húsz kilót cipelek magamon.

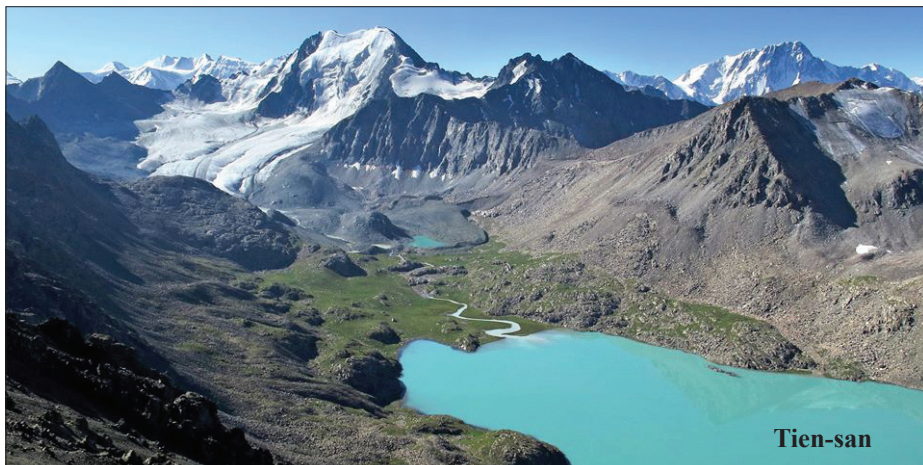
– A korral nehezebbé vagy könnyebbé válik a hegymászás?

– A hegymászáshoz tapasztalat kell. Úgy veszem észre, minél idősebb vagy – de fontos, hogy egészséges is –, annál könnyebben veszed az akadályokat. Fiatalon még több erőd van, de itt a problémamegoldás számít. Kerültem én már viharba, néztem szembe vadállatokkal, ért utol lavina, de eddig még mindent megoldottam, ami elsősorban a tapasztalatnak, a lélekjelenlétnek köszönhető.

A túrázó mesélt a hátizsák tartalmáról, amire nagyon oda kell figyelni. Azt tanácsolja, alapos információgyűjtést végezzünk, mielőtt bárhová elindulnánk. Gyógyszereket mindig vigyünk magunkkal, és az előzetes kivizsgálás sem maradhat el. Elmondott egy esetet, amikor egy csapat út közben kapott mérgezést a víztől. Tudni kell, hogy a gleccserek vize bizonyos magasságban 80 fokon már forr, viszont a bacilusok nem pusztulnak el, mindenképp 100 fokig kell forralni.

Simon Rita

Dorohovics Mihály nem szuvenírekkel, hanem kövekkel és lélegzetelállító képekkel tér haza a túráiról. Korábban weboldalt működtetett, de rájött, a közösségi oldalán sokkal több emberhez érnek el a fényképei. Íme néhány felvétel, amit a kirándulások alkalmával készített.

Tien-san

Altaj

Kárpátok

Kamcsatka

Látogatás a Szelíd Lovasközpontban

A lovasterápia pedagógiai, pszichológiai, fizioterápiái, rehabilitációs és integrációs módszereket foglal magába. Célcsoportjai a testi, lelki problémákkal küzdő, fogyatékkal élő gyerekek, serdülők, felnőttek. Ám a lovaglás természetesen nem csak erről szól, nagyon sokrétű fejlődési lehetőséget biztosít, s elősegíti a speciális nevelési igényű gyerekek társadalmi beilleszkedését is. Kárpátalján egyetlen helyen foglalkoznak lovasterápiával. A nagyszülősi Margitics Erik és felesége, Ildikó hét évvel ezelőtt döntött úgy, hogy belevág, és megalapítja a mára sokak által ismert és kedvelt Szelíd Lovasközpontot.

– Mikor, és honnan jött az ötlet, hogy lovardát nyissanak?

– Ha hiszi, ha nem, soha még csak eszünkbe sem jutott, hogy lovakkal foglalkozzunk, mi több, lovas központot nyissunk. Még ma is gyakran gondolkodom arra, hogy kerültem én ide? Ugyanis távol állt ez attól, amivel addig foglalkoztunk – kezdte beszélgetésünket Ildikó. – Tizenöt évig egy holland segélyszervezetnél dolgoztunk. Nagyon szeretjük azt a munkát, rengeteget utaztunk Kárpátalja-szerte, óvodák, iskolák, árvaházak felújításában működöttünk közre. De sajnos, mint mindennek, ennek is vége lett, így 2012-ben vásároltunk egy földterületet azzal a gondolattal, hogy baromfiudvart létesítünk, bio zöldségféléket termesztünk. Hamarosan egy felajánlással hat tehenet kaptunk, és úgy alakult, hogy ehhez még egy ló is társult. Így kezdtünk ezzel foglalkozni annak ellenére, hogy fogalmunk sem volt az állattartásról, a szarvasmarhák és lovak gondozásáról. Ez tehát óriási változást és kihívást jelentett számunkra. Az elején őszintén szólva eléggé pesszimisták voltunk, hiszen se áram, se víz nem volt a területen, ezért a teheneken úgymond továbbadtunk, csak a Szelíd nevű ló maradt.

Hogy végül miért döntött úgy a család,

hogy elkezdi a lovakkal foglalkozni, ezzel kapcsolatban Erik egy igen érdekes történetet mesélt el, ami meghatározó és egyben elgondolkodtató.

Meglepő, milyen okos állat a ló: tudja, mit akar, és azt próbálja megértetni az emberrel.

– A váltást egy meghatározó esemény indította el. Hozzákezdtem egy faház építéséhez a farmon, pakolgattam a szerszámokat, a léceket, amikor észrevettem, hogy ez-az nincs a helyén. Tudtam,

hogy egyedül vagyok, senki más nem tehetne arról, hátrafordultam, és látom, hogy egy szerszám Szelíd szájában van. Felálltam, hogy elvegyem, de az állat elfutott. Kíváncsi lettem, mi sült ki mindebből. Elkezdte bökdösni a hátam, szinte kérve: foglalkozz velem. Szelíd így hívta fel magára a figyelmet. Az ő tiszteletére kapta a lovarda a Szelíd Lovas Központ nevet – mesélte Erik.

A történetet folytatva azt is elmondta, hogy egy lovasterápiával foglalkozó hölgy tevékenykedett náluk bizonyos ideig. Megfigyelték, milyen módszereket használ az ember és a ló kapcsolatának kialakításánál. Ám a szakember férjhez ment Hollandiába, így a házaspár megint egyedül maradt a lóval, de ekkor már biztosak voltak abban, hogy ezt folytatni kell, ezért úgy döntöttek, kitanulják a lovasterápiát. Nem beszélve arról, hogy időközben még két lovat kaptak.

– Egy számomra nagyon szimpatikus lovastúra-vezetői tanfolyamot néztem ki Kecskeméten, ugyanis mindig is érdekelt a turizmus, a túrák. Megnéztem egy videót, első látásra nagyon egyszerű dolognak tűnt az egész, de amikor a tanár kijelentette, hogy ő bizony senkit nem tanít meg lovagolni, kicsit elbizonytalanodtam. De ez csak pár percig tartott. Természetesen ott maradtunk a csodálatos tatárszentgyörgyi lovas tanyán. A férjem, a nagylányunk, Emőke és én három évig ott tanultunk. Nem volt könnyű, sokszor kemény feladatokat kaptunk, de szó szerint vettük az akadályokat. Emőke lovassportoktató és alternatív képességfejlesztő terapeuta lett. Ezt követően, immár hozzáértőként kezdtünk el

tevékenykedni a lovas központunkban – avatott be a részletekbe Ildikó.

– *El is érkeztünk ahhoz, ami az első perctől érdekelt. Ez pedig nem más, mint a terápia. A Facebookon is számtalanszor látom, ismerőseim posztolják, milyen jó hatással volt rájuk a ló, a terápiás kezelés, maga a nyugalom...*

– Valóban ez a leglényegesebb. Nagy igény van a terápiás kezelésre, sok sérült gyermeket hoznak hozzánk. A legfiatalabb egy fél éves apróság volt. Kicsit elgondolkodtam, mi lesz, ha feltesszük a gyereket a lóra. Két alkalom után az anyuka örömmel újságolta, hogy a gyerek átalussza az éjszakát.

Volt még egy eset, amit ki szeretnék emelni. Egy tízéves gyermeket hoztak, aki ülni is csak úgy tudott, ha körberakták párnákkal. Huszon-egynéhány terápiás foglalkozás után a gyerek nálunk tette meg az első lépéseket. Elérzékenyültünk, milyen csodára képesek ezek a fantasztikus állatok, olyan értékek ezek, amelyek semmihez sem foghatók. Ezek a pillanatok bátorítanak bennünket a folytatásra, ami bizony nem egyszerű. Emellett lovassport programjaink is vannak, ezeken tíz fiatallal foglalkozunk egyszerre, ➡

akik megtanulnak lovagolni, az állatokat csutakolni, ápolni, gondozni. S ez egyúttal mentálhigiénés program is, hiszen segíti a fiatalok önismeretét, fejleszti a társas készségeket, és a relaxációs gyakorlatok is nagyon közkedveltek – árulta el Erik.

– Nemrégiben nekem is volt szerencsém kilátogatni a lovas központba, bár félek a lovaktól, igazi élményt jelentett ott lenni, nézni, ahogy a vendégek és a Margitics-lányok lovagolnak. Ha olyan vendég érkezik önökhöz, mint például én, aki fél a lovaktól, azt hogyan kezelik?

– Ne gondolja, hogy mindenki azonnal puszipajtás a lovakkal. Sokan ugyanúgy félnek, mint ön, de miután felülnek a hátára, minden megváltozik. A kisgyerek például onnan egészen más szemszögből látja a világot, a magasban sokkal magabiztosabbá válik, erőt érez magában, és az maga a csoda. A ló kisugárzása, energiája is sok mindent képes megváltoztatni az emberi gondolkodásban, bátorságot, magabiztosságot kölcsönöz. Tehát azok a gyerekek, akik rendszeresen lovagolnak, a tanulmányi eredményeik terén is jobbak, nyitottabbak, kommunikatívabbak, sokkal ügyesebbek. Ez nem reklám, ez tapasztalat. Számunkra furcsa, de sok szülő azért nem hozza a gyermekét a lovas központba, mert a foglalkozás után egyszerűen nem akar hazamenni. Megesik, hogy csak egy-két órára jönnek, és végül egészen estig maradnak, mert a csemete nem hajlandó otthagyni a lovat. A kisebbeknek játszótérrel is kialakítottunk, az aztán igazi paradicsom számukra, minden egyes pillanatát élvezik – mondta örömmel Erik.

A Margitics-birtokon jelenleg hat ló (Szelíd, Szikra, Kira, Mokány, Lenke és Harley) „lakik”. Velük gyakorlatilag a nap 24 órájában foglalkozni kell. Erik elárulta, ők sem terhelhetők a végtelenségig. Egy ló napi két órát dolgozhat.

– Az a ló, amelyik húzza a szekeret, csak fizikai erőt kell hogy kifejtson. Ezek az állatok viszont a hátukon cipelnek sok-sok különböző embert, mindenki másképp ráncigálja őket, másképpen próbál velük kommunikálni, ami pszichésen hat rájuk. S azért, hogy a lovaknak ne legyenek pszichés problémái, nem terhelhetjük túl őket. Sok látogatónk van, de egy nap csak annyit tudunk fogadni, amennyi befér a lovak terhelési idejébe. Vendégek pedig nemcsak más járásból, de más megyéből, sőt más országból is jönnek, aminek nagyon örülünk. Nemrégiben egy hatvan feletti japán karatemester látogatott el hozzánk, aki életében először ült lovon, és elárulta, nagy élmény volt számára. Az edzéseket több nyelven tudjuk tartani, a magyar, orosz és ukrán mellett akár angolul is – mondta Erik.

Margiticséknál a paripák mellett egy póni is él. Mokányt a lányuk, Anna nyerte egy magyarországi versenyen. – Hogy is volt ez? – érdeklődtem Ildikótól.

– Ez is egy érdekes történet, valóban az akkor kilencéves Annának nyerte a pónit. Kaptam egy feladatot, miszerint egy akadálypályán kellett végigmennem, ugratni a lovat stb. Ezt Anna lányunk végignézte, gondolt egyet, és a kis pónira ülve ő is végigcsinálta az akadálypályát, ahol neki nem is lett volna szabad ugratni. Ezt látva az edző azt mondta, na, kislányom, ha még egyszer megcsinálod ezt, tied a póni. Anna gondolkodás nélkül megismételte, így hozhattuk haza a lovacskát. Azóta Mokány a legkisebb lányunk, a kilencéves Eszter nagy kedvence.

– Valóban nagy élmény ellátogatni a lovas központba, de azt is észrevettem, hogy mind a fedett lovarda, mind a környék felújításra szorul...

– Jól látta. A lovardát már régen meg szeretnénk vásárolni, de sajnos folyamatosan akadályokba ütközünk, politikai kérdésekkel küzdünk. És ameddig nem a miénk, nem is újíthatjuk fel. Ettől függetlenül számos tervünk van. Nagy szükség lenne a fedetes lovarda felújítására, emellett ki kellene alakítani egy helyiséget, ahol a szülők várakozhatnak, illetve ilyenkor, télvíz idején egy melegedő szobára és öltözőre is nagy szükség lenne. S mint ahogy már említettem, mindezt csak akkor tudjuk realizálni, ha az épületet sikerül megvásárolnunk. Az anyaország kész támogatni bennünket a felújításban – zárta beszélgetésünket Erik.

Tervek tehát vannak, az állományt is szívesen bővítenék Margiticsék, reméljük, a jövő 2020-as esztendő számukra is jó dolgokat hoz, és idén is szervezhetnek táborokat, túrákat, a lovaik pedig gyógyíthatják a gyermekeket.

Hegedűs Csilla

Magyarok a Kárpátok alján

Kik és mi végre vagyunk ezen a világon?

Búvópatakként időről időre felmerül a kárpátaljai magyarok önazonosságának kérdése. A válasz erre azért sem könnyű és messze nem egyértelmű, mivel azt gyakran felülírják politikai és egyéb szempontok. Talán olyan ez, mint amikor egy festő nem ad címet a képeinek, mivel azzal, úgymond, befolyásolná a kiállításra látogatót a szabad véleményformálásban, megbéklyózná fantáziájának könnyed, kötetlen szárnyalását. Én tehát ezzel a néhány, itt papírra vetett gondolattal ebben a számunkra nem könnyű időszakban csupán némi fogódzót szerettem volna adni azoknak, akiket foglalkoztat az a kérdés, hogy kik és mi végre vagyunk ezen a világon...

Mitől vagyok kárpátaljai magyar? Amire nem lehet néhány közhelyszerű megállapítás, némi pátosz és önirónia nélkül válaszolni.

– Attól, hogy ismerem a vidéknek a magyarsághoz ezer szállal kötődő több mint ezeréves múltját, és büszke vagyok eleink helytállására.

– Családommal többször is felkerestem a legjelentősebb emlékhelyeket, és számtalanszor részt vettem, veszek a nemzeti emlékünnepeinken.

– Szívesen túrázom hegyvidéki tájakon. Bár ezeket olykor több mint száz kilométer választja el lakóhelyemtől, mégis teljesen magaménak érzem őket.

– Büszke vagyok mindazokra az elődökre, és számon tartom munkásságukat, akik tettek a helyi közösség (városunk, falunk) szellemi gyarapodásáért.

– Becsülöm és számon tartom mindazok tevékenységét, akik ma is sokat tesznek a kárpátaljai magyarság közösségként való megmaradásáért.

– A magyarságukhoz állhatatos szívvel ragaszkodó elődök helytállására gondolok akkor, amikor gyerekeimnek iskolát választok, és egyházközségünkben különböző feladatokat vállalom pótlólagosan.

– Hálát adok a Mindenhatónak azért, hogy megőrizte közösségeinket. Elsősorban falvainkban az egymásra való figyelés, az elesettek, a bajbajutottak önzetlen segítése ma is élő gyakorlat. Olyan hatalmas érték és erő ez, amire már mások is felfigyeltek.

– Bármennyi idő is telt el azóta, nekem mélyen fájnak az itteni magyarságon esett sérelmek: a magyar férfiak 1944-es elhurcolása csakúgy, mint a magyar fiúknak a donbászi szénbányákba való kényszerítése, az erőszakos kolhozosítás,

a kuláktalanítás és számos más megtorló intézkedés.

– Mélyen sértenek az ukrán hatalom részéről az utóbbi másfél évtizedben tapasztalt és az utóbbi években egyre inkább felerősödő jogszerűtlen intézkedések... Ezek többnyire dacot és dühöt váltanak ki belőlem. És azt, hogy még elszántabban fogok küzdeni igazunkért.

– Hittel hiszem, hogy annak ellenére, hogy esetleg egyes vájtfülűek beregi, ungi, tiszaháti, técsői, viski vagy például salánki ízeket vélnek felfedezni beszédemben, a magyar nyelv itt, ezen a vidéken továbbra is tisztán szól.

– Megnyugvással tölt el, hogy vannak ukrán barátaim, akikre a nehéz helyzetekben bátran számíthatok, akik tudatában vannak annak, hogy számomra mennyire fontos magyarságom megélése.

– Környezetemben nagy érdeklődéssel figyelem a vegyes házasságokban született gyerekek lelki fejlődését, és azt kívánom, hogy mindkét kultúrát érezzék mélyen a sajátjuknak.

– Büszke vagyok a kárpátaljaiak vendégszeretetére. Ezt azért is értékelem oly nagyra, mert az itteniek azt a keveset, amijük van, nagyvonalú önzetlenséggel osztják meg a hozzájuk érkezőkkel.

– Meggyőződéseim, hogy nem csupán elzártágunkkal magyarázható az, hogy megannyi népszokásunk – a betlehemezéstől kezdve a húsvéti locsolkodáson, a lekvárfőzésen, a szüreti bálokon át egészen a téli disznótorokig – mindmáig fennmaradt. Bár csupán egy viszonylag új, alig száz éve megszületett régióról van szó, ez is jelzi az itteni magyar népünk sajátos lelkületét.

– Önérzetemet növeli, amikor azt látom, hogy sorstársaim még a kilátástalannak tűnő helyzeteket is ügyesen megoldják, ahogy ezt tették már szüleik és nagyszüleik is. Lásunk tisztán a kiskapuk megtalálása nálunk legtöbbször létkérdés.

– Magyar önérzetemhez abból merítek hatalmas energiákat, hogy zsigereimben érzem, tudom és személyesen többször megtapasztaltam: hasonló módon éreznek, gondolkodnak a Kárpát-medencében élő nemzettársaim is.

– Bárhová vessen a sors, szülőföldemnek, töredék hazáskámnak ezt a vidéket tartom, ahol otthon érzem magam, s ide mindenkor visszavágyom.

Szépreményi Kristóf

Dr. Tóth Imrére, a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület alapító elnökére állandó szerzőnk, Kovács Sándor turisztikai szakíró hívta fel a figyelmünket. Úgy véljük, ő és általa vezetett egyesület a Tisza forrásvidékén végzett tevékenységükkel igazán kiérdemelték, hogy a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasói is megismerjék őket. Az alábbi írás a *Szeged* c. folyóirat 2019. júliusi számában megjelent interjú szerkesztett változata.

Szegediekről mesélnek a forrásvidékek

Beszélgetés dr. Tóth Imrével, a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület alapító elnökével

Dr. Tóth Imre nemcsak tanár, természetjáró, forráskutató, környezetvédő, hanem nagyszerű szervező is, akinek kifogyhatatlanok az energiái, ő azt mondja azért, mert pontosan azt csinálja, amit szeret. Arra kért, a neve mellett csupán az álljon, a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület alapító elnöke. Az egyesület sorsának irányításában még nyugdíjas évei sem állíthatták meg, a mai napig járja a természetet, s viszi magával Szeged jó hírét, amiért azt hiszem, a hála a legkevesebb. Nincs olyan vidék, határon innen s túl, amiről ne lenne egy jó története, ne jutna eszébe valami kedves, kalandos emlék. Beszélgetésünk során megosztott velem egy csokorra való.

– *Hogyan alakult meg a környezetvédő egyesületük?*

– 1990-ben fogalmazódott meg az ötlet a hallgatók fejében egy földrajzos terepgyakorlat során a Visegrádi-hegységben. Szerették volna, ha létrejön egy civil szervezet, amelynek legfőbb célkitűzése a természetes források felkutatása. A következő évben már a Börzsönyben túráztunk, '93-ban pedig már 16 fővel vágtunk neki a Zempléni-hegységnek. 1996 őszén jegyeztettük be az egyesületet a megyei bíróságon. Előtte az egyetemnek is felvetettük az ötletet, a névválasztással is kapcsolódtunk volna az intézményhez, JATE Környezetvédő Egyesületnek szeretnénk volna nevezni magunkat, ám – rajtunk kívül álló okokból – más irányba kellett elindulnunk. Végül GEO-ENVIRON néven kerültünk nyilvántartásba, akkor már 200 taggal büszkélkedhettünk. Jelenleg Németh Domonkos (Maroslele) az egyesület titkára, az elnökségi tagok pedig Buday Tamás (Debrecen), Boa Zsolt (Szeged), valamint Novák-Kovács Zsolt (Sárbogárd).

– *A Keleti-Mátrában az egyesület jóvoltából egy forrás viseli Szeged nevét. Hogyan történt a Szegediek kútjának kiépítése?*

– 1992-től kezdve utaztunk a földrajz szakos hallgatóimmal a Keleti-Mátrába, hogy felfedezzük a természetes forrásokat. A Nagy-Zugó hegy oldalánál lévő forrásra az erdészeti munkások hívták fel a figyelmünket. 1995 áprilisára tették az avató ünnepséget, az időjárás azonban megviccelt minket, előző nap már leesett 20 cm hó, borzasztóan hideg volt. Ráadásul az időpont is szerencsétlen volt, ugyanis Nagypéntek délutánjára esett. Ennek ellenére sokan eljöttek az avatásra, amelyen

Jung László erdőmérnököt, a Parád-fürdői Erdészet vezetőjét – akit 1991-ben ismertünk meg, s azóta rendszeresen segítette az egyesület munkáját – tiszteletbeli tagunkká fogadtuk.

– *Már a kezdeti célkitűzéseik között is szerepelt a természetes források felkutatása. Többször is előfordult azonban, hogy új nyomokra bukkantak egy már feltérképezett forrás valódi helyét illetően. Hasonló volt a helyzet a Maros forrásával is?*

– 1995-ben ötfős csapattal – Balogh Ferenc, Novák-Kovács Zsolt, Szabó Gábor

2009-ben megújult a Fekete-Tisza forrása a GEO-ENVIRON kezdeményezésére.
Fotó: Bíró András

és jómagam, a csíkszeredai Ferencz András hidrogeológussal kiegészülve – vágtunk neki a célunknak, hogy bebizonyítsuk, hogy az igazi Maros-forrás valójában nem a marosfői vasútállomás közelében ered, hanem a Fekete-Rez oldalában található forráscsoport egyike. A forrásnál román–magyar nyelvű táblát helyeztünk el. Marosfőn ismerkedtünk össze egy kedves helyi családdal. Két 8–10 éves gyermekük volt, ők is feljöttek velünk a forráshoz. Később tudtam meg, hogy a két gyerek közül az egyik geológus lett. Talán ekkor kedvelte meg a szakmát, s ha így van, ennek nagyon örülök. 1998. szeptember végén vettem részt A víz és a vízi környezetvédelem a Duna középső vízgyűjtőjében című konferencián Kolozsvárott, amelyen az igazi Maros-forrás foglалásának és kiépítésének történetét meséltem el. Az előadásom után a neves vízrajzos professzor, Újvári József, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem egykori tanára odajött hozzám gratulálni, és azt mondta: „csak azt sajnálom, hogy nem mi tártuk fel”. Ez a mondat óriási dicséret, igazi elismerés volt számunkra.

– *A Fekete-Tisza forrásához több alkalommal is visszatérték...*

– Így van. A Tisza két forrásból ered, amelyek a Máramarosi-havasokban, úgy 50 km-re fekszenek egymástól. Ezt a tényt az ukrán földrajzi, valamint a hazai vízügyi szakirodalom sem vizsgálta meg alaposan. A Fekete-Tisza-forrás pontos helye ismert volt, falát még az 1880-as években állították fel magyar természetjárók. Az idők során azonban állapota megromlott. 1998-ban jártunk ott először az egyesülettel, ekkor próbáltuk kijavítani a hibákat, de a pénzünk sajnos nem fedezte a költségeket. Aztán 2007-ben visszatértünk, éppen a máramarosszigeti országos vándorgyűlésnek az évfordulóján, amelynek Szeged város díszpolgára, Tisza Lajos az Országos Erdészeti Egyesület elnökeként a levezenylője volt, s ő maga is ellátogatott a Fekete-Tisza forrásához. Ennek emlékére egy facsoportot ültetettek, valamint emléktáblát helyeztek el, amely az idők során szintén megrongálódott. Erre hivatkozva kértem az Erdészeti Egyesületet, hogy helyezzessünk el egy új táblát a forrásnál Tisza Lajosnak a tiszteletére. Közel 60 magyar erdész jelenlétében avattuk fel az új táblát, ünnepélyes keretek között. 2009-ben a forrással megújítása

már több nehézséget hozott magával, az anyagi támogatások nem az ígéretek szerint futottak be, a támogatók kihátráltak, vagy más ütemben képzelték el a kivitelezés folyamatát, az engedélyeztetéssel is bajok voltak. Kőrösmezőről egy, a forrástól 23 km-re fekvő erdészházba kellett szállítani a felszereléseinket, ott rendezkedtünk be. Minden nehézség ellenére júliusban, 8 nap alatt, 20 fővel megépítettük a forrásfalat az erdő mélyén, amire büszkéek vagyunk. Még ha az egyesület munkáját nem is ismerték el az ünnepélyes átadón, s érdemeinket elvitatták.

– *Milyen körülmények között bukkantak rá a Fehér-Tisza forrásvidékének feltérképezése során a forrás valódi helyére és hogyan történt a megjelölése?*

– A Fehér-Tisza-forrás pontos helyének kijelölése már nehezebb volt. 1999-ben bukkantunk rá egy egyhetes kutatóút után, a román határnál fekvő Asztig (Sztig) közelében, napra pontosan emlékszem, 1999. augusztus 4-ét írunk, mikor rábukkantunk a pontos helyre. A felfedező a debreceni Buday Tamás, a bonyhádi Gruber László, a székesfehérvári Kanizsay Zsolt, a sárbogárdi Novák-Kovács Zsolt és

■ jómagam voltunk. Egy évre rá azonban kiderült, hogy a Kárpáti Bioszféra Rezervátum vezetősége nem ért egyet a kutatásunk eredményével, a Fehér-Tisza eredésének helyét a Hoverla lejtőjén, a Bila-(Fehér) pataknál jelölték ki. A belgrádi egyetem földrajzi intézete még külön kiadványt is megjelentetett saját expedíciójukról, benne hibásan a forrás helyét illető adatokkal. 2000 októberében elhelyeztünk egy ukrán–magyar nyelvű táblát a valódi forráshelynél, amit eltulajdonítottak, így a következő években pótolni kellett, ez Popovics Péter rahói barátunk segítségével valósult meg. 2001-ben pedig a tanösvény előkészítését és az átjelzés megerősítését tűztük ki célul, a határőrség azonban áthúzta a számításainkat.

– A mai napig szem előtt tartják az 1939 óta fennálló Szeged-Rahó testvérvárosi kapcsolat ápolását. Mit tettek azért, hogy fennmaradjon ez a fontos és jó kapcsolat?

– 2004-ben adtuk ki az egyesülettel a *Kárpátalja, a rahói járás honismereti olvasókönyve* című kötetet, amelyben nemcsak a hegyi turizmus résztvevőinek igyekeztünk segítséget nyújtani, kiemelni a közeli látnivalókat, hanem olvasókönyvként, tankönyv-kiegészítésként is szolgálni a település lakóinak. S egyben emléket is állítottunk a helyieknek, azoknak a rahóiaknak, akik bármely cselekedetükkel hozzájárultak a település hagyományainak fenntartásában. A könyv egy ukrán nyelvű összefoglalót is tartalmaz, valamint térképeket, sőt még a Rahó és Szeged 1939-ben kötött testvérvárosi kapcsolatát igazoló levéltári irat másolatát is. 1250 darabot nyomtattunk, a példányszámmal szimbolikusan a nagy szegedi árvíz 125. évfordulójára emlékezve, amelyet térítésmentesen juttattunk el a járás települései számára, személyesen adtuk át a polgármestereknek. A rahói születésű Darabán János festőművész műveit is elhoztuk, kiállításokat szerveztünk számára nemcsak Szegeden, hanem Makón is. Kezdeményeztük egy emléktábla kihelyezését, amelyen bemutatásra került volna a két város '39 óta fennálló testvérvárosi kapcsolata, valamint szeretettük volna, hogy egy utcát Szegedről nevezzenek el Rahón, hiszen Újszegeden ez már megtörtént – sőt azóta már nemcsak Rahóról, de Kőrösmezőről is neveztek el utcát a városban – nem is beszélve a testvérvárosok nevét viselő villamosokról. Ezek a gesztusok azonban eddig még nem nyertek viszonzást.

– Szeged nemcsak testvérvárosi kapcsolatra lehet büszke, hanem Rahó első díszpolgárára, a haláláig Deszken élő Stumpf Emilre is, aki élete végéig meghatározó élményeket szerzett a kárpátaljai

településen, és lelkesen küzdött azért, hogy fennmaradjon a kapcsolat. . .

– Valóban, igazi szenvedéllyel viseltetett Rahó iránt. Sokat jártam ki hozzá Deszkre, a kertjében még egy kis Kárpát-alját is kialakított. 2010-ben jelent meg kötete *Életem, Rahó* címmel. Emil bácsi még kilencven felett is igazi mozgatórugója volt annak, hogy Rahó és Deszk között fennmaradt a jó kapcsolat. A temesvári születésű Stumpf 1941-ben katonaként szolgált Kárpátalján, a III. Határvadász Zászlóaljban, ekkor szeretett bele a „Hucul Párizsba” is nevezett településbe, Rahóba. Élete során több mint 50 alkalommal visszatért törzshelyére. Kopfját állítottatott elhunyt

A felújítók csapata, az első sorban jobbról a második dr. Tóth Imre.
Fotó: Baumann József

katonatársai emlékére, s azt is sikerült elérnie 2001-ben, hogy megkövessék a testvérvárosi kapcsolat Deszk és Rahó között. Amikor 97 esztendősen korábban elhunyt, hamvait szeretett városában szórták szét.

– Több neves ember valódi születési helyét felkutatták, így például Balogh János ökológusról is kiderült, hogy a Nagybocksó melletti kis településen, Tiszalonkán látta meg a napvilágot, akárcsak Romzsa Tódor püspök. Ifj. Roller Kálmán története – aki, mint megtudták Borsodnádason született – talán még érdekesebb.

– Ifj. Roller Kálmán igen kalandos életutat tudhatott maga mögött. Borsodnádason született, majd Ózdra került, onnan Gödöllőre, majd katonaként a Kárpátokba vezényelték. Ezután Sopronba menekült, ahol megismerte a feleségét, s a szakmájában, erdészként szeretett volna elhelyezkedni, eredménytelenül. A háború éveit alatt számos településen próbálta megvetni a lábát, többféle foglalkozásban kipróbálta magát, szeretett szakmájához azonban csak 1949-ben tudott visszatérni, amikor az újonnan megalakult Erdészeti Tudományos Intézet élére került a fővárosban. Két évvel később már a soproni Erdőmérnöki Kar Erdőtelepítési és Fásítási Tanszékének vezetője lett. Az 1956-os forradalom után Kanadába emigrált. A vancouveri egyetemen közösen szervezték meg az erdőmérnök képzést. Kitelepülése miatt itthon hazaárulónak, a magyar diákok kicsábítójának titulálták, 1967-ben még levélben közölték is

vele, hogy minden tudományos címétől megfosztják. Eközben a Kanadába kimenekített tanítványai azon voltak, hogy díszdoktori címet harcoljanak ki szeretett tanáruk számára, amit sosem kapott meg. Sopron városa azonban minden kálvária ellenére díszpolgári címet adományozott Rollernak. Négy fia született, s 16 unokája. Az egyesület egy vízrajzi kutatómunkán vett részt, ez alatt lett bizonyos számunkra, hogy Roller Borsodnádason született. Egy szülőhelyéhez közeli kis tisztáson, egy forrásnál alakítottunk ki számára egy emlékhelyet, emléktáblával ellátva, amelyet 2017 májusában avattunk fel ünnepélyes keretek között. 2018 szeptemberében pedig egy emléktúrát is megszerveztünk, hazahívtuk a három, még élő Roller fiút, látogassák meg apjuk szülőhelyét, Borsodnádason, bizonyosodjanak meg róla, hogyan őrzik apjuk emlékét. Még nem zártam le magamban Roller történetét. Most azon vagyok, hogy Sopronban is sikerüljön egy emléktáblát elhelyeztetni a házban, amelyben egykor lakott.

– A gyalogos természetjárás mellett a kerékpáros túrázás népszerűsítését is fontos feladatuknak tartják. Milyen biciklis túrák kötődnek az egyesület nevéhez?

– Szeged-Szabadka testvérvárosi kapcsolatára alapozva 2010-ben megvalósult egy kerékpáros túra, amely környezetbarát módon oldotta meg a két település közötti nehézkes közlekedést – mind a vasúti, mind az autóbusszos közlekedés kivetnivalót hagyott maga után. A túra egy 72 km-es távot jelölt ki, amelyet három napra osztottunk el. A szervezést a Szabadkai Múzeum igazgatója, Hulló István, valamint a kanizsai partnerünk, a Leső Természetjáró Egyesület vezetője, Berec Sándor segítette. A Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával egy kiadványt is készítettünk, amelyben leírtuk a túra minden részletét, az útvonalat, a tervezett pihenőhelyeket, a fontos tudnivalókat magyar és szerb nyelven, térképmelléklettel kiegészítve, Péter M. László pedagógus tagunk pedig egy kisfilmet készített az útvonalról. Még azt is megszerveztük, hogy Martonosnál motorcsónakkal szállítsák át a kerékpárokat. A programot nagy érdeklődés övezte. Már nagyon régen tervben van a „Hármashatár” elnevezésű kerékpártúra mozgalom beindítása, amely bemutatná Románia, Szerbia és Magyarország határ menti látványosságait. Reméljük, hogy meg is valósulhat valamikor.

– Kíváncok további élményeket, sok erőt a terveik megvalósításához és még sok-sok felfedezést a természetben! Köszönöm a beszélgetést!

Hegedűs Réka

Sikerfilmek Beregszászból és ami mögöttük van...

Bunda Szabolcs és felesége, Rita egyedülállót alkotnak már évek óta Kárpátalján: filmet csinálnak. Eddig négy filmjüket mutatták be, az ötödiken dolgoznak. A házaspárral a kezdetekről, a jelenről és a jövőbeni terveikről beszélgettünk.

– Soha nem gondoltam, hogy egyszer filmet fogok rendezni, amúgy sem vagyok nagy filmnéző, viszont a szervezés már gyerekkorom óta közel állt hozzám – kezdte a beszélgetést Rita. – Ha kaptam egy anyagot, amiből egy kerek egészet kellett csinálni, az nekem mindig szimpatikus volt, emellett utazásokat is szívesen szerveztem, persze ezektől sokkal távolabb állt a filmrendezés.

– Mégis filmrendezés lett belőle... Mikor született meg az első film, és milyen ötlet alapján?

– Igen, valóban. Az első filmünk, *A hűség ára* című, a Gulágra elhurcolt emberekről szól. 2016 elején pályázatban hirdették, hogy ilyen témájú filmeket támogatnának, így hozzánk fordultunk a filmkészítéshez. Szabolcs már korábban is barátkozott a kamerával, ő mondta, hogy vállalná az operatőri feladatokat, de rendezzem meg, hiszen jól megy az nekem. Elkezdtem olvasgatni, kutatni,

lesz, inkább hobbinak tekintettük. De amikor a bemutató után számos pozitív visszajelzésünk volt, egyfajta bátorítást kaptunk, és a következő felkérésre igent mondtunk.

– A második filmek tehát felkérésre készült. Melyik volt ez?

– A nagyhírű beregszászi Linner doktorról kellett filmet készítenünk, s ekkor kezdtem elhinni, hogy talán megy nekem a rendezés, és a továbbiakban is érdemes lenne ezzel foglalkozni.

Am ez a film már sokkal nehezebb és összetettebb volt, mint az előző, hiszen ebben a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművészeivel kellett együtt dolgoznunk. A szereposztás is rám várt, de a legfontosabb szereplő, a főszereplő nem volt meg, mert senki nincs még olyan idős a színtársulatban. Emlékszem arra a napra, amikor elindultunk megkeresni Linner doktor hasonmását. Szabolcs végig morgott, nem remélte, hogy egy amatőr főszerepet tud majd alakítani. De megértte a sok vesződést, mert Kacsur András, a színház igazgatója a nagyszőlősi Pista bácsit ajánlotta, aki megszólalásig hasonlít a doktorra. Felkerestük Fábíán Istvánt, aki elsőre azt hitte, hogy a Kandi kamera „szereplője”, de hamar megmagyaráztuk, hogy miről is van szó. Őszintén megmondom, amikor jött végig az udvaron, hogy kaput

nyisson nekünk, majdnem elájultunk, úgy hasonlított a mi főszereplőnkre. Viszont ott volt a félelem, hogy a vízvezeték-szerelő hogy változik színésszé, de Pityu bácsi nagyon komolyan vette a felkérést. Vittük magunkkal a kinyomtatott szöveget, s az tetszett benne a legjobban, hogy nem mosolyogta el magát zavarában, első perctől komolyan vette a rá szabott szerepet.

– Te, Szabolcs, mint operatőr, milyen szemszögből látod a filmezést?

– Mára nagyon elérhetővé váltak azok a technikai lehetőségek, amelyek korábban magas árak miatt csak a hivatásos filmeseknek voltak a tulajdonában. Ide sorolhatók a kamerák, a fény- és hangtechnika, ami azt jelenti, hogy aki csak amatőrként érdeklődik, az is megvásárolhatja a belépő szintű változatait. Ezért egyre többen és szélesebb körben tudják üzni a filmipart, vagyis a hobbifilmesek elszaporodtak. Elmosódtak a határok profi és amatőr filmesek, alkotások között. Előfordul, hogy olyan filmalkotás is bekerül például az Oscar-jelöltek közé, amelyet nagy gyakorlattal nem rendelkező alkotók készítettek kis költségvetésből. Egyszer egy filmfesztiválon Lovass Tibor tévés szakember nyilatkozta, hogy mára már szinte nincs különbség a profi és az amatőr filmes között, mert a modern technológiával ugyanazt tudja produkálni mindkettő. Most már egy filmfesztiválra is egyaránt beadhatja profi és amatőr az általa készített filmet. Mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy a tavaly szeptemberi filmfesztiválon a mi alkotásunk is bekerült a legjobb

olyan embereket kerestem fel, akik tudnak nekem erről mesélni. Szabolcsnak maradt a technikai rész, esténként vágunk, így született meg az első filmünk, amely egy teljes évig készült. Annak ellenére, hogy nagyon élveztük a forgatást, nem gondoltam, hogy ennek folytatása

igazgatója a nagyszőlősi Pista bácsit ajánlotta, aki megszólalásig hasonlít a doktorra. Felkerestük Fábíán Istvánt, aki elsőre azt hitte, hogy a Kandi kamera „szereplője”, de hamar megmagyaráztuk, hogy miről is van szó. Őszintén megmondom, amikor jött végig az udvaron, hogy kaput

nyolc nagy játékfilm közé, a *Valami Amerika* mellett. Ez ösztönzően hat rám is, lelkesít, hogy a szakmai fejlődéssembe energiát fektessek.

– Évekkel ezelőtt te is hobbiként kezdted. Hogy érzed, mára már kinőttes magad?

– Nincs operatőri végzettségem, nem vagyok tagja ilyen jellegű társaságnak sem, mégis úgy hiszem, hogy sokat tanultam már, és jócskán szereztem gyakorlatot ezen a téren. Persze sokat lehetne még tanulni, fejlődni. Az is sokat jelent, hogy egy éve a TV21-nél is dolgozom, bár a tévés operatőrkedésnek némileg más a jellege, de kétségtelen, hogy segít a fejlődésben.

– A harmadik filmeteket, az *Este hívlak* címűt egy éve mutatták be. Ebben szintén beregszászi színészek és néhányuk gyermekei játszanak. A téma nem meglepő, a film a mindennapok problémáit dolgozza fel...

– Igen, fél évig írtam a forgatókönyvet, aztán előkészítettük a forgatást, ez további hónapokat vett igénybe, összességében ez is egy év alatt készült el teljesen, de ez egy film születésében rövid időszaknak számít. El lehet azt nyújtani, csiszolgatni akár öt évig is, mert mind a mai napig, akárhányszor megnézem, látok rajta javítanivalót.

– Színész barátaim szokták mondani, hogy nekik a színpad a kedvesebb, nem a filmvászon. Ti tapasztaltátok ezt, Rita?

– Igen, egy idő után valóban unalmas, sőt, bosszantó lehet, hogy „csapó egy, csapó kettő... csapó tizenöt”. És minél többször kell ugyanazt eljátszani, annál mesterkélebb, végül a színész nem tudja átélni a pillanatot, ami benne van a történetben. Egy kívülről látó filmforgatáson egy káoszt lát szerintem, de sokszor valóban az is, és én is úgy gondolom, hogy a színésznek nem nagy élvezet a filmforgatás. De az eredmény végül mindig jó, az már mindenkinek tetszik.

– Ezt kiegészíteném azzal, hogy én más területen ugyan, de színészekkel dolgozom, különböző magazinműsorokban. És ők is elmondják, azért szeretik jobban a színházat, mert a darabnak van eleje, közepe és vége, amibe bele tudnak helyezkedni, és könnyen eljátszák. A film viszont darabos: van, hogy csak egy percet, vagy csak egy fél percet kell eljátszani, s ez idő alatt nem tud épp arra a pillanatra ráhangolódni, amire szükség. Forgatáskor gyakran előfordul, hogy időt kérnek, bemennek a szobába, és rákészennek a jelenetre, például abba kell beleélnie magát egy színésznőnek, hogy elveszett a kislánya. Ezt nem lehet úgy kivitelezni, hogy csapó egy, indul – tette hozzá Szabolcs.

– Házaspárként nyilván összeszokottak vagytok, működik-e a rendező-operatőr összehangolódás?

– Éppen valamelyik nap mondta Szabolcs, amikor a legújabb dokumentumfilmet vágtuk, hogy a végeredmény olyan jó... Ugyanis ő beleteszi a technikai meglátásait, én meg a rendezőit, és valóban az a lényeg, hogy a végeredmény jó legyen. Ezek után azt mondhatom, hogy össze vagyunk csiszolódva, mert valami közöset alkottunk. Persze a folyamatban nem mindig nagy az összhang, vannak viták, néha nem tudjuk, ki mennyire szólhat bele a másik munkájába. Például nekem van egy elképzelésem, ő viszont azt tudja, hogy az eszközeivel hogyan fogja azt megjeleníteni. A lényeg az, hogy

az operatőr kisegíti a rendezőt, a rendező pedig az operatőrt.

– Külön tudjátok választani a munkát az otthoni élettől?

– Volt már rá példa, hogy a lányaink ránk szóltak, hogy most már ne beszéljünk többet a filmről. A válasz tehát nem, pláne ha közeledik egy forgatás, csak arra összpontosítunk. Anyaként sokszor nehéz ez, mert a lányok még kicsik, Veronika 13, Teodóra 11, Petra 6 éves, és aktív résztvevői a hétköznapijainknak. Igyekszünk minden pillanatot úgy felhasználni, hogy a sok teendő mellett elég idő jusson rájuk is.

– Visszatérve a filmezéshez... Nemrégiben mutatták be negyedik filmeteket, az *Ismeretlen Kárpátalja* címűt.

– Ez egy ismeretterjesztő film, amely Kárpátalját a szokásostól eltérően mutatja be. Nem kirakatfilm, ami turisztikai szempontból látványos. Igaz, megmutatja

Kárpátalja szépségeit, de egyúttal a fájdalmait és nehézségeit is. Például felvettük, ahogy ég az avar, az ilosvai járási árvizet, a kisszelmenci kettévágott falut. Az volt a lényeg, hogy ne a nagyobb nevezetességeket mutassuk be, hanem azokat a helyeket, amelyek nem annyira ismertek, szerintünk ezért különleges a film. Bemutatjuk Bátyút, Kuklyát, Szlatinát, a beregújfalui cigánytábornok, a zárandokhelyé vált Dzsublikot, a csodák helyét. Szerintem azoknak a legérdekesebb ez a film, akik ezeken a településeken laknak. De érdekes lehet akár egy turistának is, aki eddig csak a Vereckei-hágón és a munkácsi várban járt.

– Közben pedig már az ötödik filmeteken dolgoztok...

– A Nemzetpolitikai Államtitkárság a tavalyi évet a külföldi gyermekek évének hirdette meg. Úgy gondoltam, erről is lehetne filmet csinálni, mivel nekünk is három gyermekünk van, ez a téma engem mindig is foglalkoztatott. A film a mai gyermekek túlterheléséről szól, az iskola mellett ott a rengeteg különóra, amitől a gyerek a végén teljesen kivan. A rövid játékfilmben egy kislány a főszereplő, azt láthatjuk majd, ő hogyan él ebben a helyzetben. Májusig szeretnénk elkészíteni a filmet, reméljük, sikerül összehozni.

– Nagyon jó, hasznos és érdekes beszélgetés volt ez, már csak egy gondolat foglalkoztat. Szerintetek mi lehet az oka, hogy Kárpátalján egyedül ti foglalkoztok filmkészítéssel?

– Két évvel ezelőtt létrehoztuk a Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítványt azzal a céllal, hogy népszerűsítsük a filmkészítést, ne csak mi legyünk azok, akik ezzel foglalkoznak. Ez ugyanis egy nagyon jó dolog, úgy hisszük, különösen a fiatalokat érdekelheti. Am hiába ilyen klassz ez, nem tudjuk, mi lehet az oka, de nem érdekli a fiatalokat, nem sikerül őket megmozgatni. A gyerekek körében meghirdettünk egy kisfilm-pályázatot, jó és szép eredményeket ígértünk, de ennek ellenére kevés kisfilm érkezett. Én legalább tíz filmet vártam, hiszen a gyerekek akár mobiltelefonnal is készíthetnének jó kis videofelvételeket. Egy alkotót elvittünk az etyeki filmparkba, egy másik résztvevő pedig mobiltelefonos video stabilizátort kapott. Az érem másik oldala pedig, hogy statisztának túljelentkezés van, tehát szerepelni akarnak az emberek, de filmet csinálni már nem. Az is ok lehet, hogy ez egy szakmai támogatást igénylő dolog, ezért sokan ettől is félnek. De mi abban reménykedünk, hogy egyszer csak mások is fellelkesednek, és belevágnak abba, amibe mi.

H. Cs.

Weinrauch Katalin

Úton a nemlétbe

A férfi akkor már hatodik napja feküdt az ágyán néma mozdulatlansággal. Ha szóltak hozzá, szeme kissé megrándult, jelezve, hogy hallja, amit mondanak, de nem válaszolt. Néha megnedvesítették kicserepesedett ajkát, mert a vizet már nem tudta lenyelni, kifolyt a szája sarkán. Nem nyögött, nem panaszkodott, a körülötte lévő nem tudták, mit érez, vannak-e és mennyire erősek a fájdalmai. A nővérke mindennap pontosan érkezett, kicserélte alatta a lepedőt, kérdezett tőle ezt-azt, amire a betegől ő sem kapott választ. Nem erőltette a beszédet, megsimogatta a férfi homlokát, ügyesen beszúrta a morfiumot, aztán köszönt és távozott.

Két héttel ezelőtt tudták meg, hogy nincs segítség, az egykor szép szál, jó kiállású férfi a felére fogyott, lassan összeaszott. Az orvosok már akkor lemondtak róla, amikor a kórházból hazaküldték, ám a tudat, hogy hazakerül, akkor még reménnyel töltötte el a beteget. Mindennap a gyógyulás hitével leste az ápolónő jöttét. Eleinte, ha meglátta, arcára kiült a remény mosolya, s alig hallhatóan, erőlködve suttogetta: az injekció, amit mostanában kap, segít, sokkal jobban érzi magát tőle, érezhetően gyógyul. A nővér megveregette a férfi csontos kezét, és szúrta neki egy eddiginél jóval erősebb hatású morfiumot. Akkoriban még váltott néhány szót az éjjel-nappal mellette lévő gyermekeivel, feleségével, szemével követte mozdulataikat, ám ahogy teltek a napok, úgy vált egyre némábbá, közönyösebbé az őt körülvevő világgal szemben.

A hosszan tartó betegápolásba és kialvatlanságba belefáradt, szelíd szavú, soha nem panaszkodó felesége többnyire ott kuporgott az ágya mellett egy kényelmetlen széken, lesve férje minden rezdülését, s kezét összekulcsolva némán beszélgetett Istennel. Rimánkodva esedezett az Úrhoz, könyörölgött meg az ő nehéz betegségben szenvedő férjén, segítsen neki a földi életből való távozásában. Bocsássa meg bűneit, ne hagyja, hogy hit nélkül álljon oda az Atya elé, úgy, ahogy egész életében élt, segítsen rajta, hogy ne bűnei súlyát cipelve kelljen meghalnia.

... Hallgass meg, Jézusom, látod, én most is érte, az ő érdekében könyörgöm, pedig Te, csakis Te vagy a tudója, milyen életem volt vele, mennyi mindent kellett eltűnnöm mellette. Uram, hányszor könyörögtem hozzád, hogy adj nekem türelmet és erőt a mindennapokhoz, neki pedig segíts, hogy megváltozzon. De ő

nem tudott megváltozni, vagy nem is akart. Bár néhanapján úgy tűnt, mintha próbálkozna, de az is lehet, hogy csak én akartam így látni, hiszen utána is ugyanúgy folytatódott minden, mint addig... Nem volt hozzám hűséges, pedig tudta, ezzel mennyire megaláz, milyen fájdalmat okoz nekem.

– Isten előtt megfogadtad, hogy hű maradsz hozzám, ahogyan én is tehozzád, ez számodra semmit nem jelent? – próbálkoztam jobb belátásra bírni, főleg olyankor, amikor ismerősökkel találkoztam, akik sajnálkozva összesúgtak a hátam mögött. Ám ő válaszul kinevetett, kigúnyolt: még hogy Isten előtt, az csupán egy rítus, eleget tettem vele a szokásnak és kész! Én meg csak tovább kérleltem, de mennyi-szer, Jézusom, szépen és veszekedve, ám hiába. Volt, amikor látva szenvedésemet, a gyermekeink is azt mondták: anyuka, ezt még meddig tűröd el?! Főleg azokon az iszonyú estéken, amikor részegen kerültél haza valamelyik szeretődtől, s úgy kezdted a szokásos mocskolódásokat: egy szót se, ki ne nyisd a szád, meg ne merj szólalni! Miközben te nem türtőztetted magadat... Szánni való senkinek neveztl, olyanak, aki semmire se vitte az életben, s mondtad mindezt becsmérő, bántó gorombasággal. És nekem szó nélkül hallgatnom kellett, torkomat fojtogató undorral, mert a belőled áradó ital szagát minden alkalommal valamilyen más-más illatú női parfüm tette még elviselhetetlenebbé. De ott volt a két gyermek, akiknek te vagy az apjuk, akit ők mindenek ellenére is szerettek! Bánat és könny kísérté mellett az életemet, kevés figyelmet, kedvességet vagy boldogságot tartogattak számomra az egymást követő, gyorsan múló évek. Amikor Istent hívtam segítségül, te kineveltél a vallásosságomért, élvezted, hogy ezzel is bántasz, fájdalmat okozhatsz. Mégis hitben neveltem fel a gyermekeinket! Engem erre tanítottak a szüleim, ezért is nem hagytalek el! Nem szakítottam veled akkor sem, amikor úgy éreztem, vége, nem bírom tovább. Ám, Jézusom, Te ott álltál mellettem, téled mindig kaptam vigaszt, örömet pedig a gyermekeimben találtam!

Az asszony mélyet sóhajtott, aztán kezét csendesen az ember kezére tette, s magába fordulva gondolta: bár férjnek nem igazán voltál jó, de apának, embernek igen. Én egykor, régen talán ezt láthattam meg benned, ezért választottalak téged... Ezt még el kellett mondanom most, ami-

kor a halál kapujában állsz... Uram, az utolsó útjára indulva tégy vele csodát, nyújtsd ki feléje a kezedet, engedd, hogy rád találjon! Vedd le róla a bűnök súlyát, add, hogy megbánja vétkeit, és bocsásd meg neki a sok nekem okozott fájdalmat, amit az eltelt évek alatt el kellett viselnem... Talán, ha előlről kezdhettém vele az életet, én is másképpen szeretném. Sosem tudhatom meg... De most megbocsátok. Uram, kérlek, segíts rajta!

A nő megtörölte a szemét és nagyot sóhajtott: ugyan, hogyan bánhatna ő meg bármit is. Még itt van, de napok óta némán, lehunytt szemmel, lassan távolodva a földi élettől... Útban a nemlét felé. Az asszony a beteghez hajolt, de ijedten visszahőkölt, ahogy magán érezte férje éles, figyelő tekintetét. A férfi, az asszony kezét keresve, halkan, de érthető hangon megszólalt: fáradt vagy, látom, kemény a szék, amin ülsz, mindig puha hintaszékre vágytál... nem vettem meg neked. Az asszony közel hajolt hozzá, s mindent megbocsátva, mindent feledve suttogetta: megpuszítom a homlokodat... Az ember ajkához húzta a felesége kezét: én meg a te kezedet, százszor... Hol vannak a gyerekek, hívd ide őket. Lehunyta a szemét és elhallgatott, talán erőt gyűjtött. Akkor szólalt meg újra, amikor már mind a hárman mellette álltak: térdeljetek le és imádkozzatok értem... velem...

Szóltalanul letérdepeltek és keresztet vetve együtt mondták a Miatyánkot, az Üdvözlégyet, a Hísekegyet. A férfi minden erejét összeszedve, a kezét összekulcsolva mondta utánuk az imák szavait. Az ámen helyett köszönömöt mondott. A fiú az apjához fordulva kérdezte: apuka, mit szólnál hozzá, ha elhívnánk a papot?

– Jöjjön – bólintott a beteg –, de most, máris! Amelőtte még mondani akarok valamit, csak neked, fiam!

Az asszony és a lánya hitetlenkedő arccal távoztak a szobából, intézkedniük kellett, hogy jöjjön a pap, azonnal.

Istenem, köszönöm a Te nagy kegyelmedet és irgalmadat – suttogetta maga elé az asszony könnyes szemmel.

– Hová mégy? – ezt már a szaporán kabátjába bújó fiától kérdezte. – Ne menj el sehová, mindjárt itt a pap, bár nem az jön, akit...

– El kell mennem, de sietek vissza.

Alig telt bele fél óra, és megjött az atya. Igaz, nem a római katolikus plébános, hanem a görögkatolikus pap, csak ő tudott azonnal eleget tenni a haldokló kérésének. Ezt akarta tudatni az asszony a fiával, aki viharebesen elrohant valahová. A férje csukott szemmel, mozdulatlanul feküdt, amikor a tisztelendő hozzá lépett. Az atya hozzáfogott a szertartás elvégzéséhez, az utolsó kenet feladásához. Az asszony az ablakon át megnyugodva

látta, hogy közben a fia is megjött, már az udvaron van. Ő meg a lánya összekulcsolt kézzel álltak a beteg mellett, aki váratlanul kinyitotta a szemét, és a szakállas papot meglátva, megkérdezte: ki ez itt? Hát a tisztelendő atya, te kérted, hogy jöjjön. A rövid szertartás éppen befejeződött, és a beteg határozottan övéihez intézve a szavait közölte: ez nem az az ima, amit ti mondtatok, az volt az igazi, nekem az tetszett, nem ez. Az atya harag nélkül nézett a haldoklóra, aztán sietve távozott. Az ember nyugtalankodva leste az ajtót, a fiát várta, hogy jönne végre. Arcára halvány mosoly telepedett, mikor az belépett, egy csomagot cipelve. Az apja ágyánál megállt: itt van, meghoztam. A papírdobozból egy hintaszék került elő.

– Mindent úgy tettem, ahogy te mondtad, apa. A székben megtaláltam a pénzt, a kulcsot visszaraktam a helyére... Most már megnyugodhatsz.

Az apa nem szólt, csak a szemével intett a feleségének, hogy üljön bele. Az asszony fájdalomtól megviselt, könnyáztatta arcát régen látott, szívből jövő, boldog mosoly fénye ragyogta be, amíg a haldokló kérésének eleget téve beleült a szelíden ringó, rég áhított hintaszékbe. Az ember megbékélt arccal, kezét megemelve intett búcsút a családjának: én most... elmegyek... Az ajkán kigördülő alig-szavak, belesimulva a szobát betöltő fájó csendbe, sokáig ott visszhangoztak szerettei fülében, még akkor is, amikor már távozó lelke úton volt egy másik világba, a nemlétbe. A földet szépítő télvégi szűz havon nem hagyott látható nyomot, s a lassan közeledő húsvét majd úgy érkezik meg, hogy neki nem hoz feltámadást.

Sík Sándor

(1889–1963)

Áldott, aki előre néz

Agg szót beszélek, megtanuld:
Ha még oly szép is volt a múlt,
S az emlék édes, mint a méz,
Vissza ne nézz!

Ha még úgy el is kérgedett
Az eke szarván két kezéd,
Ki hátrafordul, rég tudod,
Az átkozott.

Áldott, aki előre néz.
Szellő szemedbe füttyörész,
Forró a föld, piros a menny:
Előre menj!

Míg a jövőnek birod
Szögezni márvány homlokod,

Nincs addig darvadozni mért,
Mi jön, ne kérdd.

Régi bölcsesség: ami vár,
Réges-régen megírva már
Szíved piros redőiben, –
De nem pihen.

A rejtelmes redők alatt
Izzik az Élő Gondolat,
Amely öröktől örökig
Munkálkodik.

Eredj és tárt szívvel fogadd,
Amit diktál a pillanat.

Cselekedd, ami rajtad áll.
Nincsen halál.

1956

Szöllősy Tibor

Az áras kisüsti

Késésben voltam, ezért nem hajtottam fel az országútra, hanem a surranónak nevezett, kertek alatt, erdőkön keresztül vezető másodrendű úton indultam, mert az kb. nyolc kilométer megtakarítást jelentett, és jól ismertem azt a vonalat.

Jó tempóban haladva szűk negyedóra alatt elértem a szomszédos M. falut, ahol szintén lehetett spórolni a kilométerekből, mert nem a kacsaringóból, az egész települést átszelő utcát választottam, hanem letértem egy rövidebb szakaszra, amikor megpillantottam az addig nem látott út menti táblát: Forgalmi rend változás! Egyirányúsított forgalom!

Mire „leesett a tantusz”, már megtettem néhány tíz métert a kötelező iránnyal szemben, de mivel nem volt forgalom, úgy döntöttem: nem fordulok vissza. Épp pontot tettem döntésem végére, amikor megpillantottam a kanyarból előbukkanó rendőrautót.

Reflexszerűen fékeztem, és ráfordultam az út menti árok egyik hídjára, ami mögött egy szép, méretes porta kapuja pihent.

– Hátha megúszom! – gondoltam, de tévedtem, mert a rendőr, kiszállva kocsijából, már lépésnyire volt tőlem, s

mire leengedtem az ablakot, köszöntve megszólított és kérte járgányom papírjait, amiket nem éppen sietősen végigmustrált.

– Na, már csak ez kellett! – villant át az agyamon. – Nem elég, hogy elkések, de még bírságot is kapok.

– Nem látta a figyelmeztető, a kötelező irányt mutató táblát?

– Az... az igazat megvallva csak az utolsó pillanatban vettem észre, de... de mivel ide igyekeztem – mutattam az előtűnk lévő házra – gondoltam, ez a néhány méter nem olyan nagy szabálysértés...

– Márpedig az, és pénzbírságot von maga után!

– Meg aztán nincs is forgalom, meg nagyon sietek... – próbálkoztam, de láthatóan eredménytelenül, mert már írta is a mikulászacskóra emlékeztetőt.

– És ha nem vagyok tolazkodó – nézett rám mosollyal a szájugában –, akkor megmondaná, miért jött, mit szeretne ebben a házban?

Kénytelen voltam folytatni a rögtönzött magyarázkodásomat, mert nem volt „vészkijárat”.

– Arról van szó, hogy házifőttés pálinkát szeretnék vásárolni a gazdától, mert valamivel olcsóbb, mint másnál, meg finomabb is.

(Nem volt titok: ezen a településen rengeteg gyümölcsöt termesztettek, és főzték belőlük a kerítésdöntőgetőt.)

– Honnan veszi, hogy itt van házipálinka-árusítás: se cégér, se hirdetés nincs se a házban, se a bejárati kapun.

– Ezt csak úgy hallomásból tudom, vagyis tudja mindenki, mert én is mástól hallottam.

– Érdekes, mert semmi jel sem utal arra, hogy itt kifőzde lenne, de ha mégis, úgy az érvényes rendelet értelmében 50 liter a kifőzhető mennyiség, amit nem szabad árusítani.

– Ahogy beszélnek... igaz, hogy nem törvényes az árusítás, de azért, pláne így ünnepek előtt, az illetékesek szemet hunynak, mert nem titok, ők is belekóstolhatnak – öntöttem zavaromban olajat a tűzre.

Ezen okfejtés hallatán átadta az autóm papírjait egy csekk kíséretében, majd némi felhanggal szólt:

– Olyanokat mondott, azaz felvilágosított, amit eddig nem tudtam! Indulhat, jó utat, legyen máskor körültekintőbb, figyelmesebb! Ne kopogtasson ebbe a házba soha pálinkavásárlási szándékkal, mert itt nem főznek kontyalávalót.

– Ezt meg honnan tudja? – hüledeztem.

– Onnan, hogy ez az én házam, itt lakom születésem óta.

**Szöllősy Tibor fenti kisnovellája
győzött a Kelet-Magyarország
szilveszteri pályázatán.**

Elvesztett Ungvár

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége a 2019. őszi lapszámában indította útjára Literáti Tetyana Ungvárt bemutató sorozatát. Örömmel értesültünk róla, hogy a kárpátaljai újságíró ukránul írt cikkei időközben Budapesten magyarul is napvilágot láttak könyv alakban. Olvasóink kérésére folytatjuk a cikksorozat közlését, de ajánljuk magát a könyvet is azoknak, akik mélyebben el szeretnék merülni szülőföldünk legnagyobb városának múltjában.

„Ungvár – egy ősi, rendkívül gazdag történelemmel rendelkező város. Történelmét a geopolitika alakította, de magát Ungvárt az itt élő lakosok hozták létre. A város minden utcája, minden háza külön történelem – néha szomorú, néha pedig örömteli. Itt éltek, dolgoztak, szerelembe estek, gyerekeket szültek, viszálykodtak, lövöldöztek, tanultak, betegeskedtek és meghaltak, hogy helyet adjanak a következő generációnak az élet nagy körforgásának megismétlésére, valamint egy újabb Ungvár történelmének megalkotására.

Ez a könyv bemutatja a 20. század eleji Ungvárt. Lapjain találkozhatunk közismert és kevésbé ismert ungvári házak hiteles történetével, egykori lakóinak életével és munkájával. Sétáljanak végig velünk utcáin,

és éljék át az ódon Ungvár hihetetlen romantikáját. Válganak vándorrrá, turistává, aki egy veretényes napon, az ungvári vasútállomáson leszállva a vonatról rácsodálkozik erre az ismeretlen kisvárosra. „Mi érdekes van itt? Hogyan élnek lakói?” – teszi fel a kérdést a vándor. Mi pedig a vasútállomástól az ódon utcák köveit koptatva végigvezetjük Önt Ungváron, azon a városban, amely csupán a 20. században öt különböző állam fennhatósága alá tartozott, feltárjuk épületeinek és polgárainak érdekfeszítő történeteit.”

Literáti Tetyana írásainak gyűjteményét Makusina Rehá Viktória fordításában *Múltidéző séta Ungváron* címmel a budapesti Romanika Kiadó Kárpátaljai Spektrum sorozatában Kovács Sándor rendezte sajtó alá. A keménytáblás, B5-ös méretű kiadványt 296 színes oldalon az írókat illusztráló archív képek, mai fotók, és térképmelléletek teszik még hangulatosabbá.

A Samudovszki- és a Bárdos-házak, amelyek helyén a megyei színház épült

A Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Dramai Színház körüli terület beépítése napjainkban ismét aktuálissá vált. A Tolsztoj utca felőli részt, ahol a lepusztult szökőkút is található, az egykori városvezetés 2009-ben magántulajdonba adta. A három földterületet két tulajdonos szerezte meg titkos árverésen, akik a 37 árny területen egy háromszintes ház építését tervezik mélygarázzsal, valamint egy egyszintes épületet parkolóval. Az egyik tulajdonos már több mint 30 bírósági tárgyaláson van túl, és mintegy 600 ezer hrivnyát költött az ügyre. A napokban pedig nyilvánosságra került, hogy egy hétszintes épületet emelnének a színház mellett, a Kijevi parton.

De most egy sokkal régebbi történetről lesz szó, arról, hogy mit veszített a város,

amikor a színház építése miatt egy kisebb lakónegyed bontottak le. Akkor mintegy 20 ungvári lakóház került lebontásra, és a tulajdonosok, sajnos, nem tudtak ez ellen tiltakozni, így kénytelenek voltak némán szemlélni, hogyan teszik tönkre mindazt, amit szüleik és nagyszüleik építettek.

A történetet egy ungvári nő mesélte el nekünk, aki a mai Kijevi parton született, és a családjuk birtokában három olyan ház volt, amelyet ebben a negyedben lebontottak. Gábor-Haraszimovics Márta jól emlékszik a folyópartra, sokat hallott róla édesanyjától, nagynénjétől, nagybátyjától és nagyapjától. Ők mesélték, hogy ez a hely egykoron gyéren lakott volt, mert a folyó időről időre elöntötte a partot. Néhány bolgár családnak volt ott kertje. Később, az Ung folyó mederszabályozásának első

kísérletei után kezdtek ott házakat építeni. Óvatságból viszonylag távol építették a parttól, hogy nagyobb árvíz esetén ne öntse el a víz az udvart. Az utca, vagy ahogy akkoriban nevezték, a Varga sor első lakója Samudovszki György varga volt, aki borkészítéssel foglalkozott. A háza mögötti kertjében még sok évvel később is

egy hatalmas betonmedence volt, amit a mester egykoron a bőrök áztatására használt. Lehetséges, hogy a termékeit itt, az utcában, a háza előtt értékesítette. Hiszen ismeretes, hogy a XIX. század derekán a Varga sor olyan hely volt, ahol a bõrművesek és a saját szarvasmarhával rendelkező gazdák árultak.

György viszonylag fiatalon halt meg, négy gyereket hagyva megözvegyült feleségére. Valamennyien egy kis házban laktak a folyóparton, két házzal odébb pedig a rokonaik, a Bárdos család.

A csehszlovák hatalom megváltoztatta, vagyis cseh nyelvre fordította az utca nevét, így lett Koželuzská (csehül – cserzőműhely). A XX. század '30-as éveiben azon a részen kőfalat húztak az Ung-parton, hogy megvédjék a területet az árvizektől. Akkoriban kezdtek el az ott élők új házakat építeni a régi, kis házaik elé, s így módon az egész utcator előrehúzódott, kicsit közelebb került a folyóhoz.

1933-ban a Koželuzská utca 19. szám alatt egy szép családi házat épített Samudovszkiék rokona, Bárdos Lajos, akit értelmiségiként tisztelt övezett, s aki a '30-as évek elején iskolaigazgatóként dolgozott Bátyúban. A kis szülői ház előtt Lajos egy érdekes kétszintes épületet húzott fel, amelynek a második szintjén egy hatalmas hall volt üvegtetővel.

A szoba is olyan világos és tágas volt, hogy a ház lakói azonnal megszerették, és Bárdosék vendégei sem győzték eleget dicsérni. Sajnos, a családnál megmaradt tervrajzokon nincs feltüntetve a tervező neve, de a családi archívumban található egy szerződés, amely német nyelven íródott, eszerint Rozgon Artúr ungvári építő és építész vállalta, hogy felépíti a házat a Koželužská utca 19. szám alatt.

A fiatalon elhunyt Samudovszki György fia, Ferenc szintén a '30-as években látott hozzá saját háza építéséhez. Ferenc fiatal korától szabónak tanult, és miután hazatért az első világháborúból, férfiruhát és speciális papi öltözetet készítő műhelyt nyitott. Ferenc a szomszédságában élő cipész lányát vette feleségül, aki a régi házuktól feljebb, a párhuzamos Bozos utcában élt és dolgozott. Czurkó Erzsébet férjénél 10 évvel fiatalabb volt, gyorsan megtanult tőle varrni, és aztán időről időre női ruhákat varrt.

Kezdetben Ferencék szülői házában laktak, majd 1935-ben saját házat építettek: tágasat, három szobával, hatalmas verandával és mosdóval. Ott élt a fiatal Samudovszki család bőségben és egyetértésben a gyerekekkel: lányuk, Gabriella 1930-ban született, Mária 1934-ben, fiuk, György pedig 1941-ben. Ferencnek, vagy ahogy akkoriban, a csehszlovák időkben hívták, Samudovszki Frantiseknek az egykori Rákóczi utca 11. szám alatt (a mostani Volosin utca) volt műhelye. Amikor esténként hazafelé tartott, mindig betért a cukrászdába, és édességet vagy akkoriban furcsaságnak számító egzotikus gyümölcsöket, narancsot vagy banánt vett gyermekeinek, akiket imádot.

Azokban az időkben a mesterek a tehetősebb középosztályhoz tartoztak, bizonyos státusszal rendelkeztek, részt vettek a társadalmi életben és gyakran jótékonykodtak. Samudovszki Ferenc szabó nagyon szerette a labdarúgást, ezért az ő társadalmi tevékenysége a sport fejlesztésére irányult Ungváron. Sok éven át támogatta az Ungvári Atlétikai Klubot (UAC), a klub focisapatának és birkózóinak szurkolt. Ferencet néhány évre beválasztották az UAC elnökségébe.

Samudovszkiék barátkoztak Ciporszki Aurél ungvári cukrász családjával, Pap Mária helyi színésznővel és férjével, Jánossal, valamint Svingula Ilonkával és testvérével, Kuruc Emmával. Ez a társaság együtt járt piknikezni vagy moziba, ünnepek alkalmával összegyűltek, vagy csak egyszerűen vidáman töltötték együtt a szabadidejüket.

Samudovszki Ferencet a második világháború éveiben behívták a magyar hadseregbe. Bevonulása előtt, mintha érezte volna, bezárta a műhelyét, és hazavitte a berendezést. Egy évig volt távol, még levelet is alig kapott tőle a család. Amikor a férfi hazatért, Ungváron már szovjet hatalom volt. Az új rendszer nem engedélyezte Ferencnek, hogy újra megnyissa a szabászatát, ezért otthon kezdett el férfitöltönyöket varr-

ni. Többször meglátogatták, mondván, nem dolgozhat így, még a berendezés egy részét is elvették tőle. De Ferenc mégis varrt, igaz, szinte titokban folytatta mesterségét.

Az új politikai realitásokat és életvitelt Ferenc rokona, Bárdos Lajos is képtelen volt elfogadni. 1951-ben feleségével elhagyta Ungvárt, és Debrecenbe költözött

gyermekeihez. Az üvegtető, modern házat egyelőre nem adta el, hanem rokonaira, lányára és Samudovszki Ferenc vejére bízta. Abban az időben Ferenc legidősebb lánya, Gabriella már férjhez ment Haraszimovics Józsefhez, így a fiatal pár átköltözött Bárdosék házába. De a család csak részben tudta megőrizni az épületet, mert az udvarban álló régi házat a hatalom elvette, mondván, az nem volt Lajosra írva, hanem az elhunyt szülei nevére volt. Ráadásul a család bérbe adta, ez pedig már tilos, „nem munkából származó bevételnek” számított.

Épp a Molotov parton lévő Bárdos-házban élt szüleivel Gábor-Haraszimovics Márta, aki ezt a történetet elmesélte. Gyermekkoruk utcajára mind a mai napig képtelen könnyek nélkül visszaemlékezni: túl közel állt a szívéhez ott minden egyes ház és az utca valamennyi zuga. Márta néni jól emlékszik az összes épületre és azok valamennyi lakójára. Elmesélte, hogy a mai utcácskát, amely a Tolsztoj utcát a Kijevi parttal összeköti az egykori Kőjál (Közegészségügyi és Járványügyi Állomás – a szerk.) oldalán, régóta Szoroskának nevezték (s bár hallottunk olyan verziót, hogy a neve onnan ered, hogy gyakran használták vécéként, Márta néni azt mondta, ez nem igaz. Neve a magyar „szoros”, vagyis szűk, keskeny szóból eredt). Napjainkban ez egy széles utca, de korábban valóban szűk, sötét átjáró volt. A Szoroska sarkán egy kétszintes többlakásos ház állt, amelyet a helyiek a falak színe miatt Sárga háznak neveztek. Tovább az utcában viszonylag egyszerű egyszintes házak sorakoztak, amelyek közül kitűnt a modern Bárdos-ház, majd két házzal odébb Samudovszkiék háza állt szép erkéllyel. Érdekes, hogy a csehszlovák

érában Bárdosék háza a 19. szám alatt állt, míg a szovjet időkben már 8. számú lett. A Samudovszki-ház a 11. szám alatt volt.

Igy volt a '70-es évek elejéig. A városi tanács akkor döntött úgy, hogy a Molotov part és a Tolsztoj utca közötti területen építik fel az új színházat. A Tolsztoj utcától kezdtek el a házak bontását, a lakókat addigra új lakásokba költöztették. Márta néni felidézte, hogy néhány évig tartott az építkezés a házaik mögött a folyóparton: a régi házakat lebontották, a gyümölcsösöket kivágták, a munkagépek hatalmas gödröt ástak az alapnak, majd elkezdődött a színház építése. Az Ung-parton élők közül mindenki tudta és értette, hogy hamarosan az ő portájukra is hasonló sors vár, de az utolsó pillanatig nem költöztek el. Amikor az építkezés elérte a házuikat, és Samudovszki Ferenc gyümölcsöskertjében egymás után vágta ki a gyümölcsfákat és a hatalmas diófákat, az öreg Ferenc a szívéhez kapott, mintha ki akarta volna tépni a fájdalmat. 1974-ben halt meg, így szerencsére nem látta, hogyan dőzerolják le a gyerekei és unokái számára épített házat.

A Bárdos-ház elsőként került bontás alá. A lakókat 1978-ban költöztették ki belőle, a tulajdonosnak, Lajosnak a hatalom pénzügyi kárpótlást fizetett. Samudovszki Ferenc háza tovább állt, abból 1984-ben költöztették ki a lakókat. Bizonyos idő elteltével Ferenc fia, György állt és nézte, hogyan bontják le apja házat. Majd elme-

sélte a rokonoknak, hogy nem szedték szét a házat az alapokig, a buldózer elegyengette a téglát a fundamentum fölött, beledőzerolta a kerítést is, és mindebből egy kisebb domb képződött, amelyre aztán földet szórtak. Most ezeken a dombokon van a virágágyás a színházba vezető lépcsők két oldalán. Ezeken nőnek a fenyőfák, amelyek gyökerei talán a Varga sor házainak régi tégláit és kerítéseinek maradványait szövik be. Nos, ha arra járnak, nézzék meg, hogyan képesek az egyszerű dombok megőrizni a város történetét.

Literáti Tetyana
Fordította: Rehó Viktória

Honvág: szülőföldért hazát

Szomorú szívvel hallgattam 1941-ben 4. osztályos általános iskolai tanulóként Ócsai Sárika tanító néni beszédét II. Rákóczi Ferenc, Mikes Kelemen és a velük együtt törökországi emigrációba kényszerültek honválytól való szenvedéseiről. A helyükbe képzelve magam nagy szív-fájdalommal éltem át helyzetüket távol a hazától. A honvágyat a szülőfölddel hoztam kapcsolatba, nem bírtam elképzelni, hogy lehet élni szülőföldemtől távol.

1932-ben születtem Királyházán, a trianoni szerződés következményeként Csehszlovákiában. 1935-ben ruszin nyelvű óvodába kerültem, s annak ellenére, hogy otthon szüleimmel csak magyarul beszélünk, aránylag gyorsan sikerült elsajátítani a ruszin nyelvet. A szomszédaink ruszinok voltak, így a gyerekekkel játék közben sikerült jobban begyakorolni a ruszin köznyelvet. A ruszin játszótársaim zöme beszélt magyarul, legtöbbször az én nyelvemre igyekeztek válaszolni nekem, én meg hálás szívvel válaszoltam nekik az ő nyelvükön. Közben édesapámat áthelyezték tisztviselőnek Tekeházára, ahol 1939-ben ruszin nyelvű iskolában kezdtem el tanulmányaimat, ami 1939 márciusáig, a magyar hadsereg bevonulásáig tartott. Már magyar nyelvű iskolában fejeztem be az első osztályt, Neizinger tanító bácsi osztályában, aki nádpálca segítségével tanított meg rendesen kimondani az „R” betűt. Az elemi iskolát Királyházán fejeztem be kitűnően, és így lettem a magyar–ruszin kétnyelvű polgári iskola magyar tagozatának tanulója. Sajnos csak két évet tanultam magyar polgári iskolában, mert 1944. november 3-tól a Szovjet Hadsereg bevonulása után már félig ruszin, félig ukrán iskolába jártam 3. polgáriban, amit sikeresen be is fejeztem, mivel tudtam a nyelvet.

1945-ben lettem a királyházi 7 osztályos általános iskola 7-es, végzős tanulója. Tanulmányaimat ismét megszakította édesapám áthelyezése – Csepe községi tanácsi titkárának nevezték ki. Csepébe való költözésünk okán kimaradtam a királyházi iskolából, s mivel Csepében még csak 6. osztály létezett, ezért oda kerültem „lógóba” ukrán nyelven. Be sem voltam írva.

1946-ban édesapámat újból áthelyezték, a salánki községi tanács titkárává való választása után oda költöztünk, s mivel az ottani magyar iskolának is csak 6. osztálya volt, szüleim beíratk a nagyszülősi ukrán nyelvű középiskola 7. osztályába, amit be is fejeztem átlagos 3-as eredménnyel. De ukrán nyelvű iskolában nem óhajtottam tovább folytatni a tanulmányaimat. Ezért,

mivel addigra már a salánki iskolában is lett hetedik osztály, édesapám tanácsára otthon ismét hetedikes tanuló lettem, amit tiszta ötössel fejeztem be. Ezután a huszti tanítóképző magyar nyelvű tagozatára kerültem, mivel más magyar nyelvű középiskola nem volt. Végre magyarul tanulhattam.

1939 márciusától 1944 októberéig – amíg Magyarországhoz tartoztunk – nem éreztem a honvág érzését, hiszen ott-hon voltam, a hazámban. Ezt az érzést főleg az váltotta ki, amikor másodszor kerültem más országok határain belülre. Különösen az rendített meg, amikor 1948-ban, megkapván az első szovjet személyazonossági igazolványomat, „ukrán nemzetiségűnek” lettem beírva. Ez nagyon elszomorított engem, úgy éreztem, hogy a hazám elvesztése után még a nemzetiségiemet is elveszítettem. Erre főleg az hívta fel a figyelmem, amikor a tanítóképzőben a tanév elején az osztálykönyv a tanulók személyi adatait tartalmazó oldalainak kitöltésekor az osztályfőnök megkérdezte:

- Ujfalussy milyen nemzetiségű?
- Magyar vagyok – válaszoltam.
- És mi van beírva a paszportba (személyi igazolvány)?
- Ukrán – válaszoltam.

Ez ütött szíven, amikor osztálytársaim előtt engem ukránnak nyilvánított, ezt nehezen viseltem el. Bár mindenütt magyar-nak fogadtak el, a hadseregben is, de csak 1955-ben, a leszerelés után, az új paszport kiváltása után, okmány hamisítás árán sikerült visszaszereznem magyar nemzetiségem hivatalosan is. Ezek az események erős hatással voltak rám.

Az, hogy a hazámban élek, mindig titkos álmaim közé tartozott. De belső intuicióm mindig azt súgta, hogy vágyam egyszer valóra válhat. A hazám iránti óhaj mindig dominált érzéseimben. Ez vezérelt engem, amikor az eredetileg ukrán tannyelvű Beregszászi 18. Sz. Ruhaipari Szakközépiskolát igazgatóként ukrán és magyar tannyelvű iskolává alakítottam át, valamint az épületben helyet biztosítottam a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Beregszászba kihelyezett tagozatának minimális fizetségért. Az iskola színháztermében helyet adtam a Vidnyánszky Attila vezette újonnan alakult Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színháznak. Ezért a kiállításért az adóellenőrök többször büntettek 50 százalékos fizetéslevonással.

A megérzéseimben nem csalatkozva, 1995-től sikerült végre szeretett hazámban élni a családommal, gyerekeimmel, unokáimmal és dédunokáimmal együtt. 1999-

ben, visszahonosításunkkor a polgármester úr üdvözlőbeszéde után azzal válaszoltam, hogy nagy áldozatot hoztam, feláldoztam a szülőföldem, de cserébe Hazát kaptam, amiért nagyon hálás vagyok, és családom nevében is köszönöm szépen.

Orosházára költözve 1997-ben két nagyon jó baráttra akadtam, akik segítettek beilleszkedni a város életébe. Domoki József közíró, ismert ember révén beprotezsált egy nemzetközi festőművész tábor tagjai közé, és megszervezte első önálló kiállításomat 2006-ban, amelyet azóta (eddig) még tíz követett. Soós Ferenc sportszervező beajánlott a dr. Kiss A. Sándor akadémikus professzor nevéhez fűződő, többkötetes *Mi, orosházaiak* című életúti és kortörténeti sorozat II. kötetébe 2006-ban. Hálás vagyok a barátságukért, így segítségükkel szeretett városomnak tartom Orosházát, ahol 2017-ben a hét embere lettem. Ezt közölte rólam az *Orosházi Élet* c. újság:

„*En már orosházi vagyok – Ujfalussy István A hét embere messze innen, Kárpátalján született, aktív éveit is ott töltötte, Orosházán 1997 óta él. Most mégis ezt a várost tartja otthonának, mert itt éri jól magát. Mint mondja, sok barátja van, és elfoglaltságnak sincs híján: amellet, hogy fest, nemrégiben jelent meg könyve Kárpátokról az Alföldre címmel.*

Első diplomájával tanári végzettséget szerzett, majd tanult közgazdaságtant és filozófiát is. Annak ellenére, hogy gyorsan haladt előre a ranglétrán, soha nem rejtette véka alá véleményét a szovjet rendszerrel kapcsolatban. Magyarországra nyugdíjba vonulását követően költözött gyermekei után. A sors fintora, hogy már egyik sem él itt. Ő azonban nem tervezi, hogy elköltözik, gyorsan beilleszkedett, néhány éve elhunyt felesége szerint igazi kozmopolita. A vele készült interjúban mesél az OrosCafé olvasóinak élete humoros és tanulságos pillanatairól is.”

A Kárpátalján eltöltött hosszú évek során megszerettem a vidéket, és festőművészi tehetségem révén sokszor megfestem ezt a csodálatos tájat, amiért a Kárpátok festőjének titulálnak. Beregszászon 27 évet éltem, Kárpátalja magyarságának fővárosa a szívemhez nőtt, mai napig szeretem. Ennek ellenére nincs honvágym, mert itt vagyok itthon, szeretett hazámban.

Hosszú életem során rájöttem, hogy számomra nem a szülőföld a honvág alapja, hanem a Haza, és 1997-től itt élve Orosházán, hazára leltem.

Él bennem a remény, hogy a Kárpát-medence magyarsága egyszer a trianoni igazságtalan szerződés ellenére visszaszerzi Hazáját, és ezzel megszűnik a honvágya. Adja Isten!

Ujfalussy István
Orosháza (2020. 02. 01.)

A Napkoron élő Hudák Rudolf Kárpátaljáról elszármazott olvasónk a múltban több érdekes publikációval is megörvendeztette szerkesztőségünket. Szerzőnk a 90. életéhez közeledve versekben fogalmazta meg mondanivalóját, amelynek leglényegesebb része: „élni Szent Ajándék...”

A képen: Hudák Rudolf dédunokájával, Botondal

Ez az én Hazám

Mélyen a szívembe szúr,
ha valaki Hazám ellen fordul,
ökölbe szorul a kezem,
amikor észreveszem,
hogy valamely „hadúr”
népem ellen haragosan vadul,
ha nem tiszteli a magyar népet.

A gazdagok lehetnének jótévedői a létnek,
akik építenek, munkát adnak a szegénynek,
és ha azt sem felejteneik,
hogy gyógyításra vár tengernyi betegség.

Sokszor arról folyik a vita,
ki az, aki a magyar Hazához hű
és ki a hazaáruló,
ezen töpreng s vitázik sok-sok ámuló.

Szegény legény vagyok én, de akkor is
Magyarország az én Hazám!
S nem csak az enyém, hanem a hozzám
hasonló millióké,
akiknek atyáik harcoltak érte,
hogy miénk maradjon mindörökre
Európa közepén,
az európai népekkel összekötve.

Én elértem azt a kort...

A gondolatom már nem olyan, amilyen volt,
Szívem egykor egy Nő után vágyakozott.

Most már a szavam foszlik, megszakad,
Sokszor szájpaplamomra a „szó” ráragad.
Szavamat nem érti senki, már ezt a kort élem,
Amely nem fog sokáig tartani, azt reménylem.
Hajdanán megértették szavam, gondolatom,
Amikor még a megérthetők nyelvén daloltam.

Valamikor azt gondoltam, hogy az élet színjáték,
Most már biztos tudom, hogy élni Szent Ajándék!

Hudák Rudolf

Napkor, 2019. november-december

Szülőföldem Kárpátalja

Hétfelé szakadtunk, csonkává váltunk, de
egy nemzetként mégis megmaradtunk.
Kárpátalja ősi múltját maroknyi magyarral
büszkén vállalja, soha meg nem tagadja,
keserű sorsa ellenére a megmaradásért küzd naponta.

Évek óta egy a célom, és az szüntelen,
minél több embert rávenni arra szerte a világból,
hogy látogasson el a történelmi Magyarország
elválaszthatatlan részét képező Kárpátaljára.
Öröm tölti el a szívemet, ahányszor átlépjük a határt
hiszen szerte a világon sok gyönyörű táj van,
de nekünk magyaroknak az a legfontosabb
hogy megismerjük ősi múltunk egyik bástyáját
a csodálatos Kárpátalját!

Tudnunk kell, hogy honnan jöttek őseink,
Árpád vezér mesés kardját, melyet Attilától örökölt,
nem hiába tartotta csőrében a turul.

E turul a honfoglaló magyarságnak
Árpád vezérletével a Kárpátokról Pannóniába,
Attila egykori földjére való leereszkedését jelképezi
és oda a magyarok öröklő joggal bíró bejövételét,
az ország birtokbavételét jelenti.

Kívánom, hogy minden magyar
legalább egyszer az életében, élje meg
hogy mit jelent Árpád vezér nyomdokaiban járni
a múltat a vereckei honfoglalási emlékműnél felidézni
és nagyságát a múltunknak soha el nem feledni.
Egy maroknyi ősi földért minden magyarnak
egyszer az életben Vereckénél lenne a helye.
Ott az oltárkö előtt, amikor a sok magyar ajkáról
elhangzik a Nemzeti imánk – a Himnuszunk
még a vére is jobban lüktet az embernek és
könny szökik a szemébe, ösztönösen megérzi,
hogy micsoda büszkeség és milyen jó magyarnak lenni!

Kárpátalja, Vereckétől a Fekete-Tisza forrásáig
és Ungvártól a técsői kazettás templomig
tele van meglepetéssel és ezek feledtetik kis időre
a sanyarú sorsát az itt élő magyaroknak,
akik a más országokból érkező,
de egy vérből való magyar testvéreikkel
csak szerény helytállással és végtelen
vendégszeretetükkel tudják az olykor felmerülő
hiányosságokat feledtetni.

Ha Kárpátaljára zárandokol az ember
sose feledje el, itt szegény a magyar, de büszkén
vállalja magyarságát, sorsát és a célja egy,
Kárpátalján mindörökre megmaradni.

Gönczy Zsuzsanna Anna

Küldjön egy képet!

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdeklődésre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

2019. DECEMBER

December 1. Száz perc száz ember címmel Budapesten adott koncertet Beregszászi Olga színész- és énekesnő. A hangversenyen pénzzadományokat és egyéb ajándékokat gyűjtöttek a rászoruló beregszásziak számára. Ennek köszönhetően pénzzadományban részesült például az öregek otthona, a kórház gyermekosztálya, az elmegyógyintézet, a művészeti iskola, valamint a Beregvidéki Múzeum.

December 2. Beregszászon, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták *A veszett brigadéros* című darabot. A produkció a Rákóczi-emlékév keretében a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség felkérésére jött létre. A mű középpontjában Esze Tamás alakja áll. Az előadásban közreműködtek a Kárpátalja Néptáncgyűttes táncosai.

December 7. *A Kedvenc tanárom* – 2019 online verseny keretében hetedszer szavazták meg a legjobb magyar kárpátaljai tanárt, óvót és tanítót. A díjak átadására a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi Ház nagytermében került sor. A versenyen idén is szép számban vettek részt a szavazók. Az összesítés szerint övönöz kategóriában Szabó Erika (Verbőci Fenyőfácska Óvoda), tanító kategóriában Gécse Angéla (Gyulai Általános Iskola), tanár kategóriában Botos Georgina (Gecsei Általános Iskola) vehette át a fődíjat Kacsó Andrásról, a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány elnökétől.

December 9. Matl Péter a magyarok múltjába visszatekintő, a hun–magyar mondakör mitikus vezéralátához, a turulmadár mellett a csodaszarvashoz fűződő motívumokat megjelenítő alkotásaiból nyílt kiállítás Magyarország Beregszászi Konzulátusának Gulácsy termében.

December 10. A munkácsi római katolikus székesegyházban felszentelték Lucsok Péter Miklós segédpüspököt, akit nemrég Ferenc pápa nevezett ki az egyházmegye segédpüspökévé.

December 10. Harangozó Miklós- emlékkiállításra került sor Magyarország Ungvári Főkonzulátusán.

December 10. *Járt-e Petőfi Szibériában?* címmel tartottak könyvbemutatót Beregszászon. A Dalmay Árpád, a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumi elnöke fordításában megjelent *A szibériai „titkos fogoly” – Petőfi Sándor Barguzinban* című kötet ismertetésének a beregszászi városi könyvtár adott otthont.

December 12. Különleges tárlattal lepte meg a Verke-parti város közönségét Magyarország Beregszászi Konzulátusa: *Karácsonyi ajándék* címmel kortárs kárpátaljai képzőművészek alkotásaiból téli hangulatú válogatást állítottak össze a konzulátus új kiállítótermében. A festmények az Ukrajnai Képzőművészek Nemzeti Szövetsége Kárpátaljai Szervezete tizenhárom alkotójának munkái közül kerültek ki.

December 13. Az ungvári Ilko Galéria adott otthont a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) 2019. évi közgyűlésének.

Spenik Ottó, a KMAT elnöke és Csernicskó István, a KMAT alelnöke beszámolt az elmúlt ciklusban végzett tevékenységükről. Mivel véget ért az elnökség mandátuma, a közgyűlés új tisztségviselőknek szavazott bizalmat. Ennek eredményeként Csernicskó Istvánt, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpontjának vezetőjét választották meg a KMAT elnökévé. Az alelnöki tisztség teendőit ezentúl Spenik Sándor, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási Tudományos Intézetének igazgatója látja el. Az elnökség tagjai: Brenzovics László, Csátary György, Kopriva Attila, Lizanec Péter, Orosz Ildikó, Zékány Krisztina, Zubánics László, Fodor Gyula, Gecse Ferenc, Mikla Viktor, Rácz Béla, Boldizsár Sándor, Riskó Sándor és Kohut Erzsébet.

December 13. Ungváron, a megyei könyvtár idegen nyelvű részlegének kiállítótermében megnyílt Klisza János egyéni tárlata.

December 14. *Kárpátalja gyöngyszemei* elnevezéssel második alkalommal szerveztek népdalénekes találkozót Tiszapéterfalván, a Napsugár Egyesületi Házban. A találkozót Kokas Erzsébet, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Tiszapéterfalvai Tulipán Népművészeti Tanoda tanára szervezte meg abból a célból, hogy a résztvevők megismerkedjenek a téli ünnepek jeles napjaival, ünnepi szokásaival, a kárpátaljai kántálásokkal.

December 14–15. Beregszászon hatodik alkalommal rendeztek adventi vásárt a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) közös szervezésében.

December 14. Beregszász főterén 11 betlehemező csoport mutatkozott be a szakmai zsűri és az ünnepre készülődő közönség előtt.

December 15. A Sárík Péter Trió és Falusi Mariann közös produkciójával, illetve jazzmuzsikával zárta kulturális évadát a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Beregszászon.

December 17. Harmincéves jubileumát ünnepelte a Magyarok Kijevi Egyesülete (MKE).

December 17. Ünneplés keretében közölt avatták fel II. Rákóczi Ferenc fejedelem lovasszobrát a beregszászi Budapest parkban. Az emlékmű alkotója, Győrfi Lajos szobrászművész a húsztonnás, süttői mészkből faragott talapzat megmunkálásának folyamatáról beszélt. A rajta lévő öntött bronzszobor súlya másfél tonna, az emlékmű összmagassága pedig 6,3 méter.

December 18. Fodó Sándorról, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alapító elnökéről elnevezett, a magyar kormány támogatásával létrehozott közösségi házat adott át ünnepélyesen Grezsa István miniszteri biztos Viskén.

December 18. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nagytermében a 100 éve elhunyt Ady Endre elevenedett meg a „... függök ezen a zord élet-párkányon” című pódiumműsorban. A költő megszemé-

lyesítője az ugyancsak erdélyi származású Bogdán Zsolt, többszörös UNITER- és Jászai Mari-díjas, érdemes művész volt. A darabot Szugyiczky István szerkesztette és rendezte.

December 18. Ungváron leleplezték a 44. miniszobrot. Ezúttal egy híres kárpátaljai származású közgazdász, a Nobel-díjas Milton Friedman alakját öntötték bronzba. Roman Murnik szobrász alkotását Sztepan Rusznak Kovács készítette el a Kominvestbank kollektívájának támogatásával.

December 19. „A múlt a jövőnk tükré” címmel jelent meg a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola képes történeti könyve, amelynek bemutatóját az intézményben tartották. A könyv a „Peregium” Társadalmi Szervezet jóvoltából jelent meg, szerkesztője Horváth Zoltán, a szervezet társelnöke, a középiskola tanára. A kiadvány az intézmény 117 éves történetét foglalja össze.

December 19. Ungváron ünnepélyesen megnyitották a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) hagyományos év végi összegző tárlatát. A *Téli tárlat 2019* címet viselő kiállítás megnyitójára a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban került sor. A RIT idén első alkalommal hirdette meg a Révész Imre-ösztöndíjpályázatot, amelyre 30 évnél fiatalabb kárpátaljai magyar képző- vagy iparművészek jelentkezhetnek. A díj alapját Szalipszki Endre korábbi beregszászi magyar főkonzul teremtette meg, tavaly ugyanis erre a célra ajánlotta fel a Révész Imre-díjjal kapott pénzjutalmát. A RIT tagjainak döntése alapján az első Révész Imre-ösztöndíjas a viski Zsigó Olívia keramikus-festőművész lett, aki egyben lehetőséget kapott arra is, hogy munkáit bemutassa a RIT téli tárlatán.

December 20. Weinrauch Katalin íróval találkozott a bótrágyi községi könyvtár olvasói.

2020. JANUÁR

Január 1. Petőfi Sándor születésének 197. évfordulója alkalmából koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak a kárpátaljai Petőfi-emlékhelyeken: Badalóban, Beregszászon, Ungváron.

Január 4–7. A Munkácsi Drámai Színházban jótékonyági képzőművészeti árverést tartottak a Pro Arte – Munkács civil szervezet (elnöke: Matl Péter szobrász) szervezésében.

Január 11. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) nyolcadik alkalommal szervezte meg nagycsaládos napját, amelyen közel 450-en vettek részt. Az egyesület évkezdő összejelővetelének ismét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

Január 20. A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége különleges tudományos előadásra hívta az érdeklődőket. A program keretében a kárpátaljai származású dr. Fiser Béla magyar keresztény kutató, a Miskolci Egyetem tudományos munkatársa, a Rákóczi-főiskola óraadó tanára tartott előadást a kémia jelenlétét vizsgálva a Bibliában.

■ **Január 22.** A magyar kultúra napján koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc téren, a posta falán található Kölcsey Ferenc-emléktáblánál (Bíró Lajos alkotása). Az eseményt a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége kezdeményezésére a KMKSZ Beregszászi Alapszervezete, a Beregszászi Polgármesteri Hivatal közösen szervezte. A Vérke-parti várostól nem messze található Szatmárcsekén élő és munkálkodó költő többször is megfordult Beregszászon, hiszen itt adta fel leveleit.

Január 22. A beregszászi Európa–Magyar Házban a magyar kultúra napi rendezvény-sorozat folytatásaként a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK) szervezésében megtartották a Beregszászi Értelmiségi Fórumot. A rendezvény résztvevőit dr. Zubánics László üdvözölte. Áldást Pocsai Vince református lelkész, a magyar kultúra lovagja kért a jelenlévőkre, az ünnepségre. Kölcsey Ferenc Himnuszát Deák Alexandra beregszászi középiskolás tanuló szavalta el. A Tiszapéterfalvai Művészeti Iskola tanulói színvonalas műsorral készültek az alkalomra. A kulturális programot követően Hajduk Márta rendező ismertette a *Kisebbségben Kárpátalján* című trilógiát, amely a *Kárpátaljai tragédia* című dokumentumfilm folytatásaként fog debütálni. Az alkotásból néhány perces részeket vetítettek le. A film a kárpátaljai magyarság helyzetét mutatja be különböző perspektívákból a trianoni békediktátumtól kezdve napjainkig. A nemzetközi konferencia *A kárpátaljai magyar értelmiség szerepe a rendszerváltástól napjainkig: érdekérvényesítési lehetőségek az ukrán–magyar kapcsolatok függvényében* címet viselte. Vitaindító előadást dr. Dupka György, a MEKK elnöke tartott. A rendszerváltás pozitív és negatív hozadékaival beszélve, érintette a kárpátaljai irodalmi, művészeti, kulturális életet és a nyelvmegtartó küzdelmet. Dr. Tóth Mihály alkotmányjogász a kisebbségi jogi helyzetről tartott előadást, Vári Fábián László József Attila-díjas költő, MMA-tag az irodalom szerepéről, erejéről érkezett, Király András, a Tiszapéterfalvai Művészeti Iskola igazgatója a tehetségek felkarolásának fontosságáról beszélt, míg Matl Péter szobrász, a Pro Arte – Munkács civil szervezet elnöke a kárpátaljai művészek, művészetek helyzetébe nyújtott bepillantást. Horváth Sándor költő, a *Kárpáti Igaz Szó* megbízott főszerkesztője most megjelent *Jelentés a mélyből* című kötetét Szemere Judit szerkesztő közreműködésével mutatta be. Végül átadták a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, valamint a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia okleveleit, illetve az Együtt Nívódíjat.

Január 22. A Salánki Görögkatolikus Egyházközség is megemlékezett a magyar kultúra napjáról. Az egyházközségi teremben egybegyűlteket Csirpák József helyi parókus köszöntötte, majd Kalanics Éva, a

KMKSZ Salánki Alapszervezetének elnöke tartott előadást nemzeti imádságunkról. Hajgató Tamás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja okleveleket adott át a Hagyományok Háza által szervezett, akkreditált mézeskalács-készítő tanfolyamot elvégzetteknek. A továbbiakban a Salánki Művészeti Iskola tanárai és tanulói, valamint az Eszterlánc népdalcsoporthoz és a Búzavirág táncegyüttes lépett fel.

* A tiszacsomai községi könyvtárban „*Is-ten, áldd meg a magyart...*” címmel ünnepi megemlékezést tartottak a magyar kultúra napja tiszteletére.

* A KMKSZ Bányai Alapszervezete ünnepi estet szervezett a magyar kultúra napja alkalmából a helyi középiskola dísztermében. Az ünnepi műsorban zenével, táncsal, szavallatokkal, dalokkal és humoros előadással igyekeztek felvillantani kulturális örökségünk gazdagságát.

* Körösmezőn, Kárpátalja legtávolabbi szóróványtelepülésén is méltatták a magyar kultúra napját: a beregszászi Sodró együttes ünnepi műsorával és táncszállal. A Fekete-Tisza völgyében található településen maig aktív magyar szóróványközösség él.

Január 22. Lezajlott a XX. Himnuszmondó verseny az ungvári Dayka Gábor középiskolában a tanintézet és a MEKK szervezésében. A versenyen Kölcsey Ferenc költeményét kellett előadniuk a 7–11. osztályos jelentkezőknek. Az elhangzott produkciókat háromtagú zsűri – Horváth Ilona könyvtáros, Marcsák Gergely költő és Hidi Tünde, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet munkatársa – értékelte. Marcsák Gergely a zsűri véleményét összefoglaló, értékelő beszédében kiemelte, hogy a Himnusz nem csupán egy költemény, hanem egy olyan vers, amelynek egységesítő ereje van a magyarság számára, ezért is fontos, hogy mindenki tudja, lehetőleg az egészet, emlékezetből. A versenyzők közül az I. helyezést Kovács Emília, az Ungvári Magyar Tannyelvű Drughth Gimnázium 11. osztályos tanulója érdemelte ki. A második helyet Szabó Nikolett (9. osztályos tanuló) és Bodnár Gréta (7. osztályos tanuló) kapta megosztva; a III. helyezett pedig Sulekovszka Lilla (9. osztályos tanuló) lett, mindhárman az Ungvári Magyar Tannyelvű Drughth Gimnázium képviselőitében érkeztek. A Pro Cultura Subcarpathica különdíját Gorzó Juliannának, az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskola 8. osztályos tanulójának ítélték oda. A győztes versmondó az Ungvári Néprajzi és Népi Építészeti Múzeumban január 24-én megrendezett XI. CARPATICAART EXPO kiállításon szavalta el ismét Kölcsey Ferenc Himnusz című versét.

Január 22. Ungváron is méltatták a magyar kultúra napját a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) szervezésében. A rendezvényen dr. Tilki Attila, a Magyar Országgyűlés képviselője, majd Barta József, a KMKSZ és a Kárpátaljai Megyei Tanács alelnöke köszöntötte a jelenlévőket. Ezt követően a beregszászi színészek a Gyevi-Bíró

Eszter által rendezett *Veszett brigádéros* című előadást tekinthették meg.

Január 23. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában méltatta a magyar kultúra napját: a Magyarországról érkezett Kávészünet zenekar lépett a színpadra.

Január 24. A magyar kultúra napja rendezvény-sorozat záróakkkordjaként Ungváron, a Néprajzi és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében immár tizenegyedik alkalommal rendezték meg a *Carpathica Art Expo* című képző- és iparművészeti kiállítást, amely képletesen szólva a magyar–ukrán–ruszin–szlovák alkotók baráti találkozásává nőtte ki magát. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) által szervezett hagyományos eseményen a művészetkedvelők válogatást láthattak a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület tagjainak és partnerszervezetek, különböző maghelyek tagjainak munkáiból. A mostani kiállításon 19 alkotó mutatkozott be.

Január 25. A beregszászi járási Mezőegrecse idén tizenegyedik alkalommal adott otthont a megye egyik legnépszerűbb turisztikai eseményének, a nemzetközi böl-
lérversenynek. A rendezvény a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ), a Mezőegrecsei Hagyományörzők és Falufejlesztők Egyesülete, a Mezőegrecsei Községi Tanács szervezésében valósult meg.

Január 28. A Kárpátaljai Tudományos Könyvtár Idegen Nyelvű Dokumentumok Osztálya dísztermében Szlucky-Mészáros Éva, az intézmény főmunkatársa és Fuchs Andrea, a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének titkára megnyitotta Balog Sándor kamarakiállítását.

Január 28. Magyarország Ungvári Főkonzulátusán Pavuk Andrea ungvári festőművész (az Ungvári Művészeti Katedra tanára) alkotásaiból rendeztek tárlatot.

Január 29. Magyarország Beregszászi Konzulátusa szervezésében az *Irodalmi Kikötő* sorozatban került megrendezésre az *Együtt* irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat 2019/6. számának bemutatója. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége kiadásában megjelenő kéthavi folyóirat bemutatásában közreműködött Dupka György felelős kiadó és lapigazgató, Vári Fábián László, a szerkesztőbizottság elnöke, Csordás László olvasószerkesztő és Marcsák Gergely költő, aki az általa megzenésített versekkel is fellépett.

Január 29. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták a Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány, ezen belül Bunda Rita és Bunda Szabolcs új közös alkotását, *Az ismeretlen Kárpátalja* című ismeretterjesztő filmet.

FEBRUÁR

Február 5. A *Lónyay örökség beregsomi vetületei* címmel szervezett műhelymunkát a Beregsomért Alapítvány a község református parókiájának nagytermében.

Február 6. A kárpátaljai gasztronómiáról szóló *Kárpátaljai Gasztrokalauz* ukrán nyelvű változatát mutatták be a Magyar Konyha Hetéhez kapcsolódóan a szürtei Italia Snack & Pizza étteremben.

Február 11. Megtartották az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete végzős diákjainak diplomaosztó ünnepségét. 27 nappali és levelező tagozatos magyar nyelv és irodalom, történelem és országtudomány, illetve matematika és fizika szakos végzős vehette át magiszteri diplomáját, közülük 4-en kitartásuknak köszönhetően két végzettséget szereztek.

Február 14. *Missziók istenhittel* címmel dr. Csókay András és neje, Daniella tartott előadást a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom termében.

Február 15. A Magyar Állami Népi Együttes művészeinek közreműködésével hatodik alkalommal indult útjára vidékünkön a népzene-szek, néptáncosok és népi énekesek számára meghirdetett mesterképzés. A program olyan pedagógusokat, népzene-szeket szólít meg, akik Kárpátalján különböző művészeti iskolákban, folk-műhelyekben oktatják a magyar népi kultúrát. Váradi Enikő, a képzés koordinátora elmondta, hogy idén közel 90 fő jelentkezett a mesterképzésre. A résztvevők táncstudásukat Kiss Balázs és párja, Farkas Fanni közreműködésével fejleszthetik, míg az ének szekció oktatója Pál Eszter. A különböző népi hangszerekre jelentkezőket a Magyar Állami Népi Együttes muzsikusai, Karacs Gyula (brácsa), Doór Róbert (nagybőgő), Gombai Tamás és Pál István (hegedű), Pál Lajos és Blaskó Tamás (tangóharmonika), Berta Alexandra (citera) oktatja. A képzés öt alkalomból áll, amelyeket havonta egyszer tartanak meg. A program a Hagyományok Háza Hálózat Kárpátalja, a Hagyományok Háza és Pál István Szalonja szervezésében jött létre. A képzés támogatója a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Péterfalvai Önkormányzat. A tanfolyam résztvevői a XXV. Péterfalvai Népzenei, Néptánc- és Kézművestábor megnyitóján mutatják be szerzett tudásukat, és ünnepélyes keretek között átvehetik majd okleveleiket is.

Február 16. A Nemzeti Összetartozás Éve alkalmából „*Itt élned, halnod kell*” címmel szervezett zeneszerzői rendezvényt Krajnik Irén, a Szent Kereszt Kórus vezetője a beregszászi római katolikus plé-

bánia Pásztor Ferenc Községi és Zarándokházában.

Február 20–23. Lezajlott a Magyar Konyha Hete Kárpátalján a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) szervezésében.

Február 24. Az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium, a GörögKör és a Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület nagybőjti kiállítást és ételbemutatót szervezett Beregszászon. Szép számmal állítottak ki XIX. századi fémveretes, még ósláv nyelvű evangéliumos könyveket, valamint XX. századi, már magyar nyelvű darabokat. A legújabb, tűzzománcal díszített, egyedi ötvösmunkával készült könyveket a 2000-es években vásárolták az egyházközségek. A kiállítás megnyitóján Demkó Ferenc, a Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület helynöke, dr. Erdei Péter, Magyarország beregszászi külképviseletének vezető konzulja, valamint Kiss András, a Hierotheosz egyesület titkára köszöntötte a jelenlévőket. A továbbiakban dr. Szabó Irén, a Nyíregyházi Görögkatolikus Egyháztörténeti és Művészeti Múzeum szervező-vezetője mutatta be az evangéliumos könyv történetét, liturgikus használatát és a hívekhez való kapcsolatát. A kiállítás megnyitóját a főiskola Győr termében nagybőjti ételbemutató követte, amelyen a Batári Görögkatolikus Egyházközség hagyományos bőjti eledeleit ismerhették és kóstolhatták meg a résztvevők.

Február 25. Első kiállítását rendezte a tiszaujhelyi Povk Mihály amatőr festőművész Magyarország Ungvári Főkonzulátusán.

Február 27. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének (FSZI) tizenöt turizmus szakos hallgatója vehette át az „ifjú szakember” („molodsj szpecialiszt”) fokozatú oklevelét.

Február 27. Az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszéke, Filológiai Tanszéke és a Szolvyvai Emlékparkbizottság a kommunizmus áldozatainak emléknapja kapcsán a Bercsényi Miklós Könyvtárban filmvetítést szervezett, amelyen bemutatásra került az *Örök tél* című több nemzetközi díjjal is elismert alkotás. Bevezető előadást tartott dr. Dupka György történész, a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társaságának (GKNT) tagja, a Szolvyvai Emlékparkbizottság titkára.

Összeállította:
Dupka György
és Zubánics László

In memoriam Dr. Báthory Katalin

*A búcsúzás bármily fájdalmas is lehet,
ne hidd, hogy őt végleg elveszítetted,
csak a teste, mi eltávozott,
a lelke már örökké nekünk ragyog.*

Az immár 30 éve működő Kárpátaljai Szövetség tagsága és vezetősége nevében búcsúzom drága Kati néninktől. Ha azt mondjuk, Kárpátaljai Szövetség, rögtön eszünkbe jut Kati néni, s ha Kati nénire gondolunk, rögtön eszünkbe jut életének utolsó pillanataig hön szeretett szülőföldje, Kárpátalja és a Kárpátaljai Szövetség. Egymáshoz tartozásuk olyan egyértelműnek tűnik, mint a fény és a napsütés, mint a csillagok és az éjszaka, mint gyermek és anya.

Kati néninek nagy szerepe volt abban, hogy a Kárpátaljai Szövetség az egykori Vérke-parti diákszerveződésből hivatalos civilszervezetként létrejött 1989-ben, 30 évvel ezelőtt. Egyike volt a lelkes alapító tagoknak, majd később a szövetség főtítkáráként tevékenykedett, de tulajdonképpen mindegy volt, hogy volt-e tisztsége, avagy sem, mindig ugyanolyan lelkesen támogatta a szövetséget egyszerű ötleteivel, odaadásával, kitartó munkájával, kifogyhatatlan energiájával.

Megszületésünk és elmúlásunk időpontjai szabják ki az élet végtelenségéből a saját magunknak megadott intervallumot, amellyel rendelkezhetünk. S hogy ebben mit valósítunk meg, s olyanná tesszük-e, hogy másnak is hasznára lehessen, csupán rajtunk múlik. Kati néni a sok megpróbáltatás közepette is egész életében adni tudott, adni mindenkinek, akivel a sors összehozta. Mindig az volt számára a legfontosabb, mit tehet a közért, a közjóért. Tisztelte a kortársait, de ugyanúgy a múlt nagyjait, értékeit is. Megbecsülte a nemzeti múltunkat és hagyományainkat. Szenvedélyesen gyűjtötte Kárpátalja történetének minden mozzanatát: adatokat, képeket, dokumentumokat. A mindennapokban észrevette a visszasságokat, és nem ment el azok mellett szó nélkül, észrevette, ami pozitív és hasznos, azok mellé odaállt, hogy a többiekkel karöltve sikerre vigye.

Most nemcsak a búcsú pillanata jött el, hanem a köszöneté is.

Drága Kati néni, köszönetet mondunk Neked azért, hogy itt voltál velünk, hogy bölcsen tanítottál minket, hogy vitalitásoddal, segítőkészségeddel, emberségeddel példát mutattál oly sokunknak.

Olyan ember voltál, aki minden munkáját lelkiismeretesen, szorgalmasan végezte. Olyan ember voltál, aki elfogadta sorsát, a mindenkor adott helyzetet, de igyekezett kihozni belőle mindig azt a jót, ami tőle telt. Mindig voltak új és új tervei, ezért is gondoljuk most úgy, hogy a 92 év ellenére is korán ragadt el a sors, hiszen még annyi önmagad elé kitűzött célod volt. Emlékezünk mosolyodra, melyen keresztül optimista gondolkodásod átragyogott, mindig tudtál örülni annak, ami szép és jó. De hiába volt benned az erős vágy és akarat a tettekre és az élet igénlésére, a könnyörtelen törvény, hogy születünk és meghalunk felülírhatatlan.

Egy gazdag életút szakadt meg, s mi tisztelettel hajtjuk meg fejünket drága Kati nénink előtt. Vigaszunk az, hogy ismerhettünk, közöttünk voltál, hozzánk tartoztál. Emléked örökké élni fog. Isten veled, drága Kati néni, nyugodjál békében!

Vadász Éva

A természet szeretete – Kopriva Attila egyéni tárlata

Magyarország Beregszászi Konzulátusának szervezésében ismét egy szemet gyönyörködtető festménykiállításon vehetett részt a beregszászi közönség. A tárlat megnyitójára február 20-án került sor a konzulátus Munkácsy termében.

„A hagyományos kárpátaljai festészet értékeit tovább örökítve egy új művészeti világ felé nyit az alkotó. Egy személy-

Erfán Ferenc-kiállítás a beregszászi konzulátuson

Izzó és vibráló tájak

A kárpáti táj önmagában is gyönyörű. Ha pedig ez a természet alkotta szépséges vidék olyan nagyszerű alkotó festményeiről köszön vissza ránk, mint amilyen Erfán Ferenc, akkor szívünket furcsa melegség járja át. Izzó és vibráló tájak – gyakran így jellemzik azokat az alkotásokat, amelyek a kárpátaljai festőiskola művészeinek ecsetje alól kerülnek ki. Nyomdokain halad Erfán Ferenc is, aki büszke arra, hogy a festőiskola egyik alapítójának, Boksay Józsefnek az unokája. A magyar kultúra napja alkalmából Magyarország Beregszászi Konzulátusán reprezentatív tárlat nyílt a művész tájképeiből, csendjeleiből, portréiból.

Megnyitó beszédében Szilágyi Mátyás beregszászi magyar főkonzul humanizált kárpátaljai tájaknak nevezte Erfán Ferenc tájképeit. A diplomata a továbbiakban arról szólt, hogy a művész alkotói pályája is bizonyítja, mennyi tehetséges magyar ember él ezen a vidéken. Munkássá-

guk, személyes cselekedeteik nagyban hozzájárulnak az itteni többségi nemzet képviselői és a magyarok közeledéséhez.

Erfán Ferenc, aki a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) alapító tagja, arról szólt, hogy nemcsak festőként, de iparművészként is dolgozik. Az elmúlt évek alatt számos köztéri alkotása készült kézzel formált tüvegből, illetve ólomtüvegből. A művész a továbbiakban elmondta: büszke arra, hogy a kárpátaljai festőiskola negyedik nemzedékének tagjaként tovább öregbítheti a festőiskola jó hírnevét.

A megnyitón a Nagyszőlősi Művészeti Iskola nagyszerű muzsikusaik előadásában számos komolyzenei művet és Bartók-népdalfeldolgozást hallhattunk.

-szépreményi-

ben modern, mégis hagyományos az ő stílusa. Tájképei és portréi nekünk és rólunk szólnak” – méltatta a művészt Szilágyi Mátyás főkonzul.

Ezt követően Kopriva Attila mondott köszönetet a kiállítás létrejöttéért.

„Számomra egyik fő cél a forma és tartalom egységben tartása. Egy tájkép csak akkor lehet hiteles, ha az ember szeretni tudja a körülötte lévő természetet” – osztotta meg gondolatait az alkotó.

A munkácsi születésű Kopriva Attila tanulmányait többek között Ungváron és Lembergben végezte. 2006-tól tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának, 2018-ban pedig elnyerte a Boksay József-díjat. Festményeit nemcsak itthon, de külföldön is nagyra becsüli a szakma.

Kurmay Anita

Látni, láttatni, s közben láthatatlannak maradni

Immár öt éve működik Beregszászon a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ). A szervezetnél hagyománnyá vált, hogy képzőművészeti kiállítással méltatják a magyar kultúra napját. Idén Cserniga Gyula festőművész, a Bereg Alkotóegyesület elnökének *Part* című tárlatát láthatták az érdeklődők. A megnyitó ünnepségen Pusztai-Tárczy Beatrix osztotta meg a jelenlévőkkel az alkotóval és a kiállítással kapcsolatos gondolatait. Alább a méltatásból idézünk.

„Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy ezen a kiállításon kinek a képeit tekinthetjük meg, kicsoda az a Cserniga Gyula, akkor talán elmondhatnám, hogy hányféle szakmát tanult ki, vagy jelenleg hányféle szerepben, pozícióban látjuk őt. Elmondhatnám, hogy festőművészként milyen érdemei vannak. S noha ezek az információk sok mindent elárulnának szerteágazó tevékenységéről, de a személyéről mégsem tudnánk meg semmit. Ezért nem is ezeket az érdemeket sorolnám fel, csupán egy gondolatot osztanék meg önökkel, amelyet megfogalmaztam róla.

Látni, láttatni, s közben láthatatlannak maradni! Cserniga Gyula festő lát. Látja a Teremtő által csodálatosnak megformált világot: a tájak egyszeri és megismételhetetlen szépségét, a földmezőgyék csendjének titkát; utcarészletek kivételes hangulatát; látja a bibliai passzusokat egy-egy sajátos vízióban.

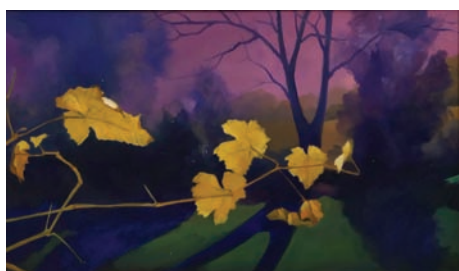
De a művész nemcsak lát, hanem láttat is. Ezen a mai tárlaton mi is látjuk a festő szemével mindezeket a maga interpretálásában, az általa észlelt szín- és formavilágban. Közvetítéseit kartonon, papíron és vásznon tárja elénk. ►

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Cserniga Gyula festőművész

Szamos-part

Szőlőlevelek ősszel

Kazlak

Idegen part (Velence)

Tópart

■ Így mutat ma be nekünk kolozsvári Szamos-partot, Jákob lajtorját, a Verke-parti városból részleteket, s egyéb kárpátaljai tájakra jellemző pillanatképeket.

Láttatni, bemutatni csak az tud igazán, aki nemcsak néz, de érti is az őt körülvevő világot. Mert érteni kell a víztócsák tükröződését, a szőlőindák életigenlését, a szénakazlak szelíd figyelmeztetését, érteni kell az egek kékjét, érteni kell a határokat föld és víz között, ég és föld között, külső és belső határok között.

Látni, láttatni, s közben láthatatlannak maradni. Talán ez a legnehezebb. Cserniga Gyula úgy végzi festői és lelkipásztori tevékenységét, hogy képeivel, tetteivel, szolgálataival vagy bármi mással nem kívánja magára terelni a figyelmet, nem hivalkodó, mentes minden allúdtól, s pont ezáltal képes olyan tisztán, valóságosan és alázatosan bemutatni azt a Valakit, azt az igazán nagybetűs Alkotót, akitől ő maga is tanul. Ilyen embernek ismerem Cserniga Gyulát. Tutaj, mit tengerbe visznek mély folyók, de az ilyen nagy utat bejáró csónakok is állnak néha a kikötőben, földközelen.

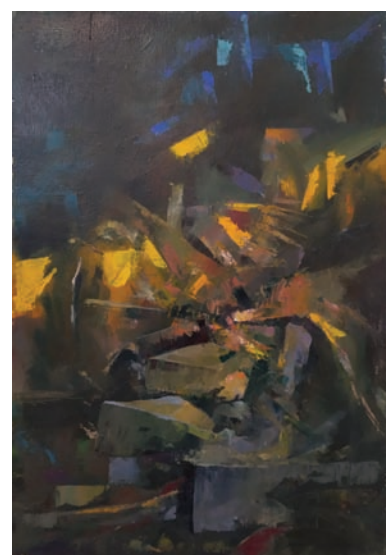
S itt meg is érkeztünk mai kiállításunkhoz, amely a *Part* címet kapta. Értelemszerűen olyan képeket láthatunk itt, amelyeket valamilyen formában felölel ez a témakör. A festmények fő témája a víz és az ég, s ahogyan a festő maga elárulta: ezek közé szorul egy kis szárazföld is. A spirituális vetület, a belehallás itt is elkerülhetetlen, hiszen nem lehet elmenni csak úgy emellett a jelentőségteljes, esszenciális mondat mellett: a víztől az égig, a kezdeti teremtéstől a Transzcendenssel való végső találkozásig létünk is csak kis két part közé szorult szárazföldi állapot. A partról szemlélődünk mi is, ahogyan a vászon mögül szemlélődik a festőművész is át a túloldalra.

Az itt kiállított képeknek mindeképpen szuggesztív hatásuk van a közönségre: mi is parton, azaz határvonalon vagyunk, valami szélén állunk mi magunk és az egész teremtett világ – minden rész csupán az egész kicsinyke, törött darabja. A Szentírás egyik sokat idézett ígéje szerint így mondható ez el másképp: „Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert Isten”.

A vibráló színek használata, a fénnel való játék a hétköznapi tájakat és témákat is ünnepi hangulatba emelik ezeken a festményeken.”

Tópart kövekkel

Jákob lajtorja

Hegyi patak